

Delavska enotnost

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije

V. d. glavnega urednika Franček Kavčič
V. d. odgovornega urednika Marjan Horvat

Ljubljana, 16. marca 1990
številka 10-11, letnik 49, cena 12 dinarjev

Torej: kdo bo kje in kaj?

Pet pred dvanajsto

Republika Slovenija živi na prvi pogled nezemsko življenje.

Predvolilna euforija se je preselila iz strankarskih štabnih pisarn v sredstva javnega obveščanja, v krajevne skupnosti, na ulice in domove. Ljudje se naslanjajo z volilnimi obeti strankarskih prvakov in kandidatov, jih ocenjujejo, se posmehujejo, vendar pa večina ob tem grenko razmišlja, kako preživeti, ko je v tovarnah vse manj dela, ko propadajo večja in manjša podjetja, ko je vse več delavcev na cesti, brez dela... Ko vrag jemlje državo, ki dovoljuje krajo premoženja – pa četudi se imenuje družbeno – po različnih sodobnih poteh in oblikah, spravljen skupaj z umom in žuljavimi rokami delavcev, ko se to premoženje na očitno dovoljen način spravlja v privatne žepe, nimamo kaj dodati, kot da takšna država ni vredna preživetja.

Opozorila ne zaležejo. Nobena institucija nima dovolj avtoritete, (ali noče ali ne zna!), da bi zavarovala rezultate (premoženje), ki so ga ustvarili v podjetjih, ne glede na to, kako se je imenoval prejšnji, zdaj že umirajoči socialistični projekt. Sindikati v podjetjih opozarjajo na tatinsko prakso, ki smo ji priče. Pred časom je republiško sindikalno vodstvo poslalo za to pristojnim državnim in družbenim organom republike Slovenije in javnosti odprto pismo. Odgovora še ni in bojim se, da ga tudi ne bo, dokler ne bomo končali predvolilnih manevrov, čeprav vemo, kdo je po veljavni ustavi odgovoren za razmere v družbi.

Pravzaprav je naravnost presenetljivo, kakšen mir je še v tovarnah, na katere prav tako pljuskuje predvolilne igre. Delavci pod izredno težkimi bremenami davkov na dohodek in iz osebnih dohodkov ječijo s stisnjenimi zobmi, v sindikatu pa resno razmišljajo o morebitni splošni stavki, če skupščina republike Slovenije na prihodnjem zasedanju ne bo opravila ostrih razbremenitev.

V takih razmerah, vendar brez euforije, se pripravlja prvi kongres Svobodnih sindikatov Slovenije. Oblikovan program predstavlja velik odklop od politike sindikata pred dveh in več let in tudi od nekdanjih pogledov sindikalnih vodstev na družbo, sodelovanje v parlamentu in s političnimi strankami. Sindikati niso rdeče ne rumeno ne črno ali mavrično obarvani, kajti program, ki so ga zasnovali za kongres, predvsem pa zbirka temeljnih nalog, ki jih je treba čimprej spraviti v življenje, ne daje nikomur možnosti za takšno ali drugačno »barvanje« sindikatov in njihovih vodstev. Svobodni sindikati Slovenije so izraženi kot interesna, stanovska in nadstrankarska organizacija delavcev, ki omogoča pluralizem znotraj sebe in nima prav nič proti drugim sindikatom. Tokrat ne gre za lepote popravke, saj je življenje delavcev preveč kruto, njihovo prihodnje delo in ustvarjanje pa marsikje negotovo. Notranja demokratičnost odnosov, ko niso strogo, po boljševisko predpisane forme organiziranja in delovanja, mora omogočati soočanje različnih programov, različnih prijemov pri njihovem uveljavljanju, in svobodno ter samostojno delovanje panožnih in stanovskih sindikatov.

Zdi se, da je utrujeni struji v dosedanji ZSS zmanjkalo sape, kajti po zadnjih, tudi na novo oblikovanih statutarnih spremembah, je kot na dlani jasno, da popravki na poziciji status quo niso možni, da je radikalni prelom s staro prakso delovanja tu, kar bo aprilski kongres Svobodnih sindikatov Slovenije prav gotovo potrdil. Da, pet pred dvanajsto je.

Marjan Horvat

Marković spet pravi čas na pravem mestu

V zadnjih mesecih so republiški in zvezni organi dali več različnih in med seboj nasprotujočih si predlogov za spremembo ustave SFRJ.

V javnosti je najbolj znan predlog, ki ga je pripravila Markovičeva vlada in s katerim je načelno politično soglašala vsa država. Le Slovenci smo do teh predlogov sprejeli načelno stališče, da o dopolnitvah ne bomo odločali v svežnju, temveč o vsakem posebej. Posebej pa smo povedali, da se ne strinjamo s predlogi za spremembo davčnega sistema in davčne politike in še z deli nekaterih drugih predlogov.

V Srbiji in tudi ponekod drugod so zaradi takšnega stališča Slovence znova razglasili za osamljene, ki hočejo onemogočiti začetek postopka za sprejem dopolnil zvezne ustave, ki so nujno potrebni. Analitiki iz teh središč so kar tekmovali v dokazovanju, da Slovenci, ki smo do včeraj podpirali Markovičev program in tudi operativno vodenje politike, s tem stališčem pravzaprav podpiramo podporo zvezni vladi.

Marković pa je ob tem, ko nima več opore v razpadli zvezi komunistov in v razcepljenem predsedstvu zvezne države, s svojo odločitvijo ta teden znova dokazal, da neverjetno spretno vodi in usmerja jugoslovansko politiko. Kljub pozivom, da Marković stališče slovenske skupščine sprejme za dokaz, da se Slovenija izloča iz postopkov za spremembe zvezne ustave in da ji je zato treba pustiti prosto pot za nenačelno politiko, je sprejel prav slovenski predlog o sprejemanju ustavnih dopolnil. Marković se je ob tem

izjasnil, da bo lahko tudi z upoštevanjem stališč, ki prihajajo iz naše dežele, njegova vlada močan združevalni dejavnik vseh naprednih sil v Jugoslaviji.

Po vsem tem še najmanj drži teza, da Marković povsem obvladuje položaj v Jugoslaviji in da njegova vlada pozna vse skrite formule za izhod iz gospodarske in politične krize. Strinjamo pa se lahko s tistimi, ki menijo, da Marković in njegovi sekundanti znajo ceniti predloge, ki peljejo naprej in se ne pustijo izkoriščati za nenačelne razprtije in utrjevanje bojkotskih pregrad, ki se pojavljajo ne le med različnimi republikami, temveč zlasti med naprednimi in nazadnjaškimi političnimi tokovi, ki na srečo niso zaprti v nacionalne okvire.

Franček Kavčič

OSNUTEK GENERALNE KOLEKTIVNE POGODBE v Sindikalnem poročevalcu št. 3:

1. Obligacijski del generalne kolektivne pogodbe
2. Osebnih dohodki, dodatki, nadomestila osebnih dohodkov in stroški

Cena 7,00 din. Naročila pošljite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: (061) 321-255, 310-033.

Svobodni Sindikati Slovenije

Zakaj se ljudje jezijo (3)

Peter Božič: Odljube, nategovanja in nič za Evromaske (17)

Kristalna dvorana v Slonu: Predsednik in 32 mučenikov (8)

IMP: Marija k sebi consulting, d.o.o. (18)

Sindikat v kranjski Savi: Korak pred drugimi (20)

Upor bataljona odpisanih (20)

Možni kandidati za predsednika in sekretarja sveta Svobodnih sindikatov Slovenije in njihovi pogledi (6-7)

V SINDIKALNEM POROČEVALCU

- Osnutek generalne kolektivne pogodbe
- Možni kandidati za svet Svobodnih sindikatov Slovenije in njegovo predsedstvo.

Popotnica kolektivni pogodbi

»Temeljno orodje sindikalnega boja za kolektivne pravice zaposlenih in za varstvo minimalnih pravic slehernega delavca so kolektivne pogodbe. Delovni osnutek kolektivne pogodbe v dveh delih: prvič, pravice iz delovnega razmerja, in drugič, plače, je prvi poskus celotne listine, ki jo ponujamo sindikati v naši do včeraj socialistični državi in naj bi veljala za vse delavce, ne le za tiste, ki delajo v zasebnem sektorju. Sindikati Slovenije smo skupaj z domačimi strokovnjaki in ob proučitvi izkušenj ekonomsko in socialno razvitih dežel pripravili podlago, ki naj bi omogočila, da najkasneje do 31. junija 1990 ne bo več potrebe po zakonskem urejanju delitve, po čemer so bolj ali manj znane in neprijetljive vse zvezne vlade, tudi Markovičeva. Za zdaj vemo, da bo po pogajanjih in »igri v dvoje«, ki ne bo potekala pred televizijskimi kamerami, moralo na našo zahtevo že aprila priti do podpisa splošne kolektivne pogodbe, ki jo bomo podpisali z republiško gospodarsko zbornico in ki bo veljala za vse zaposlene v gospodarstvu. V njej bodo minimalne zahteve glede plač in pravic iz dela. Na podlagi splošne kolektivne pogodbe bodo podpisane posebne pogodbe za dejavnosti, za nekatere poklice in tudi v nekaterih podjetjih. Pogodbe za dejavnosti bodo podpisali ustrezni organi sindikatov in organi splošnih združenj gospodarstva. Kolektivne pogodbe za družbene dejavnosti pa bi naj podpisali sindikati teh dejavnosti in pristojni organi republiške skupščine,« je zapisal v popotnici k osnutku kolektivne pogodbe Miha Ravnik.

Na predvolilni poti v »Demokracijo«

Čeprav se je s ponedeljkom predvolilna kampanija šele začela, smo pravzaprav že sredi nje. Zaslugo za to imajo televizija, ki je zaradi specifičnosti medija gotovo v posebnem položaju in ima izjemne možnosti za predstavljanje programov in kandidatov, ter druga sredstva javnega obveščanja. Ta poskušajo pobrati ali navreči z mize »kraljice« televizije kako drobtinico, temo ali »temico«, ki bi utegnila biti zanimiva za bralce in bi tudi njim zagotovila kolikor toliko zadovoljiv občutek, da so tudi oni zraven in igrajo pomembno vlogo v odločilnih razpletih na poti v resnično demokracijo.

Da so prve prave, svobodne in demokratične volitve po 45 letih hudo resna zadeva, da pa se pri tem lahko pojavi tudi precej grdobj in nizkih udarcev, so naši kolegi na televiziji, pa tudi v osrednjem dnevniku »Delu« že nekaj časa vedeli. Zato so začetek prave kampanije pričakali z dokaj jasno opredeljenimi in zapisanimi pravili – kodeksom novinarjev za predvolilni čas. Vse, kar so zapisali v pravila vedenja in ravnanja, ki naj bi poklicno in moralno zavezovala novinarje, so pravzaprav zapisali, da bi ohranili zaupanje pri bralcih in gledalcih in neodvisen položaj svojega medija.

Najbrž bodo podobno ravnali tudi v drugih sredstvih javnega obveščanja, čeprav že sedaj vidimo, da tudi enostranskega volilnega navijanja za določenega kandidata, stranko in grupacijo, ne bo manjkalo. In to prav v tistih obdobjih, ki se že v glavi razglašajo za neodvisne.

V zadnji »Demokraciji« je mogoče kar nekaj takšnih primerov naštetih kar na prvi strani. Nekatere interpretacije pravkar končanega zborov volilcev so tako tendenciozne, da je več kot očitno, kakšnim namenom služijo. Čeprav se previdno »ogradijo« in povedo, da rezultati zborov volilcev niso absolutno merilo ali pripomoček za napovedovanje volilnih rezultatov, po drugi strani ugotovijo, da so številke zelo zgovorne, nato pa jih interpretirajo kot zelo ugodne za »Demos«.

Ce bi kdo napisal, da je opozicija vzela zборе volilcev zelo resno in so le redki kraji, v katerih ni nastopila organizirano, zato je razmerje, ki ga je dosegla, več kot sploh lahko pričakuje na volitvah, potem bi se mu upravičeno smejali. »Demokracija« .aredi prav to. In da so zборе volilcev pripravljali malodane v ilegali, da podporniki režimskih strank ne bi vedeli zanje. Malo preveč slaboumno.

V notici, ki nam že v naslovu pove, da Kučana niti doma ne marajo, v podnaslovu pa da je Pučnik »zmagal« v svoji rojstni občini, pa nam ponujajo prav take cvetke.

Menda so v prejšnji številki argumentirali trditve in jo tudi dokazali, da so se ZKS, Socialistična zveza in ZZB posebej pripravljale na zbor volilcev. Sestanke članstva so sklicevale uro pred začetkom zborov volilcev ali osebno vabile članstvo, naj se zborov udeležijo ter glasuje za določene kandidate. Saj sem sumil, da z organizacijo ZKS – SDP in Socialistično zvezo v moji krajevni skupnosti nekaj ni v redu, pa tudi iz ZRVS – za ZZB je primeren moj oče me niso pozvali, naj pridem na zbor volilcev in podprem »moje kandidate«. Tudi oficirjev JLA (v moji soseski jih je kar nekaj) nisem opazil kaj več kot normalno, še manj pa njihovega nadrejenega, ki bi beležil, kako se vedejo. Občinskih in republiških uradnikov pa, priznam, se je na zboru volilcev kar trlo. Kot vedno, so tudi tokrat prišli pod »obvezno«.

Ze zdaj so torej rezultati izenačeni in ugodni za Demos, pravijo. Ko bodo na volitve prišli še predstavniki več državnih in mednarodnih vladnih in nevladnih organizacij, pa kopica novinarjev – kar napovedali so se, kaj ne – (povabilo skupščine in Potrča bi bila pač prevelika reklama za »režimce«) in pomenili bodo dodatno kontrolo in pritisk, potem pa sploh ni več vprašanj. Morda ne bodo potrebni niti napovedani nizki udarci in bolj umazana predvolilna kampanija sedanje oblasti. Sicer pa tudi to objubljaajo za zdaj edino prvaki opozicije.

Igor Žitnik

Nova zakonodaja o brezposelnosti

Strahoviti krči, ki pretresajo slovensko industrijo, grozijo o stečajih in vse večji brezposelnosti, zato je nujno čimprej urediti tudi delovno-pravno zakonodajo na tem področju. V zadnjem skupščinskem Poročevalcu je izšel eden osrednjih zakonov, ki obravnava vprašanja odpuščenih delavcev. Gre za osnutek zakona o zaposlovanju, zavarovanju in drugih pravicah za čas brezposelnosti.

Najpomembnejši je tisti del zakona, ki govori o pravicah za čas brezposelnosti, gre za obvezno zavarovanje, denarno nadomestilo, denarno pomoč, pravico do priprave na zaposlitev itd. Znotraj teh pravic so glede na dosedanje

ureditev nekatere novosti in sicer možnosti uveljavitve denarnega nadomestila za čas brezposelnosti, ki je krajše od polnega delovnega časa.

Se posebej kaže omeniti 35. člen, ki govori o usklajevanju osnovne za odmero denarnega nadomestila za zavarovanje, ki jim delovno razmerje preneha zaradi stečaja, likvidacije ali prenehanja delovne skupnosti. Prav tako je pomembno sprotno (mesečno) usklajevanje denarnih nadomestil (40. člen), možnost za podaljšanje časa prejetanja denarnega nadomestila do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev, vendar največ za pet let.

Osnutek zakona daje delavcu

tudi možnost za izplačilo denarnega nadomestila v enkratnem znesku tistemu delavcu, ki vloži sredstva v materialno osnovo dela pri zasebniku, in na tej podlagi sklene delovno razmerje. Za marsikaterega brezposelnega pa pomeni olajšanje tisti člen, ki govori o možnosti za podaljšanja trajanja prejemanja denarne pomoči tistim, ki imajo več kot 15 let delovne dobe.

Žal pa osnutek zakona zapostavlja mlade brezposlene, ki se takoj po končanem šolanju znajdejo v odkriti brezposelnosti. Tudi zanje bi morali v zakonodaji najti ustrezno mesto in jih zaščititi.

M. F.

Cene obroka med delom za februar 1990

Po modelu za računanje iz strokovnih podlag (Knjižnica sindikati št. 58/83) je veljal normiran obrok med delom po povprečnih cenah v Sloveniji februarja 1990

Vrsta obroka glede na težavnost dela	Materialni stroški	Cena v din. Vključno z režijo za pripravo.		
		60%	80%	100%
na dan				
I. lahko (2100 KJ)	9.48	15.17	17.07	18.97
II. srednje (3140 KJ)	11.23	17.97	20.22	22.46
III. težko (3780 KJ)	13.44	21.51	24.20	26.88
IV. zelo težko (4620 KJ)	15.17	24.27	27.31	30.34
na mesec				
I.	208.64	333.83	375.56	417.29
II.	247.09	395.35	444.76	494.18
III.	295.72	473.15	532.30	591.44
IV.	333.77	534.03	600.79	667.54

V skladu s sindikalno listo ter spremembami in dopolnitvami družbenega dogovora o merilih za samoupravno urejanje odnosov pri pridobivanju in delitvi dohodka SFRJ (Uradni list SFRJ št. 36/89) je znašal februarski regres za prehrano 585,90 dinarjev.

Primerjava kaže, da februarski regres ni zadoščal za ekonomsko ceno normiranega obroka za zelo težko delo, ko se hrana pripravlja o 100% režijskim pribitkom in za zelo težko delo, ko se hrana pripravlja z 80 in večodstotnim režijskim pribitkom.

Strokovna služba RS ZSS

Branec Mišič Dušanu Rebolju: »Prvega aprila moramo zahtevati vsaj 600 mark za najnižji zajamčeni osebni dohodek!«

Miha Ravnik Metki Rokсандić: »Metka, ne pretiravaj!« Slike: Sašo Bernardi

Napoved stavke še velja

Vodstvo sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije ocenjuje, da mora članstvo sindi-

kata seznaniti z rezultati zahtev iz odprtega pisma, ki ga je ROS pred časom poslal izvršnemu svetu skupščine in Gospodarski zbornici Slovenije.

Za zasedanje skupščine SRS, ki je bila 8. 3. 1990, je izvršni svet pripravil informacijo, v katero je vključil tudi zahteve sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije.

Glede na naše zahteve je najbolj pomembno, da je skupščina naložila IS izdelavo predlogov za razbremenitev gospodarstva in da takoj sprejme ukrepe, ki so v njegovi pristojnosti. Predloge za razbremenitev gospodarstva mora IS predložiti skupščini SRS, ki bo o njih odločala na zasedanju, 28. marca 1990.

Skupščina je izvršnemu svetu naročila, naj pripravi spisek podjetij, ki jim je zaradi prekinitve odnosov s Srbijo treba pomagati s sredstvi iz sklada za nerazvite, ki jih je republika zadržala.

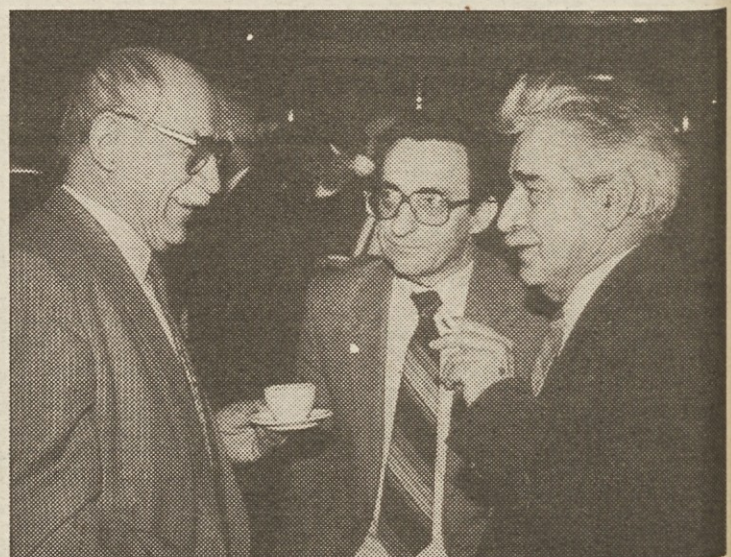
Vodstvo sindikata ocenjuje, da pomenijo sklepi skupščine in informacija izvršnega sveta delno realizacijo zahtev sindikata in želi s to ugotovitvijo seznaniti članstvo in širšo javnost.

Ker še ne vemo, ali in koliko bodo dejansko zrižane prispevne stopnje in druge datjave, še vedno velja napoved splošne stavke v kovinski in elektroindustriji. Če v predvidenem roku (28. marca) ne bodo sprejete konkretne rešitve, bomo začeli priprave za splošno stavko v naši dejavnosti.

Glede stečajev in odpuščenja presežnih delavcev pa ugotavljamo, da so se ponekod že začeli postopki in so dane pobude tožilem za ugotavljanje odgovornosti poslovočnih delavcev po 128. členu kazenskega zakona SRS.

Republiški odbor sindikata bo na seji, 19. marca, na pobudo sindikata Iskre obravnaval problematiko gospodarske katastrofe in kriminala v Iskri in potem sprožil postopek proti odgovornim delavcem.

Vladimir Bizovičar, sekretar ROS delavcev kovinske in elektroindustrije

Janez Železnik, Mihael Žilavcu in Dragu Seligerju: »Priznajta, fantom smo zakuhali vročo kašo!«

Sindikata Podjetja števecv SP Iskra Kibernetika

Odprto pismo

predsedniku IS SR Slovenije Dušanu Šinigoju, predsedniku IS SOB Kranj Henriku Peternelju in predsedniku RS ZSS Mihu Ravniku

»Delavci, neposredni ustvarjalci nove vrednosti, smo se znašli v skrajno nezavidljivem ekonomskem, socialnem in moralnem položaju, ko zaradi večkrat propadlih ekonomskih reform danes v začetku leta 1990 ne moremo verjeti in zaupati v izboljšanje našega položaja. Ne moremo biti optimisti ob dejstvu, da so nas vodilne politične in poslovodne strukture po letu 1965 pripeljale v položaj, ko je v »izvenevropskih« cenah naš čisti osebni dohodek med 300 in 400 DEM. Višino osebnih dohodkov pogojujejo dejstva, da so poslovodne strukture vodile politiko, ki so delavce SR Slovenije pripeljale v položaj, ki ga je mogoče ponazoriti s tremi točkami.

a) z višino sredstev za investicije na zaposlenega delavca smo glede na panogo na 1. do 5. mestu v svetovnem merilu;

b) po produktivnosti smo v povprečju glede na panogo na 40. do 60. mestu v svetovnem merilu;

c) po višini osebnih dohodkov smo v povprečju glede na panogo na 100. do 120. mestu v svetovnem merilu.

Podpisnikom odprtega pisma se opravičujemo, ker smo ga morali zaradi stiske s prostorom skrajšati. Zato kar k njihovim zahtevam:

1. Pri politiki delitve dohodka se mora povečati ostanek dohodka za lastne potrebe, s katerim bomo zaposleni v podjetjih financirali svoj razvoj in s tem povečali akumulacijsko sposobnost subjektov.

2. Znižati se morajo vsi davki iz osebnih dohodkov, ki niso v funkciji reprodukcije delovne sile in vse obveznosti iz bruto osebnih dohodkov na raven iz leta 1984.

3. Potrebno je zmanjšati sredstva, ki izhajajo iz naslova obvezno združenih sredstev iz čistega dohodka, kot so obveznosti za hitrejši razvoj manj razvitih SR in SAP Kosovo, in da se odstotek sredstev za te namene ne uravnava po vrednosti družbenega proizvoda na prebivalca v SR Sloveniji, ampak da se prilagodi odstotku prebivalstva na območju SR Slovenije. Del zmanjšanih sredstev naj se nameni za revna in nerazvita območja v SR Sloveniji in tistim območjem, ki jih prizadenejo naravne ujme.

4. Od vseh organov v podjetjih in v širši družbeni skupnosti zahtevamo odpravo terminov – tehnološki in ekonomski presežek, dokler se v SR Sloveniji ne ustvari možnost zaposlitev planiranih presežkov oziroma dokler se ne ustvarijo razmere za osebno delo. Zato naj tudi RS ZSS prispeva svoje za ureditev razmer, ki bodo omogočile takšno zaposlovalno in davčno politiko, da bo vodila ljudi v enakost v bogastvu in ne v izpolnitev tako imenovanega socialističnega načela enakosti v revšini.

Družba naj predpiše mehanizem odhajanja iz podjetij, kajti tudi vloženih 15, 20, 30 let dela je določen kapitalski vložek, ki ga ni mogoče zanemariti. Pogoj in postopek za odhod iz tovarne ne moreta biti pravica samozvanih direktorjev, ki vidijo edino rešitev v odpuščenju. Niso pa pripravljene upoštevati ratificiranega mednarodnega pakta o ekonomskih in socialnih pravicah s strani SFRJ. Sindikat pa v teh dejavnostih poskušajo kompromitirati in diskvalificirati. Tovarne so zgrajene v 45-letni zgodovini nekega sistema, zato so last vseh delavcev.

5. Delavci zahtevamo, da se začne postopek za odpravo družbenih razmer, ki vplivajo na slabšanje položaja delavskega razreda, kar potiska delavce v vedno hujši mezdni odnos in v vedno večje padanje življenjske ravni. Siromaštvo v naših geografskih razmerah ne more postati naša družbena vrednota. Ne moremo pristajati na nadaljnje siromašenje, na negotovo in brezperspektivno prihodnost in zaostajanje za svetom. Delo mora postati enakovreden proizvodni dejavnik.

6. Sprašujemo se, zakaj vsa odgovorna telesa v SR Sloveniji držijo roke križem? Vsi ravnajo tako, kot so agresivni akterji dandanašnjih družbenih razmer z jugovzhoda države pričakovali, in sicer: obotavljivo, anemično in neodločno. Današnja Jugoslavija je ring. Slovenci pa smo v njem nastopali, kot da je Jugoslavija debatni krožek. Organi zunaj SR Slovenije so nastopili z vso evforijo ob sprejemanju ustavnih dopolnil, vrnili pa smo jim s strahopetnostjo ob srbskem bojkotu. Ekonomsko vojno je izzvalo področje, ki je po ekonomskih zakonitostih klinično mrtvo in dosega le 85 % vrednosti družbenega proizvoda, vendar jugoslovanskega povprečja.

Delavci zahtevamo, da organi SR Slovenije ne pristanejo na »socializacijo« vsote dolga Srbije v nepovratni kredit, na karto katerega igrajo akterji bojkota. Odpravi naj se tudi dogma o kolonizatorski vlogi Slovencev v povojnih ekonomskih razmerah v Jugoslaviji, kar je naloga vodilne politične strukture v SR Sloveniji.

Zaključek:

Postopki za uveljavitev naštetega se morajo začeti že v predvolilnem obdobju. Za to so odgovorna skupščinska telesa in drugi organi v občini Kranj in SR Sloveniji.

Delavcem ne pomagajo izboljševati položaja razne parole in slogani politikov, v svojih programih pa imajo ti zelo malo konkretnih idej za odpravo katastrofalnega položaja delavcev in vsega slovenskega gospodarstva.

Delavci ugotavljamo, da smo bili v preteklih obdobjih subjekti izkoriščanja v imenu posameznikov, ki so obvladovali življenjski prostor s pritiski in raznimi manipulacijami.

Upravičeno se sprašujemo, kdo koga kupuje in kdo koga prodaja? Ugotavljamo, da smo bili mnogokrat prodani, skoraj nikdar pa nagrajevani za delo.

Z odprtim pismom se strinjajo tudi sindikati podjetij: Mehanizmi Lipnica, ERO, Orodjarna, Vega, Stikala, TSD, Inženiring, SSD.

Zakaj se ljudje jezijo

Ljudje težko sprejemajo, da so pretekla desetletja ustvarjali relativno visok narodni dohodek, ki je le za polovico zaostajal za narodnim dohodkom razvitih držav, njihove plače pa sedaj znašajo le okoli 500 nemških mark, kar je štirikrat in več nižje kot v omejenih deželah. Težko tudi sprejemajo, da so se za obljubljeni boljši jutri drenjali v nabiti avtobusih, umazanih vlakih, vlačili speče otroke v vrtec, jedli slabo hrano, šli v nečloveškim trudom gradili streho nad glavo, se odpovedovali zasluženim dopustom, brez godrnjanja polnili proračune, dajali za nerazvite, za vojsko, za potres, za neurje, za... Danes pa jim dopovedujejo, da je bilo to zaman, da so z njimi le eksperimentirali in da šele sedaj prihajajo časi, ko bo treba zares delati, da jih bodo metali na cesto, da se pravo odrekanje šele začne, da je treba vse začeti znova. Obenem pa jim dopovedujejo, da so pravzaprav krasno živeli predvsem zato, ker so izkoriščali druge, da jim je zato treba to odvzeti, če ne drugače tudi z orožjem. V obraz jim lažejo, da jih ni nikoli nihče bojeval, da so te davke in prispevke, ki imajo, a ne dajo tistim, ki potrebujejo.

Ljudje tudi težko sprejemajo, da jim na njihove mizerne plače kar naprej nabijajo nove prispevke in davke, ne da bi jih kaj spraševali. Če so te davke še pred nekaj leti znašale nekaj deset odstotkov, znašajo danes že več kot čiste plače, celo do 117 odstotkov teh plač. Obenem pa vidijo, da si drugod, kjer ustvarjajo za dvakrat manj narodnega dohodka na prebivalca, povečujejo plače čez vse mere, za prispevke in davke pa odvajajo le 39 odstotkov svojega neto zaslužka. V teh deželah se tudi ne držijo zakona o zamrznitvi plač, in si povečujejo izplačila iz sredstev skupne porabe ali pa podjetja na svoj račun nakupijo čevlje, obleke ali celo televizijskih sprejemnikov, ki jih nato razdelijo delavcem. Denar za te mahinacije pa dobijo s posojilom poslovnih bank. Ko so banke prazne – posojenega denarja si ne upajo terjati, ker jih politika opozarja, da s tem vznemirjajo delavce – in ko zaradi slabega poslovanja tudi v podjetjih ni več denarja in ko so zapravili tudi denar, ki ga dolgujejo nam, zahtevajo tako imenovano pomoč širše družbene skupnosti, ki ni nič drugega kot vzeti tam, kjer se kaj je.

Ljudje tudi negotujejo, ker nas osem odstotkov plačuje v zvezni proračun, ki znaša 75 milijard dinarjev; več kot dvajset odstotkov, to je skoraj 17 milijard dinarjev, iz katerega se potem financira vse mogoče: za nerazvite, za vzdrževanje policajev na Kosovu, za borbe, za predimenzionirano državno birokracijo, ki pogosto ne dela v prid naši stvari, pa do 314 enosobnih, 1.345 dvosobnih, 234 trisobnih stanovanj, 107 garsonjer in 711 parcel za povratnike na Kosovo (Ur. l. SFRJ, 16. 2.

1990), pa za nadaljnjih nekaj stotisoč kolonistov, pa dva milijona din na dan za vzdrževanje zveznih policajev na Kosovu, pa prek 8 milijard za vojsko plus poseben prometni davek od prodaje proizvodov in storitev, pa za nore tečajne razlike, zato ker smo nekoč od njih kupili devize, sedaj pa pri vsaki spremembi tečaja poravnavamo razlike v nedogled. Ob vsem tem pa nam grozi, da bodo sedanji dvajsetodstotni odliv našega družbenega proizvoda prek obveznih depozitov pri Narodni banki in zmanjšanjem denarnih plasmajev v poslovnih bankah še povečali za nekaj odstotkov. Ta proces se je pravzaprav že začel. Zato ker več izvažamo kot uvažamo pri nizkem tečaju valut oziroma precenjenem dinarju, po oceni izgubljam 70 milijonov na mesec.

Ljudje so nezadovoljni, ker se samo pri nas dosledno držimo zakonov, ki odtegujejo denar že tako podkapitaliziranim podjetjem, in ga koncentrirajo v bankah. Tako nastaja vse večja nelikvidnost, ki jo pospešuje še manjša prodaja zaradi zamrznjenih osebnih dohodkov ob rastočih življenjskih stroških ter velikega nakupa cenejših izdelkov v tujini. (Tam pa so izdelki cenejši zaradi nižjih davkov in prispevkov in večje produktivnosti dela.) Zato vse več podjetjem pretijo stečaji. Ob tem pa si drugod s kršenjem zakona,

nov in na račun hajduške ekonomije ob popolnem razsulu gospodarstva povečujejo plače čez vse meje.

Ljudje se jezijo tudi zato, ker grede v stečaj predvsem proizvodne delovne organizacije, republiška in državna birokracija pa se ne zmanjšuje in še nadalje bremeni dohodek podjetij. Ob stečajih pa na najbolj grob način mečejo na cesto nosečnice, invalide, matere samohranilke in z majhnimi otroki. Sindikat pa ob sedanji pomanjkljivi zakonodaji še ne opravlja tiste zaščitniške funkcije, ki bi jo moral; ob tem pa vidijo, da je sindikat našega glavnega mesta ultimativno sporočil, da se sklepa zvezne vlade o preveč izplačanih plačah niti po naključju ne bo držal. Grozi celo s splošno stavko in da ne bo dovolil stečaja nelikvidnih podjetij, ki jih je kar devetdeset odstotkov vseh.

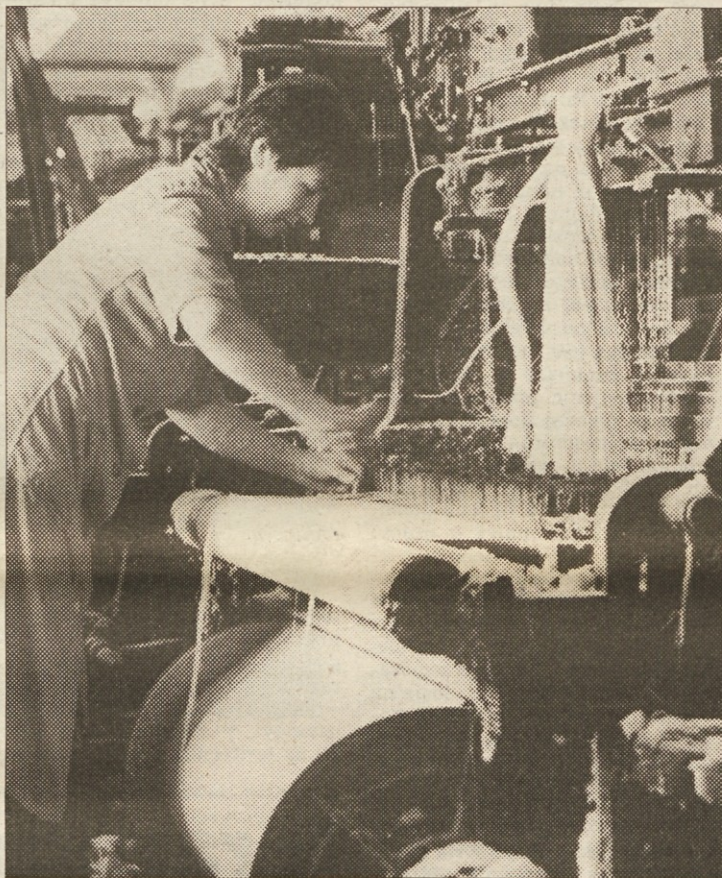
Ljudje se tudi zgražajo nad različnimi malverzacijami sedanjih in nekdanjih vodilnih delavcev in poslovnih organov, ki si na različne načine prisvajajo ali bolje rečeno od-

tujujejo dele družbenih podjetij in nenadzorovano manipulirajo z ljudmi. To je doseglo tak obseg, da je republiški sindikat v zvezi s tem moral izdati poseben proglas oziroma poziv.

In na koncu: ljudje so ogorčeni, ker se država ponovno zadolžuje za velike devizne vsote v tujini in ker vedo, da bo te dolge moral vračati tisti, ki ima največ, ker se je oblikoval tak gospodarski sistem, ki najbolj kaznuje dobrega gospodarja in uspešnega izvoznika, ker eksperimentira z gospodarskimi ukrepi, ki bi morda bili uspešni v kapitalističnem gospodarstvu, ne uspevajo pa tam, kjer se ni tržnega gospodarstva, kjer sta pravna država in demokracija šele na vidiku, kjer ponekod vladajo še načela rodovne skupnosti, in kjer je začeta gospodarska reforma bliže propadu kot uspehu.

Lepi striček Ante pa se samo prijazno smehlja. Toda tudi Neron se je smejal, ko je gorel Rim.

Marjan Zupan

Predlog za zakon o razvojno-zaposlitvenem skladu

Argumenti so prepričljivi, na potezi je zakonodajalec

V republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije so pripravili predlog za izdajo zakona o razvojno zaposlitvenem skladu in predlog za zakon. Bržkone v današnjih kritičnih gospodarskih razme-

rah, v času prestrukturiranja gospodarstva, vse večjega ugotavljanja ekonomskih in tehnoloških presežkov delavcev in stalnega zmanjševanja števila zaposlenih v republiki Sloveniji ni treba z lučjo iskati vzrokov za to:

stvu naravnano, tako, da bi dosegli produktivno oziroma racionalno zaposlenost na ravni podjetja in optimalno zaposlenost delovno sposobnega prebivalstva. Zato je potrebno seveda ustvariti zadostno akumulacijo in jo usmerjati tudi za odpiranje novih delovnih mest ter za ustrezno usposabljanje delavcev. Ob tem pa je potrebno zagotoviti primerno raven, gmotno in socialno varnost brezposelnih.

Predlog za zakon o razvojno-zaposlitvenem skladu temelji na načelu, da je družbenopolitična skupnost dolžna ustvarjati možnosti za uresničevanje pravice do dela, da je aktivno zaposlovalna politika sestavni del razvojne strategije in zagradel je potrebno z ukrepi razvojne politike zagotoviti finančno podporo ustvarjanju novih delovnih mest. Gre preprosto za to, da se z zakonom ustvari podlaga za ustanovitev razvojno-zaposlitvenega sklada, ki ima predvsem razvojno funkcijo pri pospeševanju odpiranja novih delovnih mest na donosnih programih in s tem tudi odpiranja možnosti za

Komentiramo

Ali bo treba izsiliti manjše davke

Slovenski parlament je na minulem skupnem zasedanju vseh treh zborov ponovno govoril o razmerah v državi, še posebej na Kosovu, o odnosih s Srbijo in posledicah njenega bojkota slovenskega gospodarstva, o (ne)učinkovitosti ukrepov slovenske vlade pri tem in kajpak tudi po naravnost ciničnem poskusu zvezne vlade in JLA, da bi razširila obmejni pas na nekdanj najbolj odprti meji s sto na tisoč metrov, ter tako poskuša z metodo pritiska in pretinjo, pa če to priznamo ali ne, upočasniti slovenska prizadevanja za večjo samostojnost in vključevanje v Evropo z Jugoslavijo ali brez nje.

Vsa ta vprašanja, ki so bila na dnevnem redu zasedanja skupščine, so kajpak življenjsko važna in prav je, da parlament z vsoto odločnosti pove svoje in tudi sprejme ustrezne ukrepe za zavarovanje suverenosti Republike Slovenije.

Vodstvo skupščine je delegatom na tem zasedanju ponudilo v razpravo hkrati ves splet ekonomsko-političnih vprašanj. Ti so se pravzaprav znašli v zanki, ki je najbolj ustrezala Sinigojevi vladi, kajti razpravljanje o tako širokem spektru vprašanj je objektivno onemogočilo temeljito preveritev odgovornosti slovenske vlade za sedanje, zlasti gospodarske razmere v republiki in še posebej za njeno (ne)uspešnost pri razbremenjevanju gospodarstva, ki so se ga dotaknili v razpravi nekateri delegati. Tako je Janko Goleš, član predsedstva RS ZSS, opozoril parlament, da je sindikat že predlani predlagal skupščini ukrepe za razbremenitev gospodarstva in osebnih dohodkov, pa ni bilo odziva. Letošnja obremenitev je celo večja: iz dohodka za deset indeksnih točk v primerjavi z lanskim januarjem in iz osebnih dohodkov za 14 odstotkov. Drugi delegati so prišli na dan s konkretnimi pobudami, kaj in kje mora republika »zarežati«, da bi v resnici razbremenili gospodarstvo. O tem pa, kar je zanimivo, nista prav nič konkretnega povedala ne podpredsednik vlade Janez Bohorič in ne minister za industrijo Uroš Slavinec, saj sta njuna nastopa zapoznili odmev na naravnost katastrofalno stanje v gospodarstvu. Slavinec, ki bi moral že zdavnaj in najbolj vedeti, katerim podjetjem grozi stečaj, se očitno zadovoljuje z »razmišljanjem«, da če se gremo tržno gospodarstvo, mora pač marsikatero podjetje odmrtni. To je kajpak kot na dlani jasno, vendar pa ni dovolj jasno, kaj je njegovo ministrstvo naredilo v preteklih dveh ali štirih letih, da bi bil proces prestrukturiranja manj boleč, da bi že prej na zdravih programih zaposlovali presežke delavcev in nezaposlene.

Sicer pa je zgodba o parlamentu, ki jo v naši državi poslušamo že desetletja, nekoristna, če slovenska vlada in parlament republike Slovenije ne bosta storila vsega, da se proračuni na vseh ravneh ne bodo napajali, ne glede na gospodarske razmere, da ne bi še naprej namenjali sredstva za manj razvite brez ustreznih učinkov in če ne bo storila vsega, da bi preprečila izdelavo supersoničnega letala, za katero je eden izmed delegatov (iz JLA) celo dejal, da se financira iz za to dogovorjenih proračunskih sredstev. O, sveta preproščina, kot da ta sredstva ne bi prihajala iz gospodarstva, povrh tega pa sta si JLA in jugoslovanska država privoščili – bržkone edini na svetu – 3 odstotke prometnega davka za svoje delovanje. Ostane le upanje, da bo prihodnje zasedanje Skupščine republike Slovenije, ki bo 28. 3., jasnejše na področju razbremenitev, da bo vlada prišla s konkretnimi predlogi za razbremenitev in ukrepi, kajti, če se na tem področju ne bo nič zgodilo, bo do splošne stavke slovenskih delavcev moralo priti.

Marjan Horvat

- število zaposlenih je v Sloveniji v letu dni manjše za 11.356;
- število brezposelnih se je v letu 1989 povečalo za 34 odstotkov. Ob koncu leta je bilo 33.796 brezposelnih, med njimi 10.004 iskalcev prve zaposlitve;
- stopnja relativne brezposelnosti skokovito narašča, saj je bila v letu 1987 1,75 odstotka, v letu 1989 pa 3,32 odstotka;
- med nezaposlenimi je 19.930 oseb mlajših od 27 let;
- kvalifikacijska raven nezaposlenih je višja kot zaposlenih;
- strokovne ocene podzaposlenosti opozarjajo, da se latentna brezposelnost giblje med dvajset in sto tisoč delavcev;
- lani je bilo na preusposabljanju 13.859 preseženih delavcev, kar je za sto odstotkov več kot predlanskim. Za letošnje leto so podjetja skupnostim za zaposlovanje prijavila več kot dvajsettisoč preseženih delavcev;
- povečuje se število stečajev in rednih likvidacij podjetij ter število podjetij, ki imajo blokirane žiro račune, torej jim grozi stečaj.

Kot na dlani je, da teh žgočih problemov ni mogoče reševati le na načine, ki smo jih poznali doslej v zaposlovalni praksi. Treba je ustvariti materialne podlage, ki bodo zagotavljale optimalno vključi-

tev vsega kadrovskega potenciala v delo. Prav zato je nujno zagotoviti sredstva za pospešeno produktivnost zaposlovanja. V sindikatih menijo, da morajo biti cilji zaposlovalne politike v tržnem gospodar-

stava, s katerimi bi gospodaril in opravljal sklad, pa sindikati predlagajo sredstva iz razpisane javnega posojila, razvojnega dinarja, del sredstev od prodaje družbenega premoženja, v sklad pa naj bi se preusmerila tudi republiški davek na osebne dohodke in davek za delo prek polnega delovnega časa, ki se ne šteje v pokojninsko osnovo. Kot viri sindikati tudi predlagajo, da po odpravi splošnega prometnega davka za financiranje JLA, da se en odstotek tega davka preusmeri v sklad. Vodstvo slovenskih sindikatov je potegnilo prvo in zelo pomembno potezo, kako v prihodnje poskrbeti za smotrno in učinkovito, reševanje kričečega položaja nezaposlenosti in tudi tehnoloških in ekonomskih presežkov delavcev. Zdaj je na potezi skupščina republike Slovenije, ki pa zaradi resnoti položaja s sprejetjem zakona ne bi smela odlasati ali pa zaradi volitev odvrniti razprave o sindikalnem predlogu. Na potezi so potemtakem delegati slovenskega parlamenta.

M. H.

na kratko

Nak, politiki vstop prepovedan!

Na konstitutivni seji občinskega odbora sindikata delavcev kemične in nekovinske industrije Celje so predstavniki sindikata Cinkarne opozorili, da si v oddelku za metalurgijo skupina delavcev prizadeva ustanoviti svoj sindikat, da pa se še ne more odločiti, v katero dejavnost bi se vključili, čeprav menda pravila sindikata podjetja to izrecno določajo. Na koncu razprave so se zmenili, da bodo v Cinkarni pripravili sestanek s to skupino in razčistili, zakaj hoče svoj sindikat, opozorili pa jo bodo tudi na zakon o političnem združevanju, »saj gre morda za ustanovitev politične organizacije«.

V Cinkarni torej (še vedno) smrdi tudi po politiki...

Nedemokratska Demokracija (?)

Na razširjeni seji izvršnega odbora ROS delavcev kovinske in elektroindustrije Slovenije so največ časa posvetili obravnavi osnutka splošne kolektivne pogodbe, osnutku statuta kovinarjev Jugoslavije in dopolnjenim programskim usmeritvam svojega sindikata do leta 1994. Mimogrede so rekli kakšno tudi o težavnih (kakopak!) razmerah v dejavnosti in zagrozili, da ne bodo odstopili od znanih zahtev, ki so jih naslovili na republiški izvršni svet in na GZS.

So se pa lotili tudi pisanja Demokracije o kandidacijskih postopkih za nosilce funkcij in ga seveda ocenili za »nekorektno in netočno«. Poudarili so namreč, da je ves postopek potekal skladno z dokumenti RS in ROS, »in da so bile volitve tajne, česar nihče ne omenja«.

Kovinarji so torej nadaljevali svojo svetlo demokratsko tradicijo...

Za milimeter gor ali dol že, za več pa...

Predstavniki izvršnega sveta skupščine občine Šmarje pri Jelšah, vodstvo Komunalnega podjetja Šmarje, zastopniki stavkovnega odbora ter predsednika občinskega sveta ZS in republiškega odbora sindikata dejavnosti so obravnavali zahteve šmarskih »komunalcev«, ki so zajadrali v rdeče številke in imajo zato tudi njim primerne plače. Dogovorili so se, da bodo napravili obračun osebnih dohodkov za januar na podlagi zadnje obrazložitve SDK, ki omogoča 38 odstotkov večje izplačilo, in to razliko tudi poravnali. Zaradi neurejenih notranjih razmer bodo popravili oceno delovnih mest (kjer je to upravičeno), hkrati pa ocenili tudi organizacijo dela v podjetju. Za presežke (po nekaterih ocenah jih je kakih 100) pa menda izvršni svet že pripravlja nova delovna mesta.

Komunalci pravijo, da se ne bodo dali niti za milimeter. Zato utegne biti v Šmarjah še zanimivo...

Aritmija treh src...?

Izvršni odbor osnovne organizacije ZS Radenska – PE Naravno zdravišče Radenci, enota Zdravstvo, ki se je preimenoval v stavkovni odbor, je zadnje februarске dni poslal vodstvu delovne organizacije pisne zahteve po izboljšanju gmotnega položaja zaposlenih – tudi z boljšo organizacijo dela in z iskanjem notranjih rezerv, za katere trdi, da obstajajo. Glavna zahteva so seveda boljše plače, saj srednja medicinska sestra ne dosega najnižjega osebnega dohodka, čistilka pa niti zajamčenega ne. Vrh vsega zahteva še zmanjšanje števila preživalskih delavcev v vsej Radenski. Če njihovim zahtevam ne bodo ugodili, bodo za nedoločen čas prekinili delo.

Sklenili so, da bodo napovedano stavko preložili, vodstvo delovne organizacije in tozda pa morata kar najhitreje pripraviti analizo stanja, saj zdravstveni delavci ne morejo nositi posledic slabega dela in organizacije drugih tozdogov in DO. Vodilnim so tudi naložili, naj pripravijo analizo osebnih dohodkov za lansko leto in za prva dva meseca letos, poiskati pa morajo tudi možnosti za uveljavitev najnižjih plač. Na koncu so se delavci enote Zdravstvo s pristopno izjavo včlanili v sindikat delavcev zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije.

Da bi vsa tri srca pač še naprej bila...

Saj po novem boljše bo!

Delavci Bolnišnice Novo mesto so zelo razburjeni zaradi primerjave povprečne plače v Zdravstvenem centru Dolenjske z najnižjim osebnim dohodkom ter s prejemki v slovenskem zdravstvu. Osebnih dohodki v ZC Dolenjske so na 3. mestu od zadaj, zato delavci zahtevajo ureditev »nemogočih razmer«. Problemi se sicer vlečejo že nekaj let, vendar jih vodstvo ZC ni sposobno odpraviti v celoti. Nekaj težav izvira iz nedelovanja sistema, saj imajo zavoljo nerednega pritekanja sredstev iz republiškega proračuna velike likvidnostne težave. Najemati morajo posojila za osebne dohodke, obresti zanje pa jim niso priznane. To pa seveda najbolj čutijo delavci; obresti pač žrejo maso sredstev za OD.

Na seji osnovne organizacije so se dogovorili, da bosta strokovni službi bolnišnice in ZC nemudoma pripravili variantne predloge OD, ki jih bo ocenil OO ZS in se potem odločil za nadaljnje delo. Člani sindikata so tudi zahtevali, naj plačnik povrne še obresti, ki so nastale z najemanjem posojil, ker niso posledica slabega gospodarjenja, temveč neurejenega sistema. Vodstvo OO ZS se bo pogovorilo z delavci, ki so podpisali izjave, da izstopajo iz sindikata, ter jih seznanilo s statutom, programskimi usmeritvami ter dosežki delovanja sindikata dejavnosti.

Potem bo vse drugače...?

(Končni) izid – 49:3

Takšen, bolj rokometni rezultat je morala na skupščini občinske sindikalne organizacije Sevnica prejšnji ponedeljek objaviti verifikacijska komisija. Po skoraj dveurnem čakanju na »samo tiste manjkajoče tri«, se je namreč nesklepčna skupščina razšla, vendar »v dobri veri«, da se čez teden dni spet dobi. Sicer ne več točno opoldne, ko se začnejo kazalci nagibati k odrešilni uri, temveč že ob desetih, torej sredi delovnega dne.

Time-out je kar dolg, toda, ali bo tako dolgo trajala tudi »dobra vera«...

Iz uvoda predsednika RS ZSS Miha Ravnika

Vsebino listin in organiziranost narekuje življenje

Današnja razprava naj pomeni predvsem pripravo in sprejem predloga dokumentov, ki jih predlagamo delegatom na kongresu. Zato dovolite, da dam le nekaj poudarkov in opredelitev iz posameznih dokumentov:

● Programski dokument SSS ima dolgoročnejši značaj in jasno postavlja cilje, iz katerih je razviden naš pogled na nadaljnji razvoj slovenske družbe, ekonomskih, društvenih in političnih procesov in sprememb, ki imajo svoj odraz v demokratizaciji, političnem pluralizmu, uvajanju tržne ekonomije, podjetništvu in predstavljajo nove odnose, ki na področju dela, samoupravljanja, soodločanja delavcev, pravic in obveznosti, varstva in socialne varnosti. Izostruje odnos do vloge in položaja sindikata ter smeri, v katero naj se razvija, da bo sposoben samostojnega in učinkovitega delovanja za blaginjo svojega članstva. Programske usmeritve so nadaljevanje naših prizadevanj za korenite spremembe družbenega razvoja, ki naj zagotovijo dejanske svobode, kvaliteten razvoj ter delo in s tem socialno varnost. Skratka, bujemo se za človeka vredno življenje, takšno, da bosta vloga in položaj posameznika in organizacije odvisna od njegovega znanja, dela in rezultatov. Uvajanje različnih oblik lastnin in enakopravnosti le-teh ne sme pomeniti različnega, ampak v osnovi enakega položaja delavca, ki mora vsebovati tudi jasno opredelitev delavca do samoupravljanja, soodločanje in odločanje pri upravljanju delavcev na osnovi kapitala in dela, kar velja še posebej za ekonomska in socialna vprašanja, delitev, odpiranje novih delovnih mest, varnosti, pre- zaposlovanja, prekvalifikacije.

Nismo za kvazi samoupravljanje, smo za resnično odločanje delavcev in upravljanje, za soodločanje, za racionalno in učinkovito samoupravljanje v različnih oblikah, ko je jasna ločnica med podjetništvom in upravljanjem. Smo za parlament, ki odraža različnost državljanjskih interesov strank in zvez. Hkrati pa se zavzemamo, da se v parlament vgradi tudi vpliv ustvarjalcev dobrin na odločitve, ki zadevajo njihovo materialni, socialni položaj. Spreminjamo položaj in vlogo sindikatov v sistemu oblasti in v odnosih do drugih subjektov. Odpravljamo dosednji institucionalni in v sistemu oblasti vpeti sindikat v skupščinskem sistemu, delavskem svetu, v občinskih skupščinah in drugih organih v podjetju in drugih oblikah organiziranja v naši družbi. Zahtevamo pa možnost za svobodno nastopanje v parlamentu in DS s predlogi in vprašanji, ki zadevajo interese delavcev.

Izhajamo iz stališča, da bomo temeljna ekonomska in socialna vprašanja urejali s kolektivnimi pogodbami. V skrajnih primerih pa bomo izrabili možnost ter pravico, da se za interese svojega članstva borimo tudi s pritiski in stavkami.

Z vsebinskimi spremembami, ki jih vnašamo v dokument, v program Svobodnih sindikatov Slovenije, želimo doseči prenovu naše organizacije v svobodno, demokratsko, sodobno organizacijo, na novih programskih izhodiščih.

V temeljnih nalogah sindikatov za obdobje 1990–1994 smo konkretizirali cilje in določili prednostne naloge, ki jih bomo uresničevali v letošnjem in naslednjih letih. Poudarki so predvsem naslednji: uresničevanje pravice do dela in svobode dela, pravično plačilo, ki delavcu in njegovi družini zagotavlja dostojno življenje, človeka vredne delovne in življenjske razmere, zagotavljanje samoupravnega soodločanja in sodelovanja delavcev pri upravljanju in odločanju, socialna varnost in višja kakovost življenja ter pravno varstvo in zavarovanje delavcev in sindikalnih zaupnikov. To so zelo pragmatično oprede-

ljene naloge, vendar zahtevne. Nekateri cilji so tudi na osnovi razmer, v katerih danes živimo in delamo, postavljeni visoko. Zato bo potrebnega za njihovo uresničitev precej truda prenovljenih sindikatov, kadrov in vseh ljudi, delavcev in članov.

Samo z usposobljenostjo, znanjem in angažiranjem ter ugledom, s kadri, ki bodo imeli ugled in podporo v članstvu, bomo to lahko dosegli.

V osnutku statuta ZSS, ki ga bomo danes določili kot predlog za obravnavo in sprejem na 1. kongresu Svobodnih sindikatov Slovenije, sta izoblikovani spremenjena vsebina in vloga sindikata, kar temelji na zahtevi članstva po sodobni, demokratični in svobodni organizaciji, ki upošteva in tudi učinkovito uveljavlja interese članstva, spoštuje pluralizem sindikalnih interesov in različnost njihovih interesnih oblik delovanja in organiziranja.

Odrekanje se značaju najširše enote družbenopolitične organizacije delavcev in delavskega razreda. Spreminjamo se v interesno stanovsko organizacijo, nadstrankarsko organizacijo s pluralizmom znotraj sindikata. To pa ne pomeni, da se umikamo na obrobje, ampak da z močjo članstva in načinom delovanja postanemo pomemben politični subjekt. Izhajamo iz tega, da je naš član ustvarjalec materialnih in duhovnih dobrin ter eden od subjektov političnega odločanja.

Znotraj sindikata se odrekamo togim oblikam sindikalnega organiziranja. Smo za fleksibilno organiziranost in močan, organiziran sindikat tam, kjer ga bo član – delavec potreboval v podjetju in ustanovi, v sindikatu dejavnosti ali na teritorialni ravni, to pa vse

z jasno opredelitvijo vsebine, nalog in odgovornosti ter s tem vlogo, ki naj opredeljuje način organiziranja članstva. Tako organiziranost pa moramo povezati na osnovi programa in statuta v zvezo Svobodnih sindikatov Slovenije, kjer se uresničujemo in usklajujemo skupni interesi članov, ki se vanjo povezujejo.

Našo organizacijo bomo morali sproti prilagajati razmeram in spremembam v družbenem, političnem in komunalnem sistemu, (tako da bi se lahko sindikati in članstvo organizirali za opravljanje svojih funkcij in nalog na tistih področjih in delih, kjer bo to potrebno.

Samo poročilo o delu je skladno z našo prenovu v pripravah na kongres popolnoma drugače zasnovano, tako poročilo RS ZSS kot tudi poročilo njegovih organov med kongresom. Odločili smo se za pripravo poročila, v katerem ne bo zapisano vse, kar smo delali v minule obdobju v Zvezi sindikatov Slovenije, od osnovne organizacije, člana pa do Zveze sindikatov Jugoslavije.

Poročilo zajema opredelitev do petnajstih, po našem mnenju najpomembnejših problemov, ki so bili v naši družbi v odnosu do delavcev v preteklih štirih letih, ter dveh sindikalnih, če tako rečemo, ker želimo pojasniti odnose, ki so bili v družbi, in jasno opredeliti odziv sindikata nanje in oceniti uspešnost naših prizadevanj. Sami boste lahko ocenili in seveda prek poročila tudi članstvu – delegati – ali so to pravi problemi, ali so ocene in ugotovitve pravilne in tudi, ali jih je treba dopolniti. Kot prilogo k poročilu smo našli tiste dokumente, gradiva ali stališča, ki so nastali ob tem delu in ki bodo po našem mnenju trajno

vplivali na uresničevanje pravic in položaja delavcev v naši družbi. Ti dokumenti bodo v predlogu poročila za kongres tiskani v celoti. Hkrati pa poročilo jasno pove, kdo ni sprejel naših predlogov, kdo nas je oviral pri našem delu, kje smo bili v svojih metodah in vsebini dela uspešni ali neuspešni in zakaj. V gradivu sta tudi poročila nadzornega odbora v ZSS in statutarne komisije ZSS, ki bosta kot samostojna predloga tiskana skupaj s poročilom in seveda dana kongresu.

Želel pa bi poudariti, da hkrati potekajo tudi aktivnosti v komisiji za organizacijska in finančna vprašanja in organizacijo kongresa na osnovi izhodišč, ki smo jih opredelili, da moramo zagotoviti delovanje kongresa in seveda tudi smotno uporabiti vsak dinar, ki bo namenjen temu našemu delovnemu sestanku.

Glede priprav na kongres je bilo med članstvom – ne samo včeraj, tudi danes na posvetih slišati različne ocene: da je sindikat premalo prisoten v množičnih običjih, da potrebuje marketinško predstavitev svoje dejavnosti. Mislim, da je to res, to vam lahko povem tudi iz včerajšnje razprave v skupščini. Na podlagi tega se je Komisija za informativno propagandne priprave odločila, da je treba izdelati celoten marketinški koncept predstavitev sindikata in kongresa ter predlagala, da ta projekt izdela Marketing Delo. O tem smo sklepali tudi na seji sveta. Komisija je tudi opozorila, da je ta projekt samo del celotne propagandne dejavnosti in da imajo pri tem velik vpliv tudi članik Delavske enotnosti in glasila podjetij in ustanov.

Rad bi poudaril, da v teh dneh tečejo tudi intenzivne kadrovske priprave, ki so ravno tako pomembne kot vse drugo. Ne bom govoril o tem, da se v Zvezi sindikatov Slovenije pa tudi v posameznih organizacijah – od podjetij, občin, sindikatov dejavnosti – v pripravah na kongres srečujemo z vrsto vprašanj, ki zadevajo delavce, in na katere moramo ravno tako odgovarjati. To so vprašanja o gospodarjenju, nezaposlenosti in socialni varnosti delavcev, vprašanja, ki omogočajo ali neomogočajo opredelitve strukturnih sprememb in seveda vsa zakonska vprašanja, ki se vzporedno urejajo v družbi, do katerih se v Zvezi sindikatov jasno opredeljujemo. O teh vprašanjih ne bi govoril, bi pa rad opozoril seveda, da je tudi to del priprav zveze sindikatov na kongres.

Iz razprave**Korajza velja**

Rudi Perozzi je prišel na sestanek v Ljubljano z »odkritim priznanjem« svoje baze, češ da je v programskih dokumentih zapisano vse, kar dandanašnji žuli slehernega delavca iz »njegovega konca«. Moral pa je seveda povedati, kaj so mu zaklicali ob slovesu iz Nove Gorice: »Klobuk z glave, če vam bo zapisano v nadaljnjih aktivnostih uspelo tudi uresničiti.«

Tudi Rudi Lesjak, ki je bil za govorniškimi odrom »naslednji«, se je »identificiral« s programskimi listinami, toda s pripombo, da je v njih najbrž še nekaj nedorečenih praznin, ki utegnejo na ključnih področjih delovanja sindikata v družbi na kongresu doživeti precejšen zasak. Zato je zbor pozval k pogumu. »Programska listina in dokumenti terjajo temeljito razmišljanje in samokritično presojo starih grehov,« je med drugim dejal in dodal, da radikalnejša usmeritev k novemu ne more biti prepričljiva, če ne bo veljala-korajza. Nadaljeval je s slutnjo, da bodo zmagovalci bližnjih volitev – ne glede na barvo – poskušali narediti vse, da bi sindikatu preprečili »funkcijo resne opozicije«.

Ko se je vrnil h konkretnemu dokumentu, je Lesjak sodil, da bi kazalo v preambuli k programu svobodnih sindikatov Slovenije zamenjati »ljudi« z »delavci« in to »magično besedo« pojasnil s težnjami nekaterih v naši širni de-

zeli, ki hočejo to »orodje zgodovine« čez noč preleviti v »moteč element« najnovejših družbenih sprememb, ki naj namesto delavskih delnic dobiva v roke svoje – delovne knjižice. Ob koncu svoje razprave pa se je Lesjak glasno vprašal, s čim zamenjati kompromitirano besedo – samoupravljanje. Rekel je, da ni v zadregi, kako naj zagovarja vsebino teh drugačnih odnosov, ki jih razume v pravični sintezi dela, znanja in kapitala, saj so zanj le delo, znanje in umno gospodarjenje je tisto, kar opredeljuje položaj delavstva. »In tako se samoupravljanje razume kot človekova pravica, kot vračanje k temu, da delavec odloča oziroma soodloča,« je dejal in dodal, da to črno na belem stoji tudi v programskem dokumentu svobodnih sindikatov Slovenije. »Sicer pa evropskim sindikatom, s katerimi se tako radi spogledujemo, beseda samoupravljanje pomeni veliko več kot nam; v kapitalizmu jo bodo očitno prej uresničili in se tako približali industrijski demokraciji oziroma demokraciji nasploh. Tudi zaradi tega, ker jo imajo sindikati za temeljni cilj svojega gibanja. Očitno se kot družba bolj zavedajo, da je demokracijo občutiti tudi skozi želodec, ali z drugimi besedami, da od besed delavec pač ne more biti sit. Zato naj ne bo odveč razmislek, ki ga lahko razumemo tudi kot pobudo sindikata, da se lotimo organiziranja delavskih zbornic, ki naj bi zastopale ekonomske, socialne in kulturne interese vseh delavcev.«

Svobodni Sindikati Slovenije

V mali dvorani skupščine Slovenije je bila prejšnji petek, 24. (razširjena) seja republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, na kateri so sprejemali listine za 12. kongres ZSS oziroma 1. kongres Svobodnih sindikatov Slovenije: programski dokument SSS, temeljne naloge sindikatov za obdobje 1990-1994, statut Svobodnih sindikatov Slovenije ter poročilo o delu zveze sindikatov Slovenije med 11. in 12. kongresom. V nadaljevanju, ko je RS ZSS zasedal v »normalni« sestavi, pa so razpravljali še o kandidatih za člane in nosilce funkcij v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije (sveta, predsednika, statutarne komisije, nadzornega odbora) in predstava sveta ZSSS ter se dogovorili o nadaljnjem kandidacijskem postopku.

Iz uvodne besede Ladimirja Broliha

Kandidati so ugledni in avtoritativni ljudje

»Postopek evidentiranja je bil odprt, javen in demokratičen, o tem ni dvoma,« je v uvodu k razpravi o kandidatih za člane in nosilce funkcij v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije dejal Ladimir Brolih. V nadaljevanju je povedal, da je sicer prišlo do nekaterih odstopanj od načel in meril,

pri čemer je poudaril, da ves volilni postopek od evidentiranja prek kandidiranja do volitev ni zgolj tehnično opravilo, ki ga je pač treba opraviti, temveč demokratični proces. Če kdaj, potem je treba prav zdaj doseči legitimnost od sindikalne organizacije v podjetju navzgor, nikakor pa ne zahtevati izključno legitimnost in tudi odgovornost za pomanjkljivosti samo od vodstva ZSS, saj legitimnosti ne more zagotavljati samo vodstvo, ampak vsi, ki so v odnosu do članstva. Na to je opozoril zato, ker so se tako dogovorili vsi; RS ZSS pa ne sme dovoliti nikakršnih odstopanj od sprejetih usmeritev pri vodenju svojih kadrovskih opravil.

Na seznamu predlaganih možnih kandidatov za člane predsedstva republiškega sveta Svobodnih sindikatov Slovenije so: Jože Antolin, dr. Jože Arzenšek, Sandi Bartol, Franc Berginc, Andrej Cimerman, Marija Fedran, Vlado Haas, Miran Jurak, Janko Kolar, dr. Polona Končar, Vekoslava Krašovec, Jože Miklič, Igor Mlakar, Marjan Neuvirt, Alojz Omejc, Slobodan Radujko, Jože Stegne, Jože Tomc, Stane Trbovc, Ciril Urek, Milan Utroša, Mira Videčnik, Albert Vodovnik in Franc Štelcer.

»Prepričan sem, da bomo v republiški svet in njegove organe pripeljali odgovorne in sposobne ljudi, ki bodo nemajni pri uresničevanju sprejetega programa in politike,« je med drugim dejal Brolih, »kajti ugled naše organizacije bo temeljil prav predvsem na ugledu in avtoriteti sindikalnih funkcionarjev...«

Doklej še žejni čez vodo

Član predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Janko Goleš je razširjeno sejo izkoristil tudi za izčrpno informacijo o svojem nastopu v republiški skupščini, ki je zasedala dan prej. Delegatom je povedal, da smo v zadnjem času priče verigi stečajev, padcu realnih osebnih dohodkov, zaostritvi razmer na področju družbenih dejavnosti, naraščajoči brezposelnosti itd., ne nazadnje pa tudi hudim posledicam srbske blokade našega gospodarstva. Vse to se kaže v kritičnem razpoloženju ljudi, ki kar kriči po učinkovitejših ukrepih vlade.

Goleš je nadaljeval, da so slovenski sindikati že pred dvema letoma od skupščine zahtevali razbremenitev gospodarstva, vendar analize kažejo, da pravih rezultatov ni bilo; nasprotno, obremenitve so se še povečale! Zato je menil, da bi zdaj morali doseči vsaj takšno razbremenitev, ki ne bi preseгла ravni iz leta 1988, nadalje pa tudi program za zagotavljanje socialne varnosti presežnih delavcev in iskalcev prve zaposlitve. Likvidnostni položaj bi morali z učinkovitejšimi ukrepi izboljšati vsaj za toliko, da ne bi šla v stečaj tudi tista podjetja, ki imajo trg in program. Skupščini je predlagal tudi razveljavitev zakona o osebnih dohodkih, nenazadnje pa zahteval tudi izdelavo že tolikokrat zahtevanih nacionalnih programov družbenih dejavnosti.

Moledovanja in rotenj nam je že dovolj, je dejal in na koncu zagrozil: če se stvari v kratkem ne bodo obrnile na bolje, bomo v sindikatih začeli priprave na splošno stavko!

Toda, ali se bo že kmalu kaj spremenilo? Marjana Koren, ki je bila tudi na zasedanju skupščinskih zborov, je podvomila o tem, saj so se razpravljavci bolj kot s to problematiko ubadali z napovedano širitvijo mejnega pasu in služenjem vojaškega rok naših fantov na Kosovu, nekateri pa celo s predstavitvijo strankarskih programov. Zato je Sandi Bartol v nadaljevanju razprave predlagal, da je čas stališč, pobud in podobnih realsocialističnih zadev dokončno mimo in da se bo poslej očitno treba oprijeti metod pritiska. »Če bodo republiška vlada, parlament in njihova birokracija do naših zahtev še naprej gluhi, potem moramo skladno z našimi pravili začeti vsebinske in organizacijske priprave na splošno opozorilno stavko,« je dejal.

Med odmerom (Slika: Sašo Bernardi)

Nikar praznih obljub!

Pozitivno oceno je dal gradivom tudi Sandi Bartol, ki se je udeležil razširjene seje RS ZSS kot član odbora za pripravo kongresa, saj je menil, da jim gre na roko tudi čas, ki ga zdaj živimo. Nekaj dilem se mu je pa vendarle zastavljalo pri prebiranju čistopisa. »Menim, da bi morali v temeljnih nalogah sindikatov za obdobje 1990-1994 ostati na realnejših tleh,« se je lotil 13. in 14. plače, 600 DEM najnižje in 1.000 DEM povprečne mesečne plače in podobnih »programiranih« obetov. »Glede na gospodarske razmere bi veljalo še enkrat pretehtati realnost takih postavk, sicer bomo izpadli takšni optimisti, kakršni so bili naši predhodniki pred štirimi desetletji.« Kot je povedal, so takšnega mnenja tudi škofjeloški delavci, ki so se, mimogrede, 80-odstotno izrekli za podporo prenovljenim sindikatom, preostalih 20 odstotkov anketirancev pa se je opredelilo, da bodo članstvo v sindikatih podaljšali takoj, ko bo program obrodil prve sadove.

K razpravi se je prijavil tudi dr. Neca Jovanov, ki je sestavljalca programa pomagal do njegove dokončne oblike. »Vrednost tega dokumenta je treba ceniti predvsem po velikanskih miselnih naporih, ki so bili neobhodno potrebni, če smo se hoteli znebiti težke boljše-vistične dediščine v pojmovanju družbe in sindikata v njej,« je dejal in razsodil, da si programski dokument najbrž zasluži vse komplimente. »Kar pa seveda ne pomeni, da ga v nekaterih točkah ne bi mogli še izboljšati...«

Leporečju je odklenkalo

Te »kosti« se je najprej lotil predstavnik Mestnega sveta zveze upokojencev Ljubljana Janez Kermavner, ki je podčrtal, da je problematika upokojencev v programskih dokumentih odpravljena z enim samim stavkom, »čeprav življenje upokojencev dandanašnji niti slučajno ni rožnato«. Zato bi morali sindikalisti pri izdelavi takšnega globalnega koncepta svojega delovanja bolj misliti na življenjsko raven »odpisane generacije«, saj bo nekoč tudi zanje napočila jesen. Se slabše pa se godi številnim mariborskim delavcem, zato se je Metka Rokсандič glasno vprašala, ali smo že v tej prenovitveni fazi delovanja sindikatov spodobni poskrbeti za delavce, nad katere so se

zgrnili stečajni postopki. »V Mariboru bijemo plat zvona, da ne rečem, da se deremo na ves glas; vendar samo mi in skupnost za zaposlovanje,« je govorila Štajerka, ki se vrh vsega presneto zaveda še dejstva, da tudi delovno najbolj zmožna populacija ostaja brez služb. »Ti ljudje so potisnjeni na obrobje, tako kot tudi polovica Marlesovih delavcev, ki prejema 1.600 dinarjev zjamčenega osebnega dohodka. To ni nobena socialna niti materialna varnost! In zakaj to govorim? Zato, ker bomo morali v življenju uresničiti vse to, kar smo zapisali v programske dokumente svobodnih sindikatov Slovenije, sicer bomo ostali na ravni leporečja, kakršnega nam v tem predvolilnem času ponujajo najrazličnejše stranke: lepo, a težko izvedljivo...«

»Če na tistih 1.600 dinarjev mesečne 'preživnine' ne znamo reagirati, potem se nikar ne pojdimo velikega sindikata,« se je odzval Rokсандičin mariborski kolega Jože Korošec in se nato vprašal, kaj neki pomeni toliko opevana sindikalna solidarnost. Ali je to danes molk do Maribora, jutri do Kopra, pojutrišnjem do Kranja? Po njegovem je treba strniti vrste, kajti bliža se čas... Tudi Branko Pintar je razmišljal, kaj storiti, če kakšen industrijski center ali dejavnost zaide v težave, drugi si pa na ta račun »izbori polno kapo«. Zato bi dal v programskih dokumentih več poudarka interesni kot pa stanovski organiziranosti sindikata. Podobnega mnenja je bil tudi Ciril Urek, le da je bil v nekaterih zahtevah še konkretniji. Zahteval je namreč, da je treba do kongresa odločno zavzeti odnos do starih industrijskih sre-

dišč, ki se ta čas majojo v temeljih, in do reševanja ekoloških vprašanj. Sicer je bil pa poln pohval na račun sestavljalcev dokumentov, ki bodo po njegovem doživeli podporo tudi na kongresu.

Konec »ideološke zgrešenosti«?

Tudi Branko Iskra je v nadaljevanju dejal, da operativni program bodočega delovanja sindikatov že odmeva med delavci, kar nedvoumno dokazuje, da se članstvo že poteguje zanj. Zato bi bilo po njegovem mnenju pogubno, če bi z odstopanjem od temeljnih načel začeli razbijati organizacijo na več sindikatov. Pač pa bi kazalo domisliti, kako bomo (tudi strokovno) znali od spodaj (sindikat podjetja) do vrha (predsednik SSS) ustvarjalno pritiskati na tiste (vlada), ki krojijo večji del naše usode. Odkriti bo treba najkrajše, za poduk drugim, pa tudi najodmevnejše poti.

S tem je soglašal tudi Marjan Orožen, ki pa je kot »Beograjec« menil, da bi morala organizacija na zvezni ravni vendarle obdržati tako vlogo sindikatov kot tudi našo (kon)federativno ureditev. Jože Globačnik, ki je nastopil za njim, je segel za dve desetletji nazaj, v 70. leta, ko so »v trdni veri, da se bomo približali tržnemu gospodarstvu in tržnim kriterijem oblikovali 19 kolektivnih pogodb. Vendar zaman, saj so temeljile na pregrešnem konceptu profita... V tistem času je 'morala' propasti tudi sindikalna lista, čeprav je bila med vsemi delavci širokogrudno sprejeta.« Kot je povedal, tega ne govori kar tako; hotel je le povedati, da

Na začetku razširjene seje RS ZSS je Lojze Fortuna predlagal zborovalcem, naj sprejmejo naslednji protest:

Člani Zveze sindikatov Slovenije, delovni ljudje in občani so zaskrbljeni in ogorčeni nad predlogom za sprejem nesmiselnega ukrepa, ki razširja obmejni pas s sedanjih sto na tisoč metrov od državne meje.

V času, ko se v Evropi rušijo zidovi, železne zavese in odstranjuje bodeča žica, ko se navezujejo nova zaupanja in sodelovanja med narodi in državami ter odpirajo meje, so nesprejemljivi ukrepi pristojnih organov, ki rušijo dosedanje dobrososedsko politiko odprtih

meja ter vsestranskega vzajemno koristnega sodelovanja. S tem se naša država peha na rob in izven Evrope, v katero se želimo vključiti.

Zveza sindikatov Slovenije, ki ima še posebej razvite prijateljske stike s sindikati, delavci sosednjih dežel in držav, odločno odklanja takšen način urejanja odnosov na naših mejah.

Zato se pridružujemo vsem protestom in zahtevam delavcev in ljudi Slovenije ter zahtevam, da se ta predlog umakne.

Proti ni bil seveda nihče...

je takšen sindikat, kakršen bi naj bil nov, nastajal že tedaj, le da je bil »ideološko zgrešen«.

Tudi Franc Sikošek je udaril po strunah svoje vesti. Nezaposleni in »presežniki« so ga najprej opozorili na stroške kongresa, je povedal, dali pa so mu tudi misliti, ali ni kongres že preživela oblika delovanja. Tudi o tem bi veljalo razmišljati.

Kot mnogi drugi razpravljavci je tudi Jože Šketa v celoti podprl temeljni programski dokument Svobodnih sindikatov Slovenije, ni si pa mogel kaj, da na nekatere »postavke« ne bi vrgel svojega očesa (njegovo videnje smo v našem časopisu zadnje čase objavili že večkrat).

Pluralizem je dejstvo

»Program ne more biti pisan na kožo, zato tudi ne bo po meri vsakega posameznika; si pa prizadeva dati sindikatu neko novo strategijo,« je menil Dušan Rebolj, ko je (mimogrede tudi) marsikomu izmed razpravljalcev očital, da vlečejo voz nazaj, namesto da bi ga potiskali naprej. Razložil je, da so imeli sestavljalci programskih dokumentov ves čas pred očmi človeka - »tudi delavec je človek« - ki naj dejansko (p)ostane subjekt, ki bo gospodaril in odločal o svojem delu, pa tudi o družbi, v kateri bo živel. Odločanje delavcev o razvoju, o delu dobička, o (pre)zaposlovanju so vprašanja, ki jih v ustavi ni, v dokumentih pa so jim dali tudi mnogo večji pomen, kakršnega najdemo v najnovejšem zakonu o podjetjih. Po njegovem je to tista kakovost, ki jo je treba varovati. V nadaljevanju je govoril o sindikalnem pluralizmu, ki si ga želimo tako v svoji organizaciji kot tudi zunaj nje, saj bo gotovo svojevrstna spodbuda za nadaljnje delo.

Ko je Miha Ravnik povzel razpravo o predlogu programskega dokumenta svobodnih sindikatov Slovenije, je sodil, da bi se morali v času do kongresa konkretnije opredeliti do odnosa do delavca, do jasnejšega odnosa do samoupravljanja in soodločanja delavcev (v zvezi z različnimi oblikami lastnine pač), do solidarnosti, do odnosa do delavskih zbornic ter hranilnic in drugih oblik organiziranja v sindikatu, večjo težo pa bo treba dati tudi vprašanju kolektivnih pogodb. V operativnih ciljih pa bo treba oceniti stvarnost postavljenih ciljev - od plač, do zaposlovanja in prvin socialne varnosti.

Damjan Križnik

Predlog možnih kandidatov za predsednika in sekretarja sveta Svobodnih sindikatov Slovenije

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je na minuli seji sklenil, da se v časniku Delavska enotnost s svojimi pogledi na izvajanje programskega dokumenta in temeljnih nalog svobodnih sindikatov Slovenije predstavijo vsi možni kandidati za predsednika sveta svobodnih sindikatov Slovenije in za sekretarja. Možni kandidat Ervin Hojker nam do zaključka redakcije ni poslal svojega pogleda.

EVIDENTIRANI MOŽNI KANDIDATI ZA PREDSEDNIKA REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

ki so s pisno izjavo pristali na kandidaturu za predsednika RS ZSS

BRANKO OMERZU

rojen 22. 5. 1950, iz Ljubljane, predsednik občinskega sveta ZSS Ljubljana Center

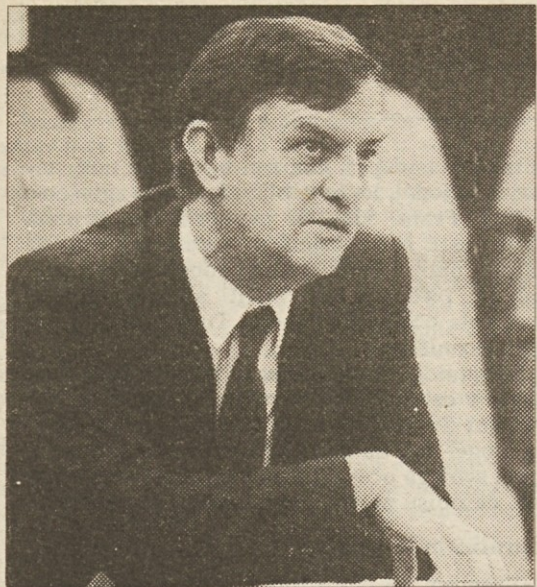
Vsebinsko delovanje Svobodnih sindikatov Slovenije naj narekuje življenje – usmerjajo naj jo potrebe in interesi članov. Temeljno pričakovanje je takšna organizacija, ki bo sposobna pravočasno in učinkovito zavarovati svoje člane. Zato mora biti delovanje Svobodnih sindikatov Slovenije v vseh organizacijskih oblikah usmerjeno v svobodno, samostojno in od drugih neodvisno opravljanje nalog, ki jim jih postavlja članstvo. Zvezo Svobodnih sindikatov Slovenije si predstavljamo kot prostor za usklajevanje skupnih interesov prostovoljno združenih članov, ki mora s svojim delovanjem v centrah odločanja zagotoviti uveljavljanje in uresničevanje varstva delavcev, njihovih iz dela izviročih interesov in pravic, njihovo socialno, materialno in človeško varnost.

Program je lahko iztočnica – osnova pa so vsakodnevni problemi članov. Nihče ne bo ocenjeval programa, ocenjevali bodo doseženo. Dovolj je politično-deklarativnega zavzemanja za pravice delavcev in neuresničenih obljub. Ni temeljno vprašanje, kakšen program imamo – osebno se zavzemam za jasen, razumljiv in vizionarsko usmerjen, na realnih osnovah temelječ program – temveč to, kako naloge uresničiti in izpolniti pričakovanja članstva.

Oblike in metode delovanja moramo podrediti ciljem – zato potrebujemo strokovno usposobljene

kadre. Ni dovolj le zaupanje, potrebujemo znanje in sposobnosti, da opravičimo to zaupanje. Število profesionalnih delavcev, ki delajo za zvezo, zmanjšati na tisto raven, ki bo optimalno zagotavljala opravljanje nalog in bo v okviru finančnih možnosti. Ob tem pa moramo zagotoviti strokovne službe, iz katerih bodo sindikalni aktivisti črpali strokovno argumentirane podlage za svoje operativno delovanje.

MIHA RAVNIK

rojen 27. 9. 1938, iz Nove Gorice, predsednik republiškega sveta ZSS

Programski dokument in temeljne naloge Svobodnih sindikatov Slovenije, ki ju bodo družbene razmere in potrebe delavcev sproti dopolnjevale, sta osnova mojega prihodnjega prizadevanja v sindikatih. Ti listini sta vsebinsko odraz sedanjih in novih razmer ter potreb, sta korak v času, ki je pred nami. Tako je tudi prav, kajti hitre družbene spremembe narekujejo, da je sindikat s svojimi opredelitvami, zahtevami in jasnimi relacijami do države in delodajalcev pripravljen na odločno urejanje odnosov, pa tudi na zaostritve, ki jih nujno prinaša tržno gospodarstvo.

Zato se zavzemam za močan sindikat pravočasno združenih članov, ki bo dosleden zastopnik delavčevih interesov in pravic, ki bo v njihovem imenu in na osnovi stalnega preverjanja legitimnosti vodstva in njegove politike opravljal pogajalsko funkcijo, se dogovarjal o partnerstvu pri uveljavljanju programskih in sprotih zahtev in interesov delavcev, ter delavce zavaroval v ekonomskem in socialnem smislu in zagotavljal delavsko solidarnost.

Sem za pluralizem znotraj Svobodnih sindikatov Slovenije in za pluralizem v sindikalnem gibanju v republiki sploh, saj omogoča konkurenco in izražanje posebnih interesov, vendar se zavzemam za nadstrankarski značaj sindikatov in za njihovo sodelovanje na skupnih programskih ciljih in interesih. Svobodni sindikat Slovenije so interesna in

stanovska organizacija z jasno opredeljeno vsebino in samostojno vlogo sindikatov dejavnosti in drugih oblik organiziranja članstva. Oblike organiziranja in metode delovanja morajo biti odsev potreb članstva, posebno pozornost pa moramo nameniti projektnemu načinu opravljanja posameznih nalog. Zavzemam se za organizacijsko in akcijsko svobodo delovanja na skupni platformi, kar omogoča učinkovito uveljavljanje delavskih interesov in pravic.

Sedanja oblika delovanja in organiziranja v ZSJ premalo učinkovita in ostanek drugačnih časov, zato sem za zvezo zvez sindikatov republik in pokrajin.

Med prednostne naloge Svobodnih sindikatov Slovenije štejem sklenitev kolektivnih pogodb, ki urejajo temeljne odnose med delom in kapitalom in z njimi bo pri urejenih razmerjih moč zagotoviti izboljšanje gnotnega položaja zaposlenih, ustanovitev zaposlovalno-razvojnih skladov in drugih skladov, ki jih predlagamo, zavzemam se za ustanovitev delavske zbornice kot samostojne inštitucije, ki bo varovala ekonomske, socialne in kulturne interese delavcev, za oblikovanje socialnega partnerstva v družbi ter za različne oblike, primerne konkretnim razmeram za vpliv delavcev na odločanje in upravljanje (samoupravljanje in soodločanje).

Naivno je pričakovati, da bomo kos zahtevnim nalogam brez sindikata v podjetjih. Vodstva in sindikalni zaupniki v podjetjih in ustanovah morajo biti zakonsko in s kolektivnimi pogodbami zavarovani pri svojem sindikalnem delu. To morajo biti ljudje, ki sprejemajo program in so pripravljeni boriti se za vsakega člana, ob pomoči organov pri SSS in za to usposobljenih strokovnih služb. Zato moramo ustanoviti ustrezne sindikalne službe za pomoč delavcem in za raziskovalne potrebe sindikata, angažirati pa tudi neodvisne, znanstveno-raziskovalne inštitucije pri izdelavi strokovnih podlag za odločanje v SSS.

Stojimo na lastnih nogah. mislimo s svojimi glavami. Nihče nam ne more ukazovati niti nas v kaj prisiliti. Naša moč je le v organiziranem članstvu, v samofinanciranju, v takšnih predlogih parlamentu, ki so strokovno in politično trdni, v pobudah za sodelovanje z vsemi na naših programskih osnovah. Znamo zapreti in tudi radikalnimi potezami doseči, kar delavci upravičeno zahtevajo.

Sam sem s svojim delom, znanjem in izkušnjami skupaj s sodelavci pripravljen dati svoj prispevek k temu, da bomo delali in živeli v drugačnih razmerah, da bomo sedanji in prihodnji rodovom zagotovili boljše življenje. Na pobude članov sindikata in njihovih organov iz različnih okolij sem se odločil pristati na kandidaturu za predsednika sveta SSS, člani v razpravah in delegati na prvem kongresu pa bodo odločili o tem. Vsako odločitev bom z vso odgovornostjo sprejel.

DUŠAN REBOLJ

rojen 8. 12. 1948, iz Ljubljane, član predsedstva republiškega sveta ZSS

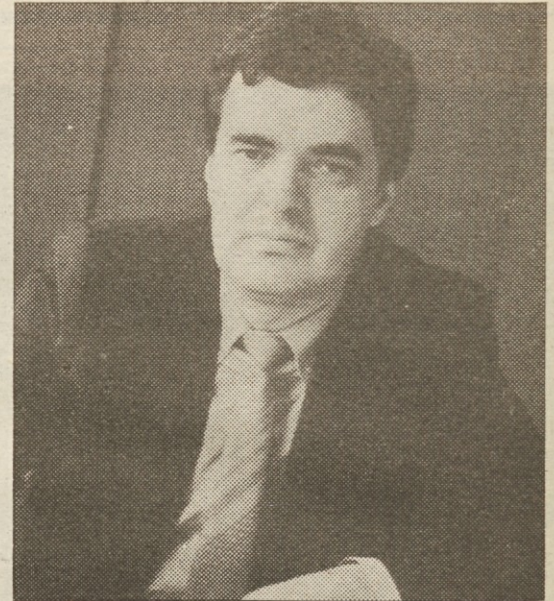
1. Nujne poteze – a.) Inicijativa parlamentu za sprejem delavskega zakona (sodelovanje pri upravljanju in odločanju na podlagi dela in zaščita delavca); b.) takojšnja preusmeritev dela sredstev Slovenije za nerazvite v socialno varstvo (tehnološki in ekonomski presežki, zlasti stečaj); v ta namen zakonsko konstituiranje pogajalskega sveta (sindikati, država, delodajalci); identifikacija vodstva z reševanjem delovne perspektive nezaposlenih; c.) strokovno oblikovana zahteva vladi (prek parlamenta) o programu načrtnega zmanjšanja javnih izdatkov (možni cilj – vrniti izdatke na obseg leta 1970).

2. V vodstvu reformno opredeljeni novi ljudje, ki so za takojšnje korenite spremembe (strokovno usposobljeni, profesionalen odnos) – elementarna predpostavka izvedbe programa; odprta konkurenca, svoboda idej, programov, vse pravice manjšinam, priznanje strokovnih in političnih argumentov in dosledna javna afirmacija posameznikov – nosilcev rešitev; predsednik mandatar; obvezno podpredsednik – zunanj minister.

3. Nenehno preverjanje legitimnosti vodstva in politike (temelj identifikacije s članom) – svoboda vstopa v sindikate s pristopno izjavo ZA NAZAJ; ugotavljanje legitimnosti pri vseh ključnih odločitvah (kolektivna pogodba, platforma pogajanja, strateške odločitve ekonomskih in socialnih pravic člana); kongresi – preživeta oblika preverjanja legitimnosti; odprava kadrovske komisije;

4. Tajnost načrtovanja strategije (o načinu uveljavitve zahtev, oblikah pritiskov, načrtovanju stavk) ter javna predstavitev in izvedba, ko je dosežen konsenz, ko je potrjena od članov.

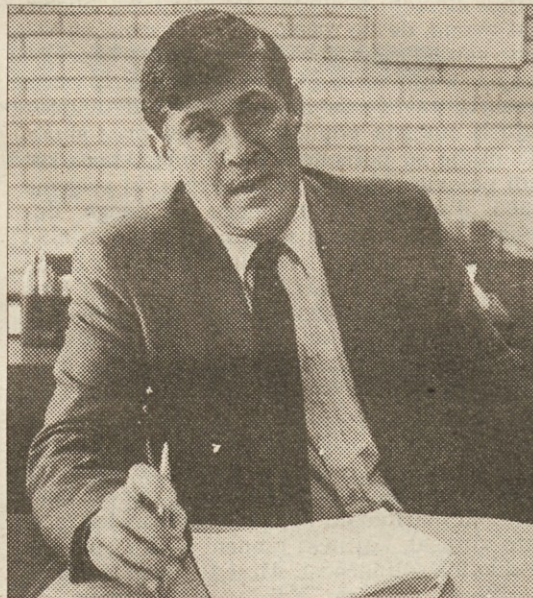
5. SSS – Zveza konstituirana na elementih »konfederativnosti«, konstitutivni deli, ob političnem in strokovnem angažmanu vodstva, kreirajo in financirajo politiko, vodstvo jo izvaja; odprava Zveze kot hierarhične krovne organizacije s svobodo ustanavljanja novih sindikatov (tudi pravica do izločitve), delovanja in organiziranja; posreden odnos član – vodstva z odpravo obveznih in nepotrebnih večstopenjskih ravni organiziranja ter afirmacijo območnih sindikatov (niso metode dela); do konca leta načrten prenos funkcij; (zlasti varstva člana) na sindikate zunaj podjetja.

6. Na zvezni ravni le nujne, s konsenzom sprejete koordinacijske funkcije – tej zahtevi radikalno zmanjšanje »vodstva«, strokovnih služb in obsega financiranja, sicer načrten izstop.

7. Lasten raziskovalni center (za potrebe pogajanja, varnosti zaposlitve, raziskav stavk); dogovor s konstitutivnimi deli o racionalizaciji služb (najmanj tretjina tehnološki presežek) in o angažiranju novih, afirmiranih strokovnjakov; nov nosilec strokovne koordinacije in organizacije dela.

8. Takojšen pogovor (pred volitvami in po njih) na platformi programa s prvaki vseh političnih partij in ugotovitev potencialnih možnosti za uveljavljanje naše politike in strateških ciljev, prek sindikalno opredeljenih ljudi; inicijativa za sodelovanje z drugimi sindikati na interesno ugotovljenih točkah; v novem parlamentu klub sindikalno opredeljenih ljudi (zlasti naših kadrov na listah strank), za načrtovanje in koordinacijo nastopa.

JOŽE ŠKETA

rojen 23. 2. 1941, iz Ljubljane, predsednik mestnega sveta ZSS Ljubljana

Uspešna realizacija programskih ciljev bo mogoča ob:

- podpori članstva
- podpori in angažiranju sindikalnih vodstev na vseh ravneh organiziranosti,
- ob strokovni pomoči ljudi, ki obvladajo posamezna področja, h katerim so usmerjeni cilji programa in so s svojim znanjem pripravljeno podpreti sindikate pri uveljavljanju njihove klasične zaščitne funkcije.

Za dosego slehernega programskega cilja bo moralo vodstvo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije skupaj s sindikati dejavnosti pripraviti ustrezno strategijo nastopanja, in sicer:

– v odnosu do republiške skupščine za dosego tistih programskih ciljev, ki so povezani s spreminjanjem zakonodaje, ki ureja raven ekonomske, socialne in pravne varnosti oziroma pravic delavcev.

– v odnosu do Gospodarske zbornice in njenih asociacij za dosego tistih programskih ciljev, ki jih bodo vsebovale kolektivne pogodbe. Pri tem bodo morali medsebojni odnosi temeljiti na:

- načelih enakopravnosti med pogajalci,
- mesebojnemu spoštovanju,

– doseganju soglasja, katerega podlaga bodo strokovni argumenti,

– prizadevanju pogajalcev za najoptimalnejše rešitve

Vse to pa bo od sindikalnih kadrov terjalo, da si bodo pridobili ustrezna znanja za razvijanje pogajalske funkcije, temeljito poznavanje vsebine elementov kolektivne pogodbe, strokovno utemeljitev predlogov za spremembe kolektivnih pogodb kot ustrezno taktiko nastopanja in uporabe metod in oblik sindikalnega boja.

Dosega nekaterih programskih ciljev je povezana z aktivnostmi sindikatov dejavnosti na ravni regije (ponekod občine). Te cilje bo mogoče realizirati:

– če se bodo sindikalni kadri na tem nivoju podrobneje seznanili z vsebino kolektivnih pogodb svoje dejavnosti

– spoznali specifične delovne razmere v posamezni dejavnosti in njeno problematiko

– opravljali učinkovit nadzor nad izvajanjem in spoštovanjem kolektivnih pogodb v podjetjih,

– sodelovali s sindikati podjetij pri oblikovanju predlogov za dograjevanje kolektivnih pogodb posameznih dejavnosti.

Delo s članstvom postaja vse pomembnejši dejavnik izražanja pripadnosti posameznika sindikatu in s tem legitimnosti te organizacije. To odgovorno nalogo bodo morali opravljati teritorialne oblike organiziranosti sindikatov tako, da bodo:

– zagotavljali neposredno pomoč in oporo pri reševanju problemov članov sindikata, vključno z varstvom posamičnih pravic,

– nudili brezplačno pravno pomoč,

– posredovali v primerih kršenja pravic članov, ki izhajajo iz delovnega razmerja, medčloveških odnosov v kolektivu,

– varovali sindikalne zaupnike v primerih šikaniranja,

– vzdrževali stike s kolektivnimi člani in tistimi, ki niso povezani v Zvezo svobodnih sindikatov prek sindikatov dejavnosti,

– izvajali temeljne – splošne oblike usposabljanja, – upravljali z razvojno zaposlitvenimi skladi.

Pogoj za realizacijo programa bodo poleg članarine tudi drugi ustrezni finančni viri in njihova kapitalizacija, kar bo terjalo posebno strokovno proučitev.

Drugi pogoji za realizacijo programa bo priprava programov strokovnega usposabljanja sindikalnih kadrov ter pridobitev ustreznih strokovnjakov za njihov izvedbo.

In slednjič vprašanje našega nadaljnjega sodelovanja v ZSJ, ki ga vidim izključno kot interes in potrebo, da uveljavimo svoje pobude in predloge v tistem delu »zvezne zakonodaje«, ki se, žal, še vedno sprejema v zvezni skupščini, obenem pa močno vpliva na položaj in raven varstva delavca.

EVIDENTIRANI MOŽNI KANDIDAT ZA SEKRETARJA
REPUBLICKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

RAJKO LESJAK

rojen 12. 8. 1952, iz Črne na Koroškem,
sekretar republiškega sveta ZSS

Moje delo in ravnanje v sindikatih bosta temeljila na sprejetih kongresnih listinah, saj sem tako ali drugače sodeloval pri njihovem snovanju in se z njimi identificiral.

To ravnanje oziroma programske listine bom »nadgradil« s spoznanjem, ki ga piše življenje, da se še tako dobro napisan program sam ne uresniči, da od programske ponudbe, votlih besed in obljub še nihče ni bil sit in da nas bodo sodili po dejanjih, ne po obljubah. Sicer pa nas vse skupaj čaka veliko garanje in nanj se je treba pripraviti.

Nekaj pogledov in resnih namer, kako spraviti v življenje sprejeto programsko sindikalno politiko:

1. točka

Politika oziroma sindikalizem mora postati politik, profesionalno delo mora zamenjati volontarizem; vsak program potrebuje za svojo realizacijo osebno noto politika oziroma sindikalista – skratka, politiko posebej ljudi, tak nemir bom zasejal na vseh ravneh sindikalnega organiziranja.

Na kongresu bi kazalo sprejeti sklep o organizacijski, kadrovski in finančni projekciji in ga v določenem času razdelati, določiti, koliko in kakšne kadre potrebujemo v sindikalnem ustroju in kakšen naj bo ta ustroj za uresničevanje programa in vseh projektov, ki temeljijo na programu. V korist znanja in stroke moramo zmanjšati »čisto« administracijo, opraviti »prekvalifikacijo« posameznih funkcionarjev v korist novih organizacijskih oblik in vso sindikalno službo postaviti kot enoten in skupen servis organizacijskim sindikalnim oblikam, ustanoviti ekonomske, pravne, finančne in druge svetovalce.

2. točka

Ob vsem spoštovanju pluralizma in konkurence v sindikatih je moja ambicija krepiti enotno sindikalno gibanje in graditi Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije kot skupni dom, ker smo le taki lahko resna opozicija oblasti in le taki lahko pritisnemo na družbo, da bo humanejša in bo omogočila človeka vredno in dostojno življenje. Enotnega sindikalnega gibanja ne vidim v strankarskih sindikatih in v ciljih boja za oblast, ampak v povezovanju sindikatov na programskih temeljih in interesih.

Ohraniti moramo nadstrankarsko poslanstvo oziroma filozofijo organizacije in se kot refleks znotraj frakcijsko odpreti tako, da bo to delovalo kot gibalno v organizaciji in ustvarilo možnosti za zdravo tekmovanje ter konkurenco kadrov in programov. Vrat za pogovor z drugimi sindikati ne bom zapiral.

3. točka

Ob organizacijski in akcijski svobodi v sindikatih bo nujno okrepiti solidarnost med sindikati, nove organizacijske oblike usposobiti za odgovorne, strokovne in samostojne pogajalce... za uresničevanje delavskih interesov in zahtev.

Moja teza je, da se vsak sindikat pravzaprav prepoznavna po kolektivnem pogajanju in kolektivni pogodbi. Ker so povečane pristojnosti menežerjev in direktorjev, je nujno povečati pristojnosti sindikatov in klasični varstveni funkciji delavcev, kakršno imajo na Zahodu.

Solidarnost mora postati naša moč za pravičnost.

4. točka

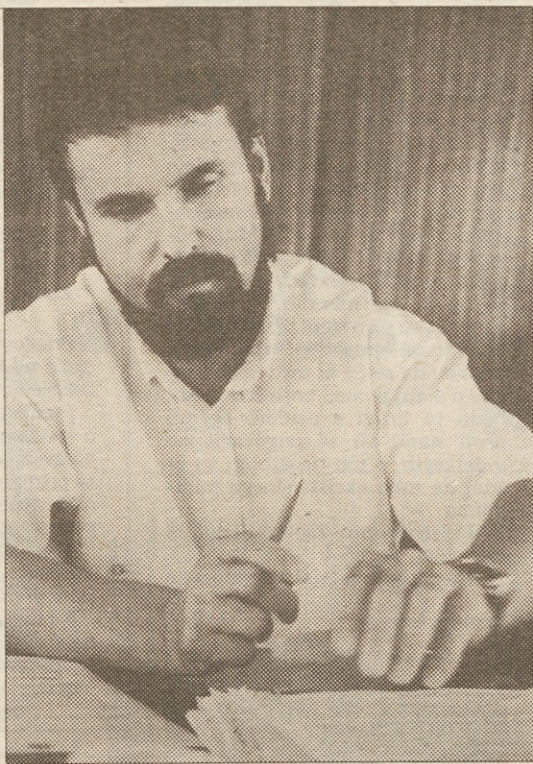
Oblikovati in zastaviti moramo tako strategijo delovanja sindikatov, da se bodo stranke in oblasti ravnale po tej strategiji, ne pa narobe. Vsaka seja najvišjega organa Zveze svobodnih sindikatov Slovenije mora povzročiti najmanj to, da se po tej seji sestanejo različni organi, ocenijo zahteve sindikata in se odzovejo nanje.

Sindikati se moramo otresti hipoteke preteklosti, kompleksov in z delom prepričati javnost, da smo resnično izstopili iz »politike« in da bomo taki z novo vlogo oblikovali politični prostor. Dokazati moramo javnosti in članstvu, da smo se sposobni prenoviti od znotraj v smeri želja, zahtev članstva in razmer v družbi.

To je moj odgovor tistim, ki še vedno vsiljujejo pogovor o »parni lokomotivi« namesto o sodobnih sindikatih.

5. točka

Ustvariti tako delovno ozračje in take medsebojne odnose, da se ne bodo vsi »računi« izstavliali na republiški svet in nazaj, ampak da vsak prevzame odgovornost za svoje pristojnosti. Med

profesionalnimi sindikalisti na posameznih ravneh ustvariti tako razpoloženje, da se bodo manj ukvarjali sami s sabo in več s članstvom. Skratka, v sindikalizmu pripeljati življenje tako, da bosta življenje in delo oblikovala sindikalno politiko, ne pa narobe.

Trdim, da politiko v sindikatih ni dobro preveč koncentrirati, pustiti je treba več svobode in iniciative.

6. točka

Takoj po kongresu je treba dati članom novo člansko izkaznico in se pri tem dosledno držati mednarodne konvencije, programskih načel in statutarne obveznosti. Spremeniti moramo zaščitni znak sindikata.

7. točka

Izobraževalni programi naj bodo takšni, da bomo sindikalne zaupnike vzgajali v sindikalni kulturi, v demokraciji sindikalnega organiziranja in za pogajanja z lastniki kapitala.

8. točka

Naše delo mora biti sproti dano v presojo javnosti in članstvu, za javno kritiko mora biti vedno odprto. Informacijski sistem mora biti v funkciji pravočasnega in sprotnega odzivanja in mesebojnega obveščanja.

Resno računam na časniki Delavska enotnost, da bo s svojo uredniško politiko pridobil krog bralcev tako med članstvom kot širše.

Ob hkratnem uveljavljanju novega poslanstva Zveze svobodnih sindikatov Slovenije vidim Delavska enotnost kot prodorni list za prenašanje sindikalne politike med članstvom in v družbo kot ogledalo sindikalnega gibanja.

9. točka

Moje načelo pri delu je bilo, da če na eni strani razstavljaš, moraš na drugi sestavljati, vse drugo je izogibanje odgovornosti. Pri tem pa je treba spoštovati dialog in drugače misleče.

10. točka

Posebej se bom zavzemal, da s projektnimi prijemi, podkrepljenimi z znanjem in stroko, ustanovimo in oblikujemo:

- sindikalno delavsko banko
- programsko predlagane sklade
- »sindikalna« podjetja
- delavsko zbornico, katere naloga je zastopati ekonomske, socialne in kulturne interese vseh delavcev
- socialno partnerstvo.

Nasploh pa moramo pri snovanju sindikalne politike uporabljati znanje različnih zunanjih ustanov ter posameznih znanstvenih delavcev.

11. točka

Glede na oblikovanje in ustanavljanje političnega prostora, odnosa do sindikata v parlamentu in sploh odnosa v družbi do delavstva ter glede na uresničevanje programskih obljub imaginarnemu državljanu, bom pobudnik za ustanavljanje sodobne delavske stranke Solidarnost do prihodnjih volitev ali pa že prej, če bodo te predčasne.

Za uveljavljanje zastavljene politike v sindikatih potrebujemo delovne, poštene, z znanjem obdarjene in nesebične sodelavce – prijatelje.

Razprave o predlogu osnutka statuta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Odpraviti neskladja v konceptu statuta

Temeljno dilemo statuta, da program daje demokratično in akcijsko svobodo – statut pa to onemogoča, je načel že prvi razpravljalec Ivan Pišler. Bistveno vprašanje o odnosih med sindikati in zvezo pa so dodali predstavniki sindikatov dejavnosti. Omeniti je treba Jožeta Arzenška, Kristjana Zadela, Nadjo Puppis in Marjana Gojkoviča. Vsi so bolj ali manj enotno in določno govorili o konceptu sindikalne zgradbe, ki naj bi dejansko temeljila na tem, da samostojni sindikati dejavnosti oblikujejo sindikalno zvezo in naj vsi medsebojni odnosi temeljijo na tem čistem načelnem organizacijskem izhodišču.

Ivan Pišler je menil, da mimo posebnih in posamičnih interesov, ki se izražajo v sindikatih dejavnosti, ni nobenih drugih interesov. To načelo je v osnutku statuta povsem upoštevano v poglavju, ki se nanaša na sindikate dejavnosti, ne pa v določilih o zvezi svobodnih sindikatov Slovenije in njenih organih. Glede interesa delavcev, organiziranih v sindikate dejavnosti, pa je menil, da bodo ti interese velikokrat protislovni in da nikogar ni mogoče posiliti v usklajevalnem postopku.

Jože Arzenšek je povedal, da njihov sindikat zastopa stališče, da lahko sindikalno zvezo ustanovijo le sindikati dejavnosti. V zvezi pa se opravljajo le tiste naloge, za katere se dogovorijo sindikati in ki so skupnega pomena za vse sindikalno članstvo. Kristjan Zadel je k temu dodal, da naj bi bili organi sindikalne zveze sestavljeni iz izvoljenih predstavnikov sindikatov dejavnosti. Glede članarine je Zadel menil, naj bo last sindikatov dejavnosti. Predlagal je tudi, naj ima jugoslovanska sindikalna zveza le koordinativno vlogo in naj se tam bistveno zmanjša število kadra in delež sredstev, ki ga namenjamo za njeno delovanje.

Nadjo Puppis je menila, da mora statut sindikalne zveze izhajati iz statuta sindikatov dejavnosti in se z njimi uskladiti, ne pa narobe.

Marjan Gojkovič, ki je v zgoščenih obliki podprl vse te predloge, je dodal, da je skupščina sindi-

kata delavcev vzgoje in izobraževanja pooblastila delegate, naj uveljavijo takšne sklepe sindikatov. Če do dogovora ne bo prišlo, pa sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja ne bo član zveze sindikatov Slovenije.

Ladimir Brolih je v imenu komisije, ki je pripravila besedilo statuta, najprej ugotovil, da so razpravljalci govorili o konceptu statuta in ne o posameznih členih. Menil je, da je bilo za takšne razprave že dovolj časa in tudi priložnosti. Ocenil je, da iz razprav veje teza o okrotiranosti statuta in tudi programa. Povedal je, da svobodne sindikate Slovenije sestavljajo člani, ki so organizirani v sindikatih dejavnosti in drugih oblikah organiziranja. Stališča, ki so pomembna za vse člane, se po njegovem mnenju določajo brez preglasovanja, brez forumskega odnosa, z upoštevanjem načela, da manjšina (sindikat, dejavnosti) samostojno uveljavlja svoje interese. Glede članov je bistveno, da niso več včlanjeni v abstraktno zvezo sindikatov, ampak v sindikat dejavnosti.

O kritikah vloge Zveze sindikatov in njenih organov je menil, da niso upravičene ker sindikati dejavnosti delujejo neodvisno in imajo svoje programe, imajo pa tudi skupen program (to je program Zveze sindikatov). Glede skupščine pa je povedal, da je zveza sindikatov po ustavi predlagatelj zakonov in drugih aktih, da pa se bo treba dogovoriti, kako bomo to praktično delali.

Miha Ravnik je povedal, da se bomo na kongresu dokončno dogovorili o vseh vprašanjih. Ne glede na nevarnost, da se bo katera organizacija izločila iz sindikalne zveze, pa se bo ta borila za vsakega člana organizacije. Povedal je, da zveza sindikatov ne bo posegala v pristojnosti sindikatov dejavnosti, da pa ni mogoče, da sindikati ne bi imeli nobene vloge, ko gre za skupno politiko, dogovorjeno v sindikalni zvezi. Omenil je tudi nevarnost konfrontacije delavcev v materialni proizvodnji z delavci v družbenih dejavnostih, če bodo zahteve slednjih prevlelike. Ravnik je tudi povedal, da imajo sindikalne zveze povsod po svetu izvrine pristojnosti in da ne delajo le tistega, kar jim poverijo sindikati dejavnosti. Zato odnosi med sindikati in zvezo sindikatov pri nas ne morejo biti bistveno drugačni, kot so v Italiji, Nemčiji ali Avstriji. Miha Ravnik se je zavzel, da se o organiziranosti odloči tako, da bodo s tem zadovoljni delavci, ne pa le tako, kot bi želeli sedanji sindikalni profesionalci.

Ob koncu razprave je Rajko Lesjak ugotovil, da RS ZSS še ne more določiti predloga kongresne listine in zato predlagal, da se do 20. 3. 1990 sestane statutarna komisija, ki naj skupaj s statutar-nimi komisijami sindikatov dejavnosti pripravi predlog listine, o katerem bo odločil kongres. RS ZSS je ta njegov predlog sprejel.

F. K.

Svobodni Sindikati Slovenije

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je sprejel

SKLEPE IN USMERITVE

o nadaljnjih kandidacijskih postopkih za izvolitev članov organov in nosilcev funkcij v organih Zveze sindikatov Slovenije in sveta Zveze sindikatov Slovenije

1. RS ZSS predlaga, da se tudi v nadaljnjih kandidacijskih postopkih nujno upoštevajo načela in merila za kadrovanje v Zvezi sindikatov Slovenije, to pa pomeni, da morajo postopki še naprej potekati načrtno, samostojno in javno z upoštevanjem vseh tistih meril in postopkov, kot so določeni. Prav tako je treba upoštevati ugled in zaupanje med sindikalnim članstvom, ki je bilo izraženo tudi s podporo posameznikom v postopku evidentiranja.

2. RS ZSS daje v nadaljnji kandidacijski postopek vse možne kandidate, ki so dali pisno soglasje oziroma pristane na nadaljnje sodelovanje v postopkih, in sicer za člane RS ZSS, predsednika in sekretarja RS ZSS, člane predsedstva RS ZSS, člane statutarne komisije in nadzornega odbora ZSS ter člane sveta in nadzornega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije iz Zveze sindikatov Slovenije.

Seznam vseh možnih kandidatov za člane in nosilce funkcij organov Zveze sindikatov Slovenije in člane organov ZSS se objavi v glasilu Delavska enotnost. S tem bi omogočili, da se poleg organov, ki bodo razpravljali in odločali, o možnih kandidatih seznanijo tudi člani.

3. Mnenja, pripombe in predloge, ki bodo o možnih kandidatih dani v javnih razpravah, zbirajo organi, ki vodijo kandidacijske postopke na ustreznih ravni sindikalne organiziranosti.

Kandidacijski postopek se izvede takole:

– v vsaki »regiji« in na območju mesta oziroma posebne družbenopolitične skupnosti se občinski sveti z glasovanjem opredeljujejo o evidentiranih možnih kandidatih za člane republiškega sveta s tega območja. Kandidat za člana republiškega sveta posane tisti, ki dobi enotretjinsko podporo občinskih svetov tistega območja.

– V republiškem odboru sindikata dejavnosti Slovenije razpravljajo in glasujejo o možnih kandidatih za člana republiškega sveta, ki so bili predlagani v sindikatu te dejavnosti, pri čemer postane kandidat, če dobi enotretjinsko podporo.

O možnih kandidatih za predsednika, sekretarja, člane predsedstva republiškega sveta, člane statutarne komisije in nadzornega odbora Zveze sindika-

to Slovenije ter člane sveta in nadzornega odbora ZSS iz ZSS odločajo oziroma glasujejo občinski sindikalni sveti in odbori sindikatov dejavnosti. Možni kandidati postanejo tisti, ki so dobili podporo v tretjini občinskih svetov ali tretjini odborov sindikatov dejavnosti.

– Občinski sveti in odbori sindikatov dejavnosti lahko razpravljajo in dajejo svoje mnenje o preostalih možnih kandidatih za člane republiškega sveta.

– V vsem kandidacijskem postopku se mora upoštevati načelo odprtih kandidatnih list z upoštevanjem primerne števila kandidatov.

– Predlog kandidatne liste bo predlagal RS ZSS, sprejel pa 12. kongres ZSS.

4. Izhajajoč iz programskih usmeritev in prednostnih nalog sindikata v naslednjem obdobju predlagamo, da bi imelo predsedstvo RS ZSS 15 članov, med njimi bi bilo 5 profesionalnih delavcev in 8 članov, ki ne bodo na stalnem delu v RS ZSS, ter predsednik in sekretar RS ZSS.

Pri sestavi predsedstva naj se upošteva, da so v njegovi sestavi najmanj trije člani iz sindikata dejavnosti Slovenije.

5. Kandidacijske postopke je potrebno izpeljati do konca marca 1990. Rezultati glasovanja, ugotovitve in morebitne pripombe ter stališča naj se takoj pošljejo odboru RS ZSS za kadrovska vprašanja. Na podlagi izidov glasovanja in razprave bo RS ZSS 2. aprila 1990 določil predlog kandidatne liste, ki jo bo dokončno določil 12. kongres Zveze sindikatov Slovenije.

6. V skladu s sprejetimi merili in dosedanjimi predlogi republiški svet ZSS predlaga možne kandidate za predsedstvo RS ZSS. Seznam je v prilogi tega sklepa.

7. Uresničevanje programskih usmeritev, operativnega programa in statuta ZSS zahteva tudi reorganizacijo strokovnih služb in oblikovanje strokovne službe ZSS za potrebe vse republiške sindikalne organizacije. Na podlagi nove sindikalne organiziranosti, programskih usmeritev in operativnega programa dela je potrebno oblikovati predloge nove organizacije in kadrovske potreb ter določiti najbolj ustrezno in učinkovito organizacijsko obliko te strokovne službe, pri čemer naj se upoštevajo načela gospodarnosti in strokovnosti.

France Tomšič: »Poslušajte, ljudje božji, Plohl bi rad kongres v Ptuj!«

Predsednik in dvaintrideset mučenikov

Ljubljana, kristalna dvorana v hotelu Slon na dan štiridesetih mučenikov, desetega marca. Ura: trinajst in deset minut. Dvoje deklet poravnava mize in na nje postavlja polliterske steklenice Radenske s kozarci.

»Fantje, malo bi še počakali, nekaj jih še pride. Od kod si že ti?« sprašuje France Tomšič. »Aha, z biološke fakultete? Krasno, inteligence nam primanjkuje...«

Ura je trinajst in dvajset minut, ugašamo cigarete v predverju in se odpravljamo v dvorano. Tam sedi en sam mož. Doktor znanosti, ki so ga v Iskri v Ptuj v vsem znanjem vred deložirali v skladišče. Rokujeva se, pove, da ga novo vodstvo pusti na miru, pravega dela pa nima.

Moramo paziti, da nas rdeči ne bi bojkotali

»Tako, tovariši. Tisti, ki hočejo delati, so prišli, tistih, ki ne, pa ni! Začnimo ustanovni zbor neodvisnih sindikatov. Predlagal bi delovno predsedstvo. Najprej Marjana Hvastjo iz sindikata

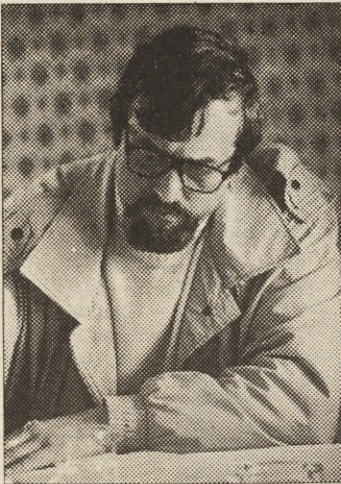
Rastko Plohl: »Tako ne gre! V Ptuj bi imeli odbor odločil, kako naprej!«

strojevodij a ja, njega ni! Nato Rastka Plohla iz Ptuja, ki je eden prvih organizatorjev svobodnih sindikatov pri nas. Potem tovariša z biološke fakultete, kako se že pišeš? Kot vidim, ni zapisnikarke, pa mi je obljubila, da bo prišla. Boš ti? Dobro, ti piši vse, za kar misliš, da je dobro. Tovariši, aha, v delovno predsedstvo predlagam se sebe. Tako. Da nas rdeči ne bi bojkotali, predlagam, da ima vsak na voljo pet minut, da pove, kar ima povedati. Predlagam naslednji dnevni red. Prvo točko smo že opravili, to je bila volitev organov in delovnega predsedstva, druga točka bo predstavitev, tretja programski cilji, četrta izvolitev odbora za pripravo kongresa neodvisnih sindikatov in kot zadnja, peta, bo razno...«

»France, počakaj malo! Ali imajo tovariši pooblastila svojih organizacij? Poglejmo, ali smo za skupaj ali ne in bi šele nato govorili o pripravah na kongres.« vpade Rastko Plohl.

»Imate pooblastila? Sicer pa to ni važno, to bomo uredili pozneje. Tovariši novinari, še vi predlagajte enega za naše predsedstvo. Poslušaj Rastko, pooblastila zdaj niso pomembna in če predstavljajo bazo. Važno je, da zdaj mi izpeljemo pripravo na naš kongres. Mi nismo rojeni pod takšno srečno zvezdo kot režimski, da bi pošiljali vabila. Komunisti 45 let niso imeli pooblastil, pa poglej...«

»Tovariši, zelo težko poslušam te vzdevke in to, da smo režimski sindikat. Če je kdo režimski, sindikat iz Šiške to ni. To ti Franci dobro veš, ker sva dolga leta skupaj delala.« vpade Andrej Cimerman, predsednik sindikata v ljubljanski občini Šiška. »Ni dobro že vnaprej kogor koli diskreditirati. Po moje smo tu, da bi strnili sile,

France Tomšič: »Najprej kongres, program bomo sestavili potem!«

ugotovili, ali smo pravi, tisti, ki se borijo za delavce...«

»Dobro, dobro, gremo naprej, tovariš, kako se že pišeš? Lipovec? Od kod? Aha, iz Portoroža, tovariš Lipovec želi nekaj povedati...«

»Jaz vas moram opozoriti, da nimam pooblastila, ker sem prišel sem poslušat. Mi v igralnici smo se odločili, da ustanovimo svoj sindikat. Moram vam pošteno povedati, da so nam uradni sindikati pri tem zelo pomagali. Jadran in Boris iz obalnih sindikatov sta nam šla na roke, da smo se organizirali. Moram povedati, da imajo sosednje, Italijani, kar štiri sindikate v igralnicah. Torej so povsem razbiti. Zato sem jaz prišel v Ljubljano, da bi slišal, kako vi mislite in bi se potem mogoče mi vključili...«

»Dobro, dobro, čakaj malo Rastko, aha, no pa ti povej, kako si to organiziral v Ptuj...«

Kaj boš ti z dvesto, jaz imam samo na Ravnah 3.000

»Jaz bi rad povedal, ponovil, da se nismo sem prišli pogovarjat o kongresu, ker za to še ni možnosti. Mi v Ptuj, iniciativni odbor neodvisnih sindikatov, ki šteje zdaj že okrog 200 članov iz vse Slovenije, naši člani so iz Maribora, Celja, Velenja, z Jesenic, iz Ljubljane, torej iz vse Slovenije, mi smo ta shod razumeli kot pogovor o združitvi vseh sindikatov, ki se organizirajo mimo uradnih sindikatov. Za drugo nimamo niti pooblastil. Jaz ne vem, kako si ti to zamišljaš, koga mi predstav-

ljamo, če nas je večina, kot slišim, prišla poslušat, se dogovarjat.

Mi bomo imeli v naslednjem tednu sejo za ustanovno skupščino. Pripravljene imamo že vse akte, pripravljen program, kako boš šel na kongres brez aktov, brez programa. Mi smo zainteresirani, da se ti sindikati, ki se zdaj ustanavljajo, povežejo z našimi, da se združimo, da bi bili tako resnično konkurenčni uradnim sindikatom. Mi se ne povezujemo s strankami, delujemo pa politično...«

»Poslušajte, ljudje božji, Plohl bi rad kongres v Ptuj! Kaj boš ti s tvojim sindikatom, če si v dveh tednih zbral dvesto članov. Jaz imam samo na Ravnah 3.000 železarjev, ki so prejšnji teden izstopili iz uradnega sindikata! Skoraj ves Litostroj, razen v dveh treh tozdih, kjer se še niso odločili...«

»Nisem rekel, da bo v Ptuj kongres, temveč le to, da ima naš iniciativni odbor vse pripravljeno za ustanovitev, da imamo vse pravne akte in program, kako boš šel pred delavce brez programa, kaj jim boš ponudil?!...«

»Dobro, dobro Rastko, o tem bomo pozneje, tovariša bi rada nekaj povedala...«

»Jaz sem Barbara Kremžar iz RTV Ljubljana in se opravičujem, da sem malo zamudila in da vas bom morala predčasno zapustiti. Novinarji smo v Kopru ustanovili svoj sindikat. Sprejeli smo sklep, da do kongresa svobodnih sindikatov Slovenije delujemo v tej organizaciji, pozneje pa se bomo odločili, kako naprej. Jaz sem prišla, da bi slišala, kako ste vi daleč in nimam pooblastila...«

»Dobro, tovariš Cimerman bi rad spet nekaj rekel...«

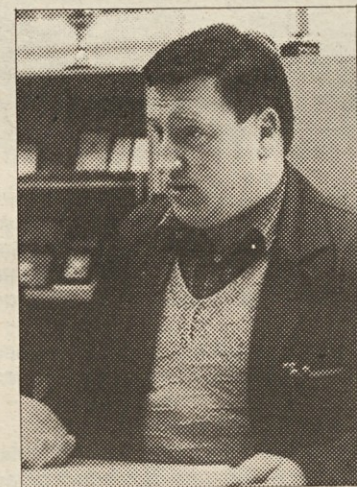
»Tovariši, glede učinkovitosti in neučinkovitosti slovenskih sindikatov lahko teče beseda. Rad pa bi vs opozoril na to, kar sem že prej rekel! Da so namreč časi takšni, da moramo strniti naše vrste, kajti pred nami je gospodarska katastrofa, obremenitve gospodarstva so presegle vse razumne meje, da o obremenitvah

delavskih plač ne govorimo, republiški vrh nam doslej ni ponudil nobenega programa, ki bi pokazal, kako iz krize!

Zato bi rekel tole: sindikat bo ali ga ne bo! Mene ne moti organiziranost, ponovno pa vas opozarjam, da ni časa za drobljenje sil. Delamo v Sloveniji živimo v Jugoslaviji. V Sloveniji nam pretijo, da bo 120.000 ljudi ostalo brez dela. V občini Šiška jih čaka na delo 700 zato smo ustanovili sindikat odpuščenih delavcev. Samo trenutek France, trenutek, naj povem do konca. Hotel sem reči to, da so ljudje v proizvodnji doslej še vedno in vse naredili, vprašanje pa je, kako so vodeni. Pred vrati je kolektivna pogodba! Zato vas prosim, da se ne bi med sabo kregali o manj pomembnih rečeh, ker bodo to drugi s pridom obrnili proti nam. Mi se pogovarjamo o delavcih, o teh tisočih, ki so že zdaj na robu eksistenčnega minimuma...«

»Dobro, dobro, Zlatko Stegaj bi rad nekaj povedal...«

»Doslej je obstajal en sindikat.

Branko Kaker, predsednik sindikata delavcev ravenske železarne: »O čem govori Tomšič? V železarni je iz sindikata izstopilo 67 delavcev!«

Razpis

Voljčevih nagrad in priznanj v letu 1990 za dosežke pri obveščanju v podjetjih

Na podlagi pravilnika o podeljevanju Voljčevih nagrad in priznanj razpisuje Društvo novinarjev Slovenije – Sekcija novinarjev v podjetjih:

- tri Voljčeve nagrade in
- pet Voljčevih priznanj za dosežke pri obveščanju v podjetjih

Predloge za Voljčeve nagrade in priznanja lahko posredujejo podjetja ali posamezniki, aktivni novinarji v podjetjih in Izvršni odbor sekcije novinarjev v podjetjih Slovenije pri DNS.

Predlog mora vsebovati poglobljene osebnostne in poklicne podatke o kandidatu ali skupini kandidatov, dela in naloge ali funkcijo, ki jo opravlja, ime podjetja ali ustanove, predlog, za katero vrsto nagrade ali priznanja kandidira ter utemeljitev na podlagi 5. in 6. člena Pravilnika o podeljevanju Voljčevih nagrad in priznanj za dosežke na področju obveščanja v podjetjih.

Predloge je treba poslati v treh izvodih Komisiji za podeljevanje Voljčevih nagrad in priznanj, Društvo novinarjev Slovenije, Vošnjakova 8/VII, 61000 Ljubljana, najkasneje do 5. aprila 1990.

Po tem datumu komisija ne bo upoštevala ne zakasnelih predlogov ne dodatnega dokaznega gradiva.

Voljčeve nagrade in priznanja bodo podeljene hkrati s Tomšičevimi nagradami.

Ta sindikat, ki ga vodi Ravnik, je podaljšana roka partije. Neodvisni sindikat mora biti neodvisen. Drži, mnogi v tem sindikatu zdaj skušajo marsikaj popraviti. Ti ljudje imajo izkušnje, so dobro organizirani...«

»Nam so ukradli ime in se proglasili za svobodne sindikate...«

Naš kongres mora biti pred njihovim!

»Točno, tovariš, točno. Ali zdaj vidite, kako so hitri. Tovariš bi rad nekaj povedal, kako se že pišeš?«

»Jaz sem Štefan Skledar z zavoda za planiranje. Tovariši, jaz sem tu, da bi izvedel tri stvari.

»Dobro, dobro, bomo tudi o tem, Vasja Kreft bi rad nekaj povedal...«

»Osnovni problem, ki se postavlja zdaj pred nas, je ta, kako delovati s tem, kar imamo in kjer smo. Mi v Litostroju smo se odločili za obrambo delavca znotraj podjetja, zato smo si organizirali svojo pravno službo. Jaz nimam pooblastila, mislim pa, da moramo odločitev o tem, kje se bo kdo organiziral, prepustiti delavcem...«

»Dobro, dobro, tam bi rad tovariš nekaj povedal... Čakaj, čakaj, kako ti je že ime?«

»Jaz sem Igor Višak z zavoda za rehabilitacijo invalidov. Nas je v tem zavodu malo, 85 odstotkov zaposlenih se je odločilo, da sindikatu ne bomo več plačevali članarine, vendar ne vemo, kako naprej. Če bi članarino zbirali posebej, se tega v letu dni nateče komaj za kakšno pošto, zato prosim, da bi nam pomagali...«

»Jaz sem Zoran Alujevič iz Intereurope. Po tisti, ko nas je sekretar osrečil, da bi bilo treba »soferjem dati knjižice«, smo se nanovo organizirali. Sam sem prišel, da bi slišal, kako daleč so drugi, kako organizirani, da bi delavci v resnici imeli svoj sindikat. To, kar zdaj poslušam, ni tisto in tu nimamo kaj iskati. Plohl pravi, da je z mednarodno konvencijo iz leta 1958 že uzakonjeno, kako in kaj, zato me zanima, zakaj je šele pred dvema letoma začel ustanovljati svoj sindikat. Nič ni slišati, kaj ponujate delavcu, torej tu nimamo kaj iskati in na svidenje...« In mož se je poslovil. Drugi po vrsti. Prva je bila novinarka Radia. Tako nas je ostalo še 42. Če odštejemo pet novinarjev, tri sekretarje republiških odborov, Cimermana in natakarja, je ostalo 32 predstavnikov nečesa? Po kritiki uradnih sindikatov, ki jim je do nedavnega Marjan Veber iz Trbovelj še »pridno in uspešno služil«, zdaj pa ne več, je sledila razprava o programu. V resnici sploh ni bilo razprave, ker se je vnel dvoboj med Rastkom Plohlom in Francetom Tomšičem, ki so ga poskušali prekinjati Cimerman, Miroslav Garb iz Fecra iz Slovenj Gradca, Bojan Žerjal iz geodetskega zavoda, Igor Podbregar z Inštituta za varstvo pri delu... Po dobri uri prepiranja in že povsem razburjenega predsednika, je ta odločil, da bodo imenovali člana iniciativnega odbora. Ker je zapisnikar opozoril, da je potrebno opraviti volitve, se je znova zapletlo. Kdo namreč koga in zakaj voli, če nimajo ne pooblastil niti ne poznajo predlaganih kandidatov. Predsednik Tomšič se je medtem še enkrat razburil, ko je nekdo znova sprožil vprašanje, ali gre za ustanavljanje sindikatov pri demokratični zvezi. France Tomšič je to kategorično zanikal in povedal, da tudi oni ne govorijo kot član katere koli stranke. Potem so sledile »volitve« ali kar naj bi to že bilo in spet spor o kongresu.

»Mi moramo imeti kongres 30. marca. Naš kongres mora biti pred njihovim. Zato imenujmo že ta odbor za pripravo kongresa! Dobro, nekaj jih že imamo, gremo na točko razno. Aja, pozabili ste predlagati mene, torej dopolnimo ta odbor še z mano...«

In so ga. Kaj se je dogajalo potem, ne vem, ker sem – odšel.

Janez Sever

Milenko Kopal, sekretar sindikata delavcev ravenske železarne: »V petek sva se s Tomšičem v resnici sestala kot predstavnik socialdemokratske stranke, vendar mi ni omenil tistega shoda in ne tega, da bo mene predlagal v tisti odbor...«

Poznam delo sindikatov na Švedskem, prihodnji teden se bom v Dubrovniku udeležil seminarja o delavskih gibanjih v Vzhodnem bloku in bi bilo prav, da jih seznanim tudi z vašimi stališči in programom...«

ŽELEZARNA RAVNE Volilna komisija									
Ravne na Koroškem, 8. 3. 1990									
REZULTAT GLASOVANJA NA VOLITVAH V SINDIKAT 6. 3. 1990									
Naziv enote oz. sektorja	Stev. po imeniku	Glaso- valo	%	Kandidat predsed. Kaker B.	Kandidat podpred. Kocen F.	Kandidat sekretar Kopal M.	Kandidat sekretar Pušnik P.	Kandidat sekretar Skudnik	
METALURGIJA	1.377	1.086	78,9	648/704 51,2%	718	243	233	300	
JEKLOLIVARNA	630	478	75,9	81/397 19%	374	127	136	136	
ARMATURE	175	158	90,3	142	140	61	35	48	
STROJI	567	409	72,1	70/287 59,6%	512/245 43,7%	116	75	119	
OBDELAVA	888	709	79,8	61/194 94 55,3%	532	279	116	180	
TURIZEM IN DRUŽB. ST.	126	100	79,4	77	79	23	33	36	
SEKTOR ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI	83	74	89,2	54	54	17	10	28	
RAZVOJNI SEKTOR	164	142	86,6	98	113	32	32	59	
KOMERCIALNI SEKTOR	256	209	81,6	131	131	43	36	40	
TEHNIČNI SEKTOR	985	793	80,5	572	557	293	133	174	
EKONOMSKO-FINANČNI SEKTOR	179	162	90,5	114	144	37	32	45	
ORGANIZACIJSKO-KADROVSKI SEKTOR	261	211	80,8	165	154	67	44	62	
Skupaj:	5.691	4.531	79,6	3.228	3.241	1.338	915	1.227	
Iz gornje tabele je razvidno, da so bili za funkcionarje v sindikatu izvoljeni: Branko Kaker za predsednika, Franjo Kocen za podpredsednika in Milenko Kopal za sekretarja.									
Dobiijo: - oglasne deske									

Faksimile uradnega dokumenta volilne komisije: Če odštejemo skoraj tisoč delavcev, ki so bili upravičeno odsotni, od kod torej Tomšiču trditev, da je na Ravnah iz sindikata izstopilo kar tri tisoč delavcev?! Kdo v teh težkih časih sadi – bučnice?

Slike: Lukas in Sašo Bernardi

Kapital je huda zverina, ki žre majhne in celo malo manjše! Če se spomnimo na primer samo, kako je Berlusconi brez milosti požrl ves medijski prostor v Italiji in kako so na primer v Angliji delavskim stavkam nakljub propadli veliki časopisi ali pa povsem spremenili svojo vsebino in status, in kako so z njimi propadale tiskarne itd. itd., vemo, da je kapital temeljni regulator vseh človeških medsebojnih odnosov, seveda na način, ki ni nič kaj ljubezniv in milosten. V resnici mu gre zmeraj in samo za svoje samoopljanje in za nebrzdano nasilje nad drugimi.

V naših razmerah bo seveda kapital zamenjal ideologijo, ker je ta kot glavni regulator medčloveških odnosov povsem odpovedala in samo dokazala, da je tudi ona utemeljena predvsem v nasilju, ne da bi zaradi tega imel kdor koli kakšen dobiček. To, kar bom tukaj napisal, ne bo obramba starega propadajočega nasilja ideologije, temveč samo skromen poskus opozoriti na to, kakšna majhna možnost so, da se zverini, ki ji je ime kapital, postavimo po robu, ko sprejemamo njegova pravila igre. V svetu njegovih pravil igre lahko živimo samo, če se mu upremo (konkuriramo) z lastnim kapitalom in to samo na tistih segmentih silno zdiferenciranega trga, kjer ima naša proizvodnja kljub vsemu konkurenčne sposobnosti. Vse drugo je čista iluzija, ki ji nasledimo, ko mislimo, da se v svetu kapitala cedita med in mleko.

Kakšne možnosti pa imamo, bom poizkušal najprej ponazoriti z metaforo o Jugoslaviji (velja pa za vse države socrealizma), ki jo je na nekem simpoziju izrekel dr. Dušan Biliandjić, namreč, da smo Jugoslovani živali v živalskem vrtu, ki so subvencionirane in jim je vnaprej zagotovljena eksistenca, ne glede na to, ali so si te živali v času svojega življenja, tako kot se to za živali spodobi, same sposobne naloviti plen. Ker jih kar naprej hranijo po načelih »dogovorne ekoomije«, tega niso sposobne več, saj to traja že vsa desetletja po osvoboditvi. In tako so Jugoslovani ves čas, iz desetletja v desetletje, izgubljali »naravne« instinkte za samoohranitev v gozdu (na trgu kapitala), kar pomeni v drugačnem jeziku: podjetnost, iniciativnost, poslovnost in smisel za kreiranje pravih idej, ki jih nadomeščajo v bistvu fantazme, kot je to na primer jugo.

Prikrivanja

Kaj bi se zgodilo, če bi nedoma odprli ograjo tega živalskega vrta in vrt spremenili v gozd?, se sprašuje dr. Biliandjić. Odgovor je enostaven: zverine iz gozda bi te živali preprosto pojedle in le malo bi jih bilo sposobnih preživetja, saj sploh ne vedo, kaj je samostojno pridobivanje hrane v gozdu. Položaj v živalskem vrtu pa je tak, da je hrane iz dneva v dan manj in da ni druge izbire, kot da se te živali spet navadijo na življenje v gozdu, sicer bodo izumrle. Seveda v življenju stvar ni tako brezizhodna, saj je človek žival, ki nosi s seboj po svetu tudi skušnjo prejšnjih rodov in je vprašanje bolj to, ali je genetski izvor v ljudeh v glavnem samo zaspal. Problem je bolj ta, da je sistem negativne selekcije izločal in izločil vse, kar je približno dihalo po vonju divjih gozdnih živali. Ali drugače, najboljši potencial je brzkone čez mejo, kar je ostalo je tudi genetsko najbrž bolj ali manj drugorazredno blago, saj se je brez večjih težav hitro prilagajalo pravilom zaspanosti v živalskem vrtu.

To je pravzaprav poglavito vprašanje naše bližnje prihodnosti, saj me podatek, da slovensko gospodarstvo izvaža skoraj 80 odstotkov proizvodnje ne zunanji devizni in klinični trg, ne more kaj prida potolažiti, ker je to izvoz z velikimi izgubami, izvozniki pa jih pokrijejo z visokimi cenami tega blaga na domačem tržišču in s tem tudi ustvarjajo

inflacijo! Ta del sedanje izvozne krize, ki jo prinaša konvertibilni dinar, naši izvozniki še kako skrivajo in zato nam prikrivajo tudi dejstvo, da je to že prvi spopad s kapitalom, kakršen je po svoji funkciji.

Srbski bojkot je samo svojevrstna samozaščita pred to igro tujega kapitala, ki »žre« v bistvu najbolj neposredno z blagom, ki pomeni sam po sebi »uravnovešenje« dinarske bilance izvoznika z zgubo v bistvu nekonkurenčnega izvoza. Naši gospodarstveniki so nam ta dejstva zmeraj prikriivali, tudi to, da je tak izvoz še kako inflatoren. Pustimo ob strani Miloševića, dejstvo je, da glede povzročanja inflacije slovenski izvozniki niti malo niso nedolžni! Stvari postanejo realne, kadar posledice udarijo na dan kar na dva načina, na eni strani »bojkot«, na drugi pa seveda naravna igra kapitala brez kompenzacij na domačem trgu, torej popolnoma čista konkurenčnost. Gre preprosto za to, da so te kompenzacije tudi povsem prikriile dejansko vrednost izvoznih izdelkov, ali drugače rečeno, kriterije za to, kaj je tržno zanimivo in kaj ne, sleherno usmeritev, kaj je vredno proizvajati za izvoz in kaj ne, in tako imamo danes v našem gospodarstvu zakonitost, da ni niti ene skupine izvedencev, ki bi bila to sposobna oceniti. Naši podvigi so velikokrat enaki podvigu yuga, saj je šel na trg brez zanesljivejših referenc in igral vlogo tržnega raziskovalca, seveda tako drago, da Zastavo in vojaško industrijo, ki je v njej udeležena, lahko reši samo še kakšen supersonic, ki je samo nadaljevanje te avanture, kot rešilna bilka za vse zgubljene bitke na zunanjem trgu.

Pot skozi močvirje

V zadnjem letu in pol sem se temeljito ukvarjal z za naše razmere velikim izvoznim projektom EUROMASKE, gledališke evropske revije na svetovnem trgu. Ker smo bili avtorji ideje, nam je bila prepuščena tako vsebinska kot marketinška izvedba tega evropskega projekta, ki pa je pri nas še neznan model integrativnega vključevanja na svetovni trg, neznan vsaj v kulturi, saj smo v tej gledališki reviji Slovenci in Jugoslovani s svojo gledališko kulturo, glede na njeno dokaj zavidljivo kakovost, enakovredno udeleženi z vsemi drugimi evropskimi in ameriškimi gledališkimi nacionalnimi kulturami. Pravilo, ki velja v svetu za nove kulturne projekte, je, da sam poskrbiš za vse, tudi za začetni kapital, za prvo ali celo nekaj prvih števil, šele potem se te morebiti, če ni prevelik riziko, usmilijo mednarodne fundacije in tako ti kljub izjemno dobrem odmevu, kot ga je imel na primer naš projekt v združenju EMT, ki združuje vse, kar spada h gledališču v Evropi, razen velike podpore pri mobiliziranju najboljših peres sveta (kar nam je bilo v veliko korist) ne preostane drugega, kot da iščeš usmiljenje pri domači kulturni politiki in pri domačem gospodarstvu, ki bi v oglašnem delu nastopalo kot sponzor.

In tukaj se začne pravzaprav pot skozi močvirje našega živalskega vrta, ki bi jo lahko označil kot čas naštetih sestankov in pogovorov, seveda jalovih, izgube časa in energije, saj nihče od kulturne politike do gospodarstva nima

»Potovanje« pisatelja Petra Božiča v Evropo zdaj

Obljube, nategovanja in nič za Evromaske

nikakršne take ali podobne izkušnje. Obseden je od naše mednarodne izmenjave kulturnih dobrin, ki je brez izjeme vsiljevanje naših izdelkov tujemu trgu, ki tega enostavno ne sprejema, izvozniki pa živijo od utečenih trgovskih kanalov, ki so toliko stari, kot so stare izvozne firme in seveda pod diktatom kapitala in uvoznikov. Kaj je to marketing, vedo vsi, najbolj pa mladeniči, ki sedijo po podjetjih v pisarnah, poznajo vse marketinške filozofije na svetu in špiritizirajo, sklonjeni nad mapami in papirji, v resnici pa delajo dodatno megljo ob utečenem načinu klasičnega izvoza z vsemi temi izvoznimi atributi, ki sem jih naštel že prej. Ko jim pomiselnost, kje je prednost tega projekta, namreč preprosto povedano, da smo trgovci s tujo kulturo gledališko proizvodnjo, kamor smo vtaknili tudi svojo, tega enostavno ne razumejo. Zmeraj sem se spomnil na kmete v neki gostilni, ki so nekemu, ki je razlagal nekaj »drugačnega« hitro odgovorjali: NE PAZNAMO, PA BASTA. Njih izkušnja je izkušnja

trostjo. Omenjeni gospod omeji sodelovanje naših firm na borih pet strani od petdesetih, in ko mu pokažem seznam, odkljuka večino, v glavi ima natančno informacijo, katere imajo mednarodni image in katere ne, in zato nam je ostalo za inicialna sredstva za naše oglaševalce le silno, silno malo slovenskih firm.

Z vsemi temi podatki se potem napotiš na eno od teh izbranih firm, ki je pravzaprav proizvodni koordinator dela slovenskega gospodarstva in v imenu vrste slovenskih podjetij prevzema zunaj velike proizvodne posle. Eden od obeh poslovnežev, tisti, ki je jugoslovanskega rodu in nam je tudi vzpostavil zvezo s pravim človekom, zaradi tega, ker se vsi naši poizkusi, da bi si kaj pomagali, tako pri networiku kot pri marketingu z našimi na novo ustanovljenimi marketinškimi podjetji, izjalovijo, postane tudi naš poslovni direktor. Izkušnje z dvema so naravnost fantastične. Špiritiziranje o preprostih rečeh, saj ne gre za drugega pri tej mistiki kot za to, da imaš zvezo s pravimi

vse takoj padlo v vodo, ker je v tem velepodjetju nek poddirektor, s katerim sta se nekoč znašla ob nekem poslu vsak na drugem bregu reke. Nekeč namreč. Z nami pa je izjemoma šel naš ameriški poslovnež, ki je imel za generalnega direktorja tega velepodjetja pomembno informacijo. To velepodjetje se namreč prav v tem času poteguje za gradnjo treh velikih objektov neke v Ameriki in po mnenju našega poslovneža dela veliko napako, ker noče pri tem sodelovati z neko konkurenčno firmo iz druge republike. Konkurenčno podjetje nima nič proti sodelovanju z njim, toda če do tega sodelovanja ne bo prišlo, bo ves posel pobrala konkurenca, saj je za 15% cenejša od našega podjetja.

Z najavljenim sprejemom pri generalnem direktorju ni bilo nič, sprejel nas je mladenič, ki nam je takoj povedal, da zanje poslovno nismo zanimivi. Delovala je seveda »zarotniška« logika, kar se je izkazalo skoraj v vseh primerih, ko sem ubiral poti po tem močvirju, zato tudi navajam ta primer. Za kaj gre pri tej logiki? Kdor deluje in kdor dalj časa deluje v tem našem majhnem prostoru, nujno pride z enako delujočimi v konfliktna stanja, enkrat zmagáš ti, enkrat on. Tako je tudi povsod po svetu. Toda pri nas je vsa stvar malo drugačna in sicer taka, da ti vsak porazenec za zmeraj podstavlja nogo in to je samo znak, da pri nas ne delo ne poslovnost in poslovni uspeh ne kapital nimata nikakršne vrednosti. Uveljavljajo se predvsem kriteriji zarotniške družbe in logike, saj ni nobene koristi od tega, če je posel dober, edina korist, ki jo imaš, je, da na plezanju po lestvici ali pa pri ohranjanju svojega položaja, spodnašaš z mirno vestjo predvsem tiste, ki so ti že kdaj skočili čez pot.

Naše »špice«

Na našem seznamu so bile same »špice«, pa naj je šlo za gospodarstvo ali pa za kulturno politiko, tam pač, kjer se odloča tudi o denarju. In rezultati in razlogi so bili povsod enaki. Najprej obljuje, potem neskončna nategovanja in nazadnje iz tega ali onega razumljivega razloga nič. Tam pa, kjer je bilo tako kot v tem velepodjetju, pa špiritiziranje kakega mladeniča, ki ni imel pojma o ničemer. Odšli smo in naš poslovnež niti enkrat ni več omenil ne pomembne informacije ne velepodjetja. Ko je opravil vse, kar je imel tukaj opraviti, je odpotoval v Ameriko. Mene pa je mučila misel, da bom enaka žrtev te zarotniške logike, če generalnemu direktorju tega velepodjetja te informacije ne bom posredoval, seveda na tak način, da ne bo mislil, da ga izsiljujem zaradi oglasa. Poiskal sem zvezo in ga, seveda ne da bi to zvezo sploh informiral o tem kaj smo pravzaprav v tej firmi želeli obvestiti o vsem. Čez kakšen teden mi je iz dežele »čez lužo« telefoniral naš poslovni direktor, da je generalni direktor velepodjetja priletel tja in da je njegov gost. Morala te zgodbe (in večine zgodbic, ki sem jih pri nas doživel), je ta, da ni realnih poslovnih kriterijev, da so zarotništva bolj bistvena kot poslovni uspeh, in da je generalni direktor velikokrat človek v firmi, ki mu, ne da bi to

opazil, nižji pred nosom spodnašajo stopnice, ko hoče za kako nadstropje višje s svojo firmo. Ali pa narobe, ko hoče to kdo od nižjih, je generalni direktor tisti, ki takšno nadstropje enostavno odpravi. To so tudi pravila igre v našem živalskem vrtu naše zarotniške družbe.

Ker sem naletel le na tri izjeme, jih bom tudi naštel: Slovenijales, Radenska in Center za turistično propagando pri Gospodarski zbornici Slovenije, nikakor pa ne Kulturna skupnost. Res zanemarljiva vsota 120.000 dinarjev nam je bila nakazana šele tedaj, ko je postala KSS republiški komite. Lahko mi verjamete, da je bila odločilna sprememba človeka, ki ima oblast in je šlo spet za zarotniški ritual.

Če bi bilo kar koli odvisno od Slovenije (pri čemer seveda ne smem pozabiti tozda Grafika Dela, ki ima skoraj četrtino svojega poslovnega deleža v firmi, po zaslugi našega ožjega sodelavca, ki je v odločilnih krogih kulturne politike brez referenc), tega projekta nikoli ne bi bilo, še manj, pa če bi bil ta projekt kakor koli odvisen bodisi od samostojnih marketinških podjetij ali tistih v podjetjih, v katerih mladeniči in mladenke navdušeno špiritizirajo še naprej.

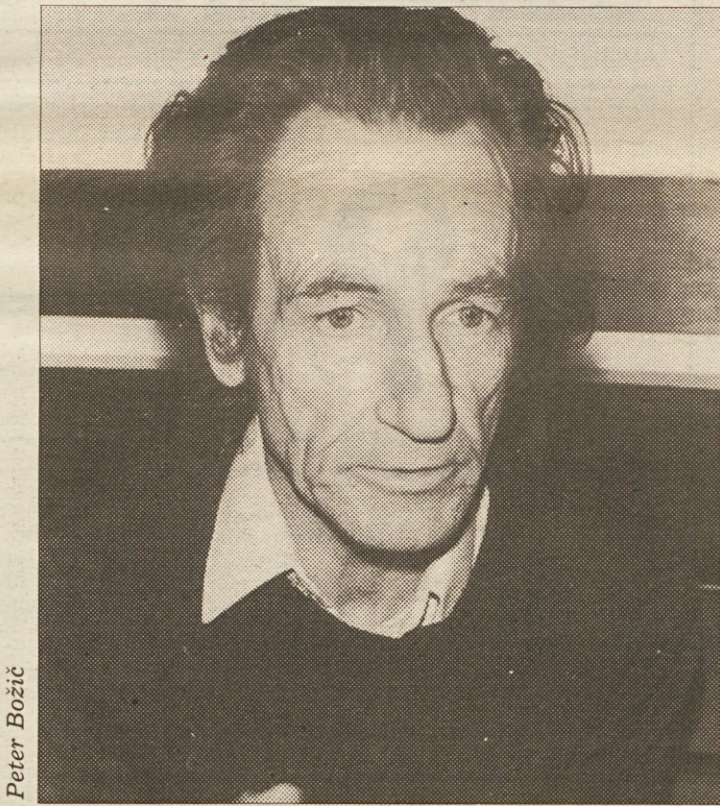
Na pohodu so ilegalni lastniki kapitala

Podoba tega močvirja našega živalskega vrta je vsaj zame porazna, saj ta moja izkušnja ni naključje, navsezadnje smo pri vseh dogovarjanjih izbirali le »špice«, toda 90 odstotkov ali še več dogovorov je takole počasi z našim časom potonilo, kot potone človek v živem pesku ali močvirju, zato in od tod ta moja metafora.

In kako naj ob vsem tem mislim o projektu EVROPA ZDAJ? Saj niti te možnosti ni, da bi precenili, kaj je za prodajo in kaj ne, pa naj gre za idejo, projekt ali proizvodni program. Obstoječi izvozni sistem, ki mu zdaj že bije zadnja ura, namreč prekriva vse realne vrednosti, tako da lahko napravimo še tako strokovne ekspertize, te ne morejo biti realne, ni nobenega stvarnega kazalca za to. Vsak naš »prodor«, ki je seveda silno drag, je tak, kot ga poznamo v kulturi s knjigo. Prevedemo knjigo, jo vsiljujemo tujemu kupcu, ta pa seveda obleži doma, čeprav smo v ta namen vložili nič koliko denarja, zraven nas in pred našim nosom pa nam tuje prodaja Bartblovoga Alamuta in smo potem na to tako ponosni, da v ta namen ustanovljamo kar klub, namesto da bi nas bilo temeljito sram.

In spet smo pri kapitalu; naš nima nobenega lastnika, lastnik je ilegalen, in ker je nastopil čas razprodaje, kjer se niti približno ne ve, kaj se da prodati in kaj ne, so na potezi spet ilegalni lastniki, grabijo si lastnino in jo pod ceno prodajajo, kjer se jo le, vse, kar se pojesti da. Proti njemu ni ne orožja ne instrumentarija, celo edini zakon, ki bi moral še kako veljati, da namreč niso možne drugačne tuje naložbe, kot je razmerje 51:49 v domačo korist, ne velja več. Ukinitve tega zakona: si je očitno priboril ta ilegalni lastnik, ki si bo pri tej razprodaji ohranil s svojimi okoli desetino doživljenjsko rento. Morda nekoliko pretiravam, vendar ne verjamem, da se ti procesi odvijajo drugače, ker se tako očitno povsod v Jugoslaviji zavlačuje z opredelitvijo lastnine.

In kaj je z delavcem in sindikati. Oboji so povsem nemočni, pa naj so še tako neodvisni, saj nihče v tej zgodbi ne more vedeti, kje je bik in kje ima roge, da bi ga zgrabili zanje!

Peter Božič

živalskega vrta, druge ni! Seveda pa naletiš na popolnoma drugačen odziv v tujini.

Ena izmed ameriških multinacionalk in ena mehiška firma sta bili takoj pripravljene, potem ko sta opravili tržno ekspertizo, vložiti svoj kapital oziroma kupiti tako rekoč ves projekt. Pristali smo le na 40%. Hkrati je tisti, ki je vložil ta kapital, podpisal tudi pogodbo za prodajo, distribucijo, prodajno in oglasno trženje za vse svetovno tržišče. Je torej solastnik podjetja, ki bo prodajal revijo tudi za svojo firmo. Hkrati je isti človek predstavnik največje oglasne firme na svetu THOMPSON, ki na podlagi ugotovitve (enake kot dve firmi prej), da je to izjemno interesanten tržni projekt brez finančnega rizika in ob najbolj pravem času (perfect time!) sodeluje pri 50 oglasnih straneh in pri prvem obisku prinese s seboj v svoji torbi že prvega sponzorja, Lufthanso s svojimi 9 firmami, torej 9 strani oglasov na številko po 9000 DEM.

Te reči potekajo v nasprotju z našim časom s svetlobno hi-

Odločanje s svetlobno hitrostjo

Te reči potekajo v nasprotju z našim časom s svetlobno hi-

ljudmi, zraven pa za vsako izrešeno besedo zaračunajo po 1000 DEM, saj prodajajo tebi, bedaku, svoj »know how«, ki ni drugega kot čista megla. Naš direktor jih poslušal in se po enem takih sestankov ne mara z nobenim od njih več pogovarjati, samo še z nami, o poslovnih (!) rečeh, z nami, ki s tem dejansko nismo imeli nikoli nobene zveze, razen enega sodelavca, od katerega sem povsod na najvišjih mestih (političnih in kulturno političnih) dobil same negativne reference. Naš novi direktor pa je tako kot mi vsi kmalu ugotovil, da je za vse te poslovne strokovnjake pravi doktor svoje stroke, oni pa pravi diletanti. Primer, ki mi kljub močvirju, ki ga je bilo treba še prehoditi, še zmeraj daje nekaj upanja za geslo EVROPA ZDAJ.

Kar pa zadeva močvirje, bom nadaljeval ob tem intermezzu, kjer sem malo prej začel, namreč pri velepodjetju, kamor smo se napotili, da bi sodelovalo na primer skupaj z Lufthanso na naših oglasnih straneh po skoraj enkrat nižji ceni 5000 DEM na oglasno stran. Naš doktor z nami ni šel, ker je bil prepričan, da bo

Transformacija družbene lastnine v ljubljanskem IMP

Marija k sebi consulting, d.o.o.

Da si nekateri direktorji uspešno prisvajajo družbeno lastnino, o tem čivkajo tudi že vrabci na stehi. Ker pa mnogi še niso našli pravih rešitev za takšne operacije, jim v tokratnem pisanju o usodi družbene lastnine v ljubljanskem IMP ponujamo že uspešno preizkušen model. Da bo vse v stilu, bomo v Delavski enotnosti ustanovili tudi podjetje »Marija k sebi consulting«, ki bo zainteresiranim nudilo vse potrebne informacije. Tokrat bomo model predstavili zgolj v grobih obrih.

Sreča nam je bila mila in zgodba o »transformaciji« družbenega premoženja na Titovi 37 se nadaljuje. Namestnik generalnega direktorja IMP Janez Stanovnik me je na pogovor o »delikatnem področju« napotil k pomočniku generalnega direktorja Urošu Koržetu. Sam je imel ravno tedaj na obisku poslovne partnerje, ki da imajo v teh časih, ko trda prede za posle, prednost pred vsemi. Konkretno je Stanovnik mislil seveda le vašega novinarja.

Uroš Korže je za uvod opisal globalne razmere, ki zadevajo katastrofalno neučinkovitost družbene lastnine in nujnost njene transformacije, o čemer sem pisal že v prejšnji številki. Tudi on je ugotovil, da s takšno anahronično zasnovano lastnino v tržni ekonomiji nimamo kaj početi. V IMP so se torej dokopali do logičnega spoznanja, da je treba, potem ko je propadla zamisel o delniški družbi, najprej spremeniti lastniško strukturo matičnega podjetja na Titovi 37. Opozoril je, da gre pri tem bolj za njegovo osebno razmišljanje kot pa za opredeljeno strategijo oziroma politiko firme.

Pogovarjali so se o tem, da je za uspešno poslovanje matičnega podjetja potreben svež kapital, s katerim naj bi se zamenjalo tudi lastništvo. Mišljeno je bilo tako, da bi odkup enega dela premoženja omogočili vsem zaposlenim, drugi bi šel v javno prodajo, medtem ko naj bi tretjega ponudili tujcem. O tem, kakšno naj bi bilo razmerje med njimi, se še niso

zmenili, vendar se mu zdijo tretjinski deleži nekako najbolj sprejemljivi. Glede lastništva svojih delavcev so v igri različne variante. Od skrajno demokratične – ena delnica en glas – do kombinacije višine osebnega dohodka z delovno dobo.

Za koga bodo delali

Po propadli zamisli o organiziranju IMP kot delniške družbe so se na Titovi 37 znašli v zelo neprijetni zagati: posamezne službe nekdanjega sozda, ki so opravljale funkcije skupnega pomena in ki torej niso imele trga zunaj IMP, so ostale brez dela. Po Koržetovih besedah so se bili torej prisiljeni organizirati na podjetniškem principu. Tu je opravil svojo funkcijo CIOS (Center za investicijske in organizacijske storitve), družbeno podjetje, ki ga je že lani ustanovil IMP. Uroš Korže je v glasilu delavcev IMP o tem tako razmišljal: »Zgraditi je treba ustrezno infrastrukturo za podporo podjetniškim iniciativam, predvsem pa prenoviti poslovno organizacijsko miselnost, tako da bodo te iniciative doživele podporo, ne pa zavračanja. Formiranje prožnih skupin za realizacijo novih podjetniških idej, notranji inkubatorji, dostop do denarja in materialnih sredstev podjetja, iztrganje potencialnih podjetnikov iz spon oddelčne organizacijske strukture, formiranje kapitalsko vezanih malih podjetij s solastnino podjetniške skupine in organizirano usposabljanje za podjetništvo so začetki te preno-«

Skladno s tem razmišljanjem je znotraj IMP iz nekdanje DSSS in Marketinga nastalo ali še nastaja 12 tako imenovanih odvisnih mešanih podjetij. V njih ima IMP od 25 do 40 odstotne deleže. Preostala lastnina je v rokah nekdanjih vodij služb in posameznih zaposlenih delavcev. Uroš Korže je takšno lastniško razmerje takole pojasnil: »Našim družabnikom smo zaupali večinske deleže zaradi motivacije. Zavedali smo se, da je njihov poglavitni motiv do-

biček, ki pa ga bodo polno motivirani ustvarjali le, če ga bodo zase. In če ga bodo zase, ga bodo tudi za nas.«

Umazane podrobnosti

Do tu je pogovor tekel gladko. Načelno torej vse v redu in prav. Zatikati pa se je začelo, ko sva začela razgaljati »umazane« podrobnosti. Ko sem Koržetu omenil očiček direktorja IMP Montaže iz Maribora Boruta Perhavca, češ da v Ljubljani mnoge stvari počnejo pod mizo in da se mu ne zdi prav, da matično podjetje daje v najem opremo in postore, za katere so združevali sredstva vsi delavci IMP, je moj sogovornik dejal, da pač v IMP tudi Perhavec vleče svoj rep za sabo in da je precej pispeval k temu, da je propadel predlog o oraniziranju delniške družbe. Na Perhavčevu misel, da se mu zdi svinjarija to, da mora zdaj on plačevati v ceni storitev tudi strošek najemnine, ki ga novi podjetniki plačujejo IMP, je Korže dejal, da bi bilo treba tak očiček dokumentirati.

Toda zdi se, da vse le ni tako preprosto. Ko sva se namreč s sogovornikom ustavila pri Teletraku, enem od tistih dvanajstih mešanih podjetij, sem vsaj jaz lahko ugotovil, da so tiste »umazane« podrobnosti precej v nasprotju z njegovimi načelnimi opredelitvami. Korže je bil načelno za to, da ne pride v poštev, da bi delavcem kar tako delili družbeni kapital, kar je po njegovem za lase privlečen predlog.

Načelno je bil pri spreminjanju lastniške strukture v IMP za zbiranje novega (svežega) kapitala ne pa za delitev starega. Konkretno so stvari precej drugačne. V Teletraku, ki opravlja računalniške storitve, sta samo dva družabnika. IMP z 25 odstotnim deležem, medtem ko je drugih 75 odstotkov v rokah nekdanjega vodje tega oddelka **Gabrijela Erzina**, ki je zdaj tako glavni lastnik podjetja in direktor hkrati. **Svežega kapitala pa ni praktično nič**. Pač, ustanovnega kapitala naj bi bilo po Koržetovih besedah 10.000 di-

narjev v razmerju 25:75 v korist Erzina.

Glavno pa šele sledi. Korže se ne nagiba k predlogom, da ne bi kar tako delili družbenega premoženja. Se strinjam z njim. Toda takšna načelna drža postane kaj hitro problematična, ko imamo na dlani, da je IMP dal Erzinu računalniško opremo na leasing oziroma neke vrste zakup, ki naj bi jo novi podjetnik odplačal v 36 mesecih. Pomočnika Iempejevega generalnega direktorja sem pozabil vprašati, ali so dali v IMP Erzinu drago računalniško opremo na leasing po knjigovodsko ugotovljeni vrednosti ali po tržni, kar pa niti ni bistveno. Bolj pomembno je vprašanje, s čigavo opremo in s čigavim znanjem in trudom bo novi podjetnik v treh letih to opremo odplačal. Pri iskanju odgovora nanj še vedno ne smemo pozabiti, da so to opremo kupili Iempejevi delavci z združevanjem sredstev. V tej luči gledano pa najbrž očičke in pomisleke Boruta Perhavca ne moremo več reševati z zamahom roke. Gotovo je namreč, da stroški leasinga in najetih Iempejevih prostorov, ki so bili prav tako zgrajeni z združevanjem sredstev Iempejevcev, morajo biti zajeti v cenah storitev Teletakra, sicer se ob vložku svežega kapitala v višini 10.000 dinarjev ta ekonomija nikakor ne bi izšla. Je že res, da lahko Teletrak opravlja storitve tudi za podjetja zunaj IMP, kar pomeni, da bi v tem primeru te stroške nosili tudi drugi, kar pa spet ne more ostati brez posledic na učinkovitosti narodnega gospodarstva.

V IMP imajo pet pravnikov, ki so se prav tako organizirali v po-

dobnem mešanem podjetju, zato je verjeti, da je to neskladje med Koržetovimi načelnimi pogledi in praktičnimi rešitvami vsaj pravno čisto. Tembolj, ker v obstoječi pravni praznini na prehodu od dogovornega v tržno gospodarstvo kar mrgolijo številne nedorečenosti, ki se jih da seveda s pridom izkoristiti. Koliko pa je takšna »transformacija« družbene lastnine čista z vidika poslovne morale, če že o človeški ne govorimo, ostaja, vsaj zame vprašanje. Vi boste seveda presodili sami.

Nam ostaja še zadnje in glavno vprašanje: zakaj v IMP niso omogočili nakupa Teletakra in vseh drugih mešanih podjetij vsem zainteresiranim delavcem. Zakaj niso, če res tako krvavo potrebujejo sveži kapital, kar jim seveda verjamem, tržno ovrednotili vrednost na leasing dane opreme in za 75 odstotkov te vsote izdali delnic in jih ponudili vsem delavcem. Kdor bi jih več kupil, tisti bi imel v njem več lastniških in upravljalških pravic. In končno: naj mi nekdo razloži, s kakšno pravico bo nekdo čez tri leta lastnik 75 odstotkov delovnih sredstev ki so jih svojčas kupili delavci. In kdo lahko reče, da, če smo že pri Teletaku, te računalniške opreme delavcem preprosto ne bo ukradel. Na vsa ta vprašanja Uroš Korže ni imel pametnega odgovora. Dopusčal je možnost, da bi tudi drugim delavcem omogočili solastništvo, ni pa znal povedati, zakaj tega že niso storili, kar lahko pomeni samo nekaj: Korže ni mislil resno. Konec koncev so podjetja že ustanovljena, pogodbe podpisane, kar se v pravni državi ne da spreminjati, kadar bi se kdo spomnil.

Ob koncu naj dodam samo še vztrajno Koržetovo ponavljanje, da so delavci Teletakra sporazumno pretrgali delovno razmerje z IMP in ga sporazumno sklenili z novim podjetjem, v katerem ima večinski delež zasebnik. Prav tako me je tudi nagovarjal, da bi se o tem lahko z njimi tudi sam pogovoril. Pa sem takšno možnost zavrnil z nasprotnim vprašanjem: kaj bi se zgodilo, če bi se kdo med njimi uprl sporazumni preinitivni delovnega razmerja? »Potem bi mu pač IMP moral poiskati delo«, je odgovoril Uroš Korže.

In kje zdaj piše oziroma kdo jamči delavcem, ki so ostali brez svoje lastnine, da si ga čez čas ne bodo morali sami? Vse to vs vprašanja, ki dandanašnji nikogar več ne zanimajo. Zatorej velja: **navali narod!** Vzemi, kolikor je še ostalo. Kajti, spet je napočil čas drhali, ki reprivatizira, kot je ona drhal pred petinštridesetimi leti nacionalizirala. Ima teh 45 let torej sploh kakšen smisel?

Ivo Kuljaj

imp
GLASILO DELAVCEV INDUSTRIJSKIH MONTAŽNIH PODJETIJ

GLASNIK

AVGUST 1989, ŠTEVILKA 8, LETO XXIII

IMP Glasnik izdaja Delavski svet sindikata IMP – Industrijska montažna podjetja v 7.200 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Likovnjarska 6, telefon (061) 314-562. Glavni in odgovorni urednik: Janez Vovsek. Člani odbora za obveščanje IMP so: Bojan Černovšek, Mojca Pavec, Dragica Jančič, Daljan Jovanovič, Nevenka Kavkler, Lijana Kokotič, Biserka Lazar, Marija Lokosar, Anam Maček, Ladja Močnikar, Irtok Manjšič (predsednik), Jodi Popp, Marija Serežny, Franc Sruga, Stefan Sruga. Primi: Zapančič, Marjan Zidarčič, Trka Trkava Ljubke pravice v Ljubljani. Nenamernih rokopisov in fotografij se vračamo. Po mesecu skrajšana za informacije IS SSKS št. 421-172 z dne 26. 9. 1974. p. IMP Glasnik sproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

? + ? = !

Moravske Toplice: delavci so zavrnili tudi statut

Vsaj dvajset ribičev bi rado isto ribo

Že od junija lani tristo delavcev Moravskih Toplic, tega najmlajšega zdraviliškoturističnega centra pri nas, preživlja nepotrebno, vendar vse hujsko krizo. Po odepitvi od Radenske so zdaj delavci zavrnili še statut novega podjetja in s tem do konca ogrozili svoj obstoj. Prav neverjetno je slišati, vendar tudi ta zadnji zaplet kaže, da so se v Moravskih Toplicah nekateri preobjedli belega kruha.

Tisti redki, ki so v Moravskih Toplicah še ohranili hladno glavo, upirajo prst proti Soboti in tamkajšnji občini. Menijo namreč, da so lanskimi in letošnjimi zapletovi krivi v občini. Krivi pa zato, ker naj bi oni lani med delavce skozi strarska vrata spravili vesti in ideje o tem, kako bi bilo po odepitvi od Radenske delavcem v Moravskih Toplicah bolje, da jim Radenska pobira smetano...

Boljšega, za poznavalce dejanskih razmer pa tudi prozornejšega gesla niso mogli izmisliti. Medtem ko je vodstvo tedanjega tozda v Moravskih Toplicah samo nejeverno zamahovalo, je pri nekaterih delavcih padlo na še kako plodna tla. Sprožil se je plaz sumničnej, beseda je rodila besedo, najbolj vročeglavi so se že videli pri ponujenem koritu, zamisel o odepitvi je dobivala vse jasnejšo podobo.

Nihče, ki ni izbrisal iz spomina še nedavne podobe Moravskih Toplic, nihče, ki zna šesteti dva in dva na začetku ni mogel verjeti vesti o odepitvi. Tudi večina starejših delavcev, ki še niso pozabili blata in njiv, tistega bazenčka in se razveselili bungalovov, zadovoljstva ob temeljih za hotel, še zdaj nejeverno in ob strani spremlja dogodka, ki so zdaj v resnici do

temeljev stresli Moravske Toplice in resno ogrožajo ne samo razvoj, temveč obstoj. Kajti z zavrnitvijo statuta so po črki zakona ogrozili obstoj podjetja.

Delavci v pogovoru ne skrivajo, da so sedanje razmere v Moravskih Toplicah rezultat boja za stolčke. Pri tem je zanimivo, da ne gre za direktorjev stolček, ne, gre za preostala vodilna mesta v tamkajšnji razvejani nomenklaturi. Največja nevarnost za obstoj in kvaliteto delo Moravskih Toplic ni samo v pomanjkanju denarja za dograditev novega hotela, temveč v pomanjkanju sposobnih, pridnih in usposobljenih strokovnjakov.

Od lanskega junija v Moravskih Toplicah sestankujejo, razpravljajo, razlagajo, tolmačijo, ponavljajo in spet sestankujejo. Rezultat je znan, porazen. Ker nas je večina sogovornikov usmerjala k predsednici sindikata, čeprav je ta v bolniškem staležu, smo se na koncu odločili za to nevljudno potezo in Božo Šiftar obiskali doma.

»Lepo vas prosim, pustite me na miru. Vsega imam dovolj, povrhu vsega pa z zadnjimi dogodki nisem več niti seznanjena, ker sem že mesec dni v bolniškem staležu. Pravite, da ste bili med delavci v Toplicah, torej so vam že oni vse

povedali.« se nas je skušala ubraniti predsednica sindikata. »Ali so vam tudi povedali, da so mi izrekli nezaupnico? Meni, predsedniku delavskega sveta, in...«

– Povedali so, vendar je bila večina naših sogovornikov mne-

nja, da se vam je zgodila krivica, da ste bili tudi vi žrtev spletk...

»Žrtev gor ali dol, meni je vsega dovolj. Čeprav ni bilo občnega zbora, torej formalne zamenjave, se tej funkciji odpovedujem. Dva mandata sta bila dovolj. Ste brali poročilo, ki sem ga predložila? No, tam vse lepo piše, kaj je sindikat v tem času delal, v čem smo uspeli, kaj se je dogajalo...«

– Kot rečeno, večina delavcev, s katerimi smo se pogovarjali, meni, da je nezaupnica posledica zamer na račun vaše funkcije v podjetju, kajr ste bili kontrolor, da pa ste poštene...

»Poštena gor ali dol, očitki so leteli tudi na sindikat. Drži, nikoli nisem in ne bom zatisnila očesa,

ko je kdo predčasno zapustil delovno mesto, prišel pijan v službo ali delal napake pri menjavi deviz... Vendar nisem bila niti disciplinska komisija niti nisem kot predsednica sindikata napisala enega samega mnenja. Bolj kot to, me boli očiček, da je bil sindikat v vpregi z direktorjem. Resnici na ljubo, kakšna sreča za Moravske Toplice, da je Evgen Kiselak, dipl. oec., sprejel delovno mesto direktorja in prišel iz Radenske.

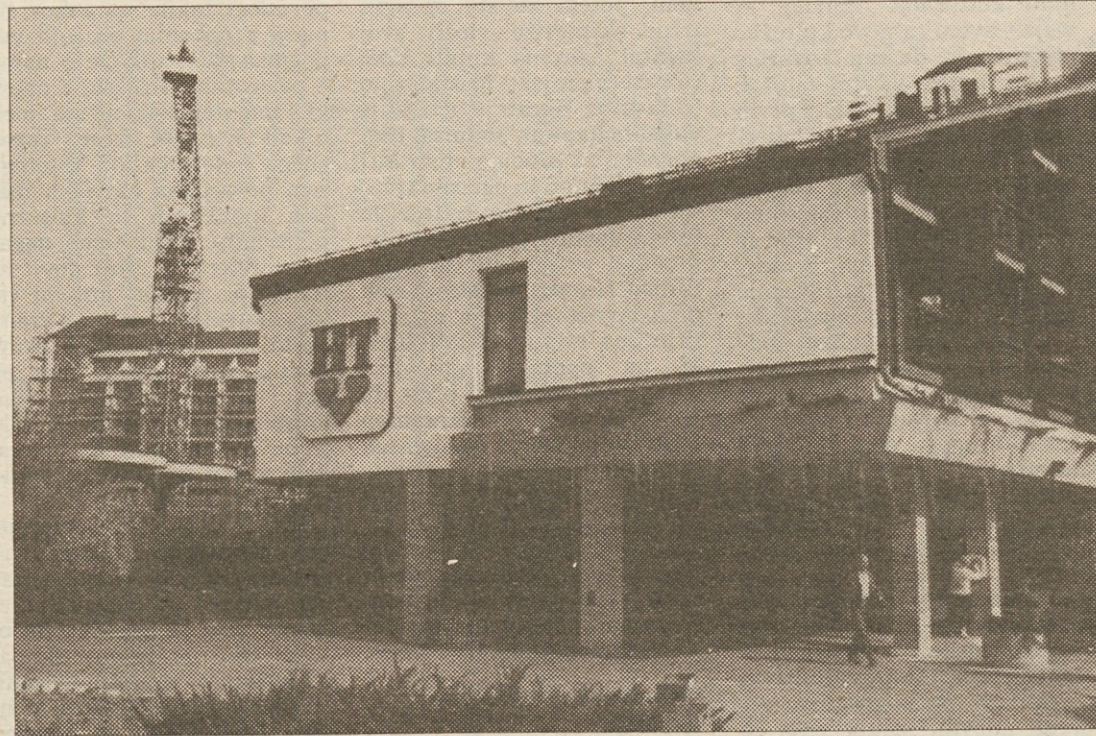
Kakšna sreča, če bi Prekmurje imelo še take direktorje in strokovnjake. Poglejte, saj poznate Moravce in Moravske Toplice, kaj smo pod njegovim vođenjem uspeli. Tristoletni delavec ima tu kruh. V gradnji je nov hotel visoke

kategorije. Če bi tudi Prekmurje uspelo samo, brez Radenske, zbrati denar za dograditev tega hotela in celo Radenski vrtni njen vložek po zdajšnjih delitvi premoženja, trdim, da nimamo kadrov za normalno obratovanje podjetja. Ko je Kiselak prišel v Moravce, je bil tu en bazen, naselje bungalov in majhen kamp, ob katerem je živelo šestdeset delavcev...«

– In vendar so nekateri med delavce širili glasove, kako »smetano pobirajo oni v Radencih!«

»To je smešno, vendar je očitno, da so nekateri delavci tej izmišljotini verjeli. Zdaj vam povem nekaj, česar me je resnično sram. V vsem Prekmurju verjetno ni delovne organizacije, ki bi v devetih mesecih imela toliko sestankov, kot jih je bilo v Toplicah. Dan na dan, dan za dnem pozno v noč, od skupine do skupine in spet znova, od pare do pare, od dinarja do dinarja, od delovnega mesta do delovnega mesta in na koncu tole. Namesto da bi iskali goste in odmerjali denar za solanje mladih, prepotrebni strokovnjakov, smo zapravljali denar in energijo za sestanke. In na koncu popoln polom. Že prej sem bila presenečena nad mojimi sodelavci, da tako naivno verjamejo in zaupajo vsakomur, pogosto najslabšim delavcem, strokovnjakom pa ne, ob koncu leta pa sem dvignila roke. Za čigavo zdravje? Če večina niti strokovne analize razmer pred odepitvijo in po njej niso vsaj zdramile in prepričale, če veš, da gradiš objekt, ki za naše razmere ogromno stane in veš, da nisi odplačal niti dolga za hotel Terme, da bo zdaj treba začeti vračati dolg za Terapijo, v celoti zaposliti in plačati vse potrebne službe do računovodje, ne, predsednica sindikata ne bi bila več, četudi bi mi podarili ta hotel, ki ga gledam skozi vrata, kako raste. Ne, predsednica takšnim ljudem, ne, hvala...«

Janez Sever

Kako čas beži: nekateri so pozabili na blato in sezonsko delo, zdaj bi že radi plačo samo zato, da pridejo na delo.

Kamniški sindikat dal pobudo za ustanovitev sklada za razvoj in zaposlovanje

Nove zamisli hitro prodirajo

Nezaposlenost v Kamniku za zdaj še ni pereča. Čeprav 400 nezaposlenih predstavlja (le) tri in pol odstotka od 11.500 vseh zaposlenih v kamniški občini, pa so napovedi bolj črnogledne. Še letos naj bi se čakajočim na delo pridružil še 300 izšolanih otrok, upajočih na prvo zaposlitev. Tudi položaj v podjetjih ni rožnat in verjetno bo tudi tu prišlo do presežkov delavcev. Težave torej bodo in ker jih je bolje preprečiti, kot zdraviti, se je sindikalni svet občine

Kamnik odločil, da ne bo čakal križem rok. Predsednik sindikata občine Kamnik Anton Istenič je povedal, da je sindikat dal pobudo za ustanovitev razvojno-zaposlitvenega sklada v občini. Prvi sadovi te pobude naj bi bili vidni že ta teden, ko naj bi projektna skupina, ki je raziskala možnost za oblikovanje sklada, ponudila konkreten predlog za obliko in način delovanja tega sklada. Pri ustanovitvi sklada naj bi sodelovali: skupnost za zaposlovanje,

raziskovalna skupnost, denar naj bi prispeval proračun občine, prav tako naj bi šel del sindikalne članarine v ta namen. Sodelovala naj bi tudi podjetja, ki bi takšen sklad potrebovala. Žal pa je današnji položaj tak, da so pomoči potrebna skoraj vsa podjetja. Po besedah Antona Isteniča naj bi tako prisilili državo in predvsem njena vladna telesa k doslednemu izpolnjevanju dolžnosti, ki jih imajo v socialni politiki do delavstva. Ta pobuda naj bi bila

tudi začetek graditve socialne države, ki jo v teh stečajnih časih še kako pogrešamo. Seveda pa sindikat ne more večno gasiti ognja nezadovoljstva delavcev.

V Kamniku pa bo kljub temu verjetno manj nezadovoljstva. Sindikat je nakazal možnosti za rešitve, napravil je namreč tisto, kar bi morala storiti republika ali občina. Najprej je ponudil program oziroma pobudo, vložil začetni denar za delovanje

sklada in predlagal izvedence za izpolnitev tega načrta. Članstvo so seznanili s tem na občinskih zborih in ravno temu se morajo zahvaliti za veliko podporo in zaupanje z njihove strani. Vprašanje je, ali bo zdaj sindikat uspel odpraviti vse slabosti, saj se jih je v vsej povojni zgodovini nabralo kar precej. Ali bodo ljudje, navedeni dosedanega sindikalnega delovanja, sposobni izpeljati načrtano prenavo? Ali ima sindikalni aktivist v podjetju dovolj znanja in sposobnosti, da bo lahko enakopraven partner v pogajanjih z delodajalcem? Žal, ne! Zato se v sindikalnem svetu občine Kamnik zavedajo, da je občina še vedno tisti prostor, kjer bo treba tudi v prihodnje premagovati nakoplene težave. Tega dela jim nova programska usmeritev Svobodnih sindikatov Slovenije nikakor ne olajšuje, saj je preveč splošna in bi jo bilo treba dodelati. Sindikat bi moral biti veliko bolj agresiven in prilagodljiv pri seznanjanju članstva z novimi idejami in pridobivanju

znanja. Kajti, če se sindikat ne bo prilagodil tržnim zahtevam in se ne bo začel kapitalno vesti, bo kmalu ostal brez članstva. To pa tudi pomeni konec sindikata in s tem še več nezaposlenih.

Na koncu je Anton Istenič dodal, da sindikat ne more obljubiti novih delovnih mest in razrešitve vprašanj, saj zato tudi ni pristojen. Nakazal pa je rešitev in stvar državnih teles je, da pobudo sprejme in izpelje že začeto akcijo. Kamnik ima velike možnosti za razvoj kmetijstva, obrti in turizma. Še posebej kmetijstvo bi se lahko ob majhnih vlaganjih nesluteno razcvetelo. Vendar pa se je treba za to odločiti takoj, kajti časa ni več. Dokler lahko skoraj že izmzgana podjetja še nameenjajo nekaj denarja za rešitev in razvoj v nove smeri, je treba to priložnost izrabiti. Kasneje bomo govorili namreč le še o zamujeni in zadnji možnosti. Tega pa si ne država niti sindikat ne moreta več privoščiti!

Robert Pekelj

Osebni dohodki

Strojevodje:

Kako do poštene plače

Lani sta pritegnila precejšno pozornost slovenske javnosti stavka strojevodij in ustanovitev njihovega neodvisnega sindikata. Poglavitni vzrok za stavko so bili prenizki osebni dohodki za, po mnenju strojevodij, pretežno in zdravju škodljivo delo. In kako je z njihovimi osebnimi dohodki danes? Odgovor sem dobil na sestanku, za katerega sem se dogovoril s predsednikom Kmetičem. Ta sestanek je bil nekoliko širši, kot smo si ga prvotno zamislili, ker se ga je udeležilo več članov sindikata. Potekal je v obliki živahnega pogovora, na katerem niso samo odgovarjali na postavljena vprašanja, temveč so tudi sami mnogo sprepevali; predvsem so jih zanimale bodoče kolektivne pogodbe.

z njimi niso zadovoljni! Zaslužijo, po njihovih izjavah, med 5.000 in 7.500 dinarjev mesečno, brez nadur, toda z vsemi dodatki, ki jim pripadajo po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Višina osebnega dohodka je seveda odvisna od tega, kje delajo. Najmanj zaslužijo strojevodje na premikalkah. S plačami niso zadovoljni zaradi treh vzrokov, in sicer:

Prvič zato, ker menijo, da bi morala plača, ki bi bila realen odraz njihovega dela, znašati pri sedanji draginji, torej poštena plača za pošteno delo, med 2.000 in 2.500 DEM za normalni delovni čas. Torej približno še enkrat več, kot imajo sedaj. To utemeljujejo s tem, da je njihovo delo poleg tega, da je psihično in fizično naporno, tudi v neugodnem okolju

– prepihu in hrupu – da je zelo odgovorno, da ne delajo niti v turnusu niti v izmenah, temveč začnejo delati, kot pravijo, divje, to je kadar koli podnevi in ponoči, zaradi česar je prizadet njihov normalni cikel življenja, in še polno drugih razlogov.

Drugič zato, ker ocenjujejo, da so znotraj železniškega gospodarstva po višini osebnega dohodka umeščeni prenizko. Krivična se jim zdi na primer miselnost, da strojevodja ne more imeti višjega osebnega dohodka od referenta, ki ima neprimerno lažje delovne razmere in manjšo odgovornost. Hudi pa so tudi zato, ker se po njihovem mnenju v upravi preveč ljudi proglašajo za menežerje z visokimi plačami, čeprav zatrjujejo, da razumejo, da je strokovnjake treba primerno plačevati.

In tretjič zato, ker je med plačami prevelika uravnilovka, za kar je v bistvu kriv sindikat, ki zagovarja previsok najnižji osebni dohodek. Ker ni dovolj denarja, morajo tako rekoč umetno zviševati plače na najslabše plačanem delu, tako, da ti silijo že v tretjo plačilno skupino. Posledica je neustrezno visok osebni dohodek v primerjavi z zahtevnostjo njihovega dela oziroma relativno prenizko vrednotenje delo strojevodij.

Rešitev svojih problemov v zvezi z plačami, posebno pri drugem vzroku, pričakujejo od

kolektivnih pogodb. Zato se je vsul prvi plaz vprašanj: kdo bo sindikatu nasprotna pogodbena stranka v njihovi kolektivni pogodbi. Ali bo panožna kolektivna pogodba obsegala vso prometno dejavnost, ali posebej ŽTP in ali bodo lahko imeli oni svojo pogodbo oziroma aneks k ŽTP? Kako v kolektivni pogodbi določiti višino njihovega osnovnega osebnega dohodka oziroma tarifne postavke? Kje bi dobili ustrezno metodo, ki bo realno vrednotila vse njihove posebne delovne razmere? Kdaj bo izdelana generalna kolektivna pogodba? Zakaj sindikat ne dela hitreje na tem področju in podobno. Malo so sicer godrnjali, povzdignili tudi glas, vendar z razumevanjem sprejeli pojasnilo, da na večino njihovih vprašanj v tem trenutku še ni mogoče odgovoriti, da sindikat ne more delati hitreje, ker še ne zna, ker se uči, ker ni izvedencev za to novo področje delovanja, da je tu petdeset let praznina. Na koncu so ugotovili, da bi bilo morda pametno o vsem tem povprašati kolege, s katerimi se srečujejo na severni in zahodni meji.

In kaj dodati k temu? Najbrž nič. V družbi, ki ni sposobna v povprečju zagotoviti niti celega dolarja mezde na uro, ni nihče zadovoljen s plačo. Še najmanj pa tisti, ki morajo zanjo pošteno in odgovorno delati.

Marjan Zupan

Skupščina sindikata delavcev papirne, grafične in časopisno-informativne dejavnosti

Ko bodo sindikalni funkcionarji začeli misliti sindikalno, ne pa politično...

»V tem trenutku imamo zgodovinsko priložnost pretrgati povojno kontinuiteto vloge in delovanja sindikata kot formalne samostojne organizacije, v resnici pa od dosedanjih centrov politične moči odvisne organizacije. Zato mora naš sindikat skupaj z republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije in zveznim odborom sindikata dejavnosti Jugoslavije delovati neodvisno od državnih organov, poslovodstev, delodajalcev in političnih strank,« je med drugim v uvodnem govoru dejal predsednik republiškega odbora sindikata delavcev papirne, grafične in časopisno-informativne dejavnosti Milan Deisinger. Čeprav, kot je dejal, njihov sindikat nikoli ni priznaval teh centrov moči, vendar pa je bil zaradi takšnih odnosov največkrat praktično neučinkovit.

Med uspehe sindikata dejavnosti je poudaril osnovno varstvo delavcev Papirnice Vevče. Tako za tiste, ki so postali tehnološki presežek kot pri reševanju podjetja pred stečajem. Takrat so postali prava neodvisna organizacija, ki je branila interese nezavarovanih delavcev in pospešila izdelavo meril o tehnoloških in ekonomskih presežkih delavcev.

Razvoj demokratičnih odnosov, priprava kolektivnih pogodb in predvsem reševanje specifičnih interesov, ki veljajo za panoge te dejavnosti, so narekovali tudi novo organiziranost.

Sindikati podjetij naj bi se prek petih regijskih odborov (preostali neposredno) povezovali v tri republiške odbore: odbor papirne in papirnopredelovalne industrije, odbor grafično-informativne in odbor založniške dejavnosti. Ker pa so se novinarji odločili za samostojni sindikat, bodo za tiste, ki bodo hoteli ostati v svojem nekdanjem sindikatu, imeli aktiv novinarjev. Vsi odbori bodo imeli svoje izvršne odbore, ki bodo povezani v svet odborov dejavnosti. Svet bo imel poklicnega predsednika in sekretarja. Najvišji organ sindikata dejavnosti pa bo skupščina. Sicer pa, kot so dejali, te organiziranosti ne bodo zabetonirali, ampak pustili možnost za prilagajanje oblikam, da se bodo vsi delavci lahko našli v njih.

Razprava o poročilu in programu je pokazala, da še zdaleč ni vse dorečeno. Zato je moral sekretar RS ZSS Rajko Lesjak kot gost skupščine odgovorjati na številna vprašanja in pripombe. Največ je govoril o kolektivni pogodbi, o zahtevi po razbremenitvi plač, o gospodarjenju s sindi-

kalno članarino, da bo od nje čimveč koristil, pa tudi o pojavljanju alternativnih sindikatov, ki po njegovem mnenju niso problem, če le delajo v korist delavcev. Še posebej je razložil težave sindikata pri uveljavljanju pravic delavcev ob sprejemanju zakonov o stavkah, o stečaju in o delovnih razmerjih, kjer v skupščini niso dobili podpore, ker pač delegati delavcev, kot kaže, nimajo nič skupnega z delavci. Sindikat pač ni namenjal potrebne pozornosti delegatom, kar pa bo treba spremeniti. Na to bo treba misliti že ob volitvah.

Več razpravljalcev je govorilo o varnosti sindikalnih poverjenikov, ki ne zagotavlja njihovega uspešnega dela. Govorili so tudi o izobraževanju novoizvoljenih sindikalnih aktivistov. Brez temeljitega znanja svoje vloge pri varstvu delavcev ne bodo mogli uspešno opravljati. Tudi o preverjanju oziroma preštevanju članstva, ki mora biti prostovoljno, so govorili. Slišati je bilo pobudo, naj se nekdanja palača »Grafike« v Ljubljani vrne grafikom, torej sindikatu grafične dejavnosti. Tudi počitniške domove in druge rekreacijske objekte, ki jih sedaj marsikatera podjetja prodajajo, naj bi vrnil delavcem, torej sindikatu.

Skupščina je pokazala, da tudi v tem sindikatu že veje močan veter v smeri nove vloge sindikata. Nima pa še tiste prave moči, da bi podpiral prav vse ovire na tej poti.

V republiških odborih dejavnosti sta se, kot so zatrjili, zamenjali vsaj dve tretjini sindikalnih aktivistov. Za predsednika sveta odborov dejavnosti so ponovno izvolili Milana Deisingerja, za sekretarja pa Vido Fras.

A. A.

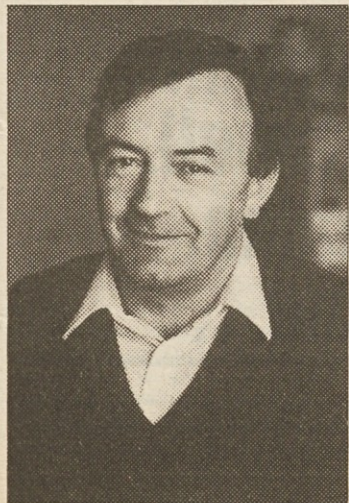
Ko drugi še razmišljajo, sindikat v kranjski Savi dela že po novem

Vsaj korak pred drugimi

V mnogih podjetjih o novi organiziranosti in novi vlogi sindikata še razmišljajo. Tudi članom nekaterih odborov panožnih sindikatov o prenovi še ni vse čisto jasno. Predvsem pa ne vedo, kako to prenoviti izpeljati. No, v tem času je sindikat v kranjski Savi praktično že postavil piko na i in začel delati po novem. Ustvarili so sindikat po svoji meri. O tem smo se pogovarjali z nekaterimi delavci, predvsem pa z novoizvoljenim predsednikom Janezom Justinom in sekretarjem Milanom Čuferjem.

Zbudili so se že na začetku lanskega leta. Tudi prej niso bili med zaspanci. O novi vlogi sindikata so se začeli pogovarjati bolj poglobljeno, ko se je začelo govoriti, da bo postala Sava družbeno podjetje.

Vedeli smo, da ne smemo zamuditi vlaka. Potem pa so se direktorji dobili v roke prvi adut z zakonom o podjetjih. Slovenski sin-

Janez Justin

dikati so se šele začeli pogovarjati o prenovi.

Do tedaj smo se v sindikatu ukvarjali z ysem. Bili smo torej Micka za vse. Vsega pa seveda nismo mogli dobro opravljati in smo bili zato krivi za vse napake politike in gospodarstva, posloводства in političnih struktur. Ob vsem tem pa je za varstvo delavcev ostalo bolj malo časa in energije. Tudi z ozimnico naj se ne bi ukvarjali. Pa smo se in se še bomo. Lani smo članarina, kolikor nam jo je seveda ostalo, tako dobro obračali, da smo bili sposobni kreditirati prodajo ozimnice in drugih stvari tudi na obroke. Pa še nekaj denarja nam je ostalo, da smo lahko financirali zdravstveno-rekreativni oddih nekaterih delavcev, srečanje jubilarov, pa naša kulturna in športna društva.

Ko so se v Savi lotili statuta, so vedeli, da bodo »ležali« tako, kot si bodo postali.

»Nobenega vzorca nismo imeli, zavedali smo se, da je zelo pomembno, kaj bo o sindikatu zapisano v statutu. Da bo njegova vloga čimbolj razčiščena. Hodili smo spraševati in se posvetovati s tistimi, ki so na republiškem svetu pripravljali te člene. Sicer pa smo bili soustvarjalci statuta v celoti. Tudi delci so lahko rekli svoje. Sprejeli smo šele tretjo verzijo. Dosegli pa smo ne samo posebno poglavje o mestu in vlogi sindikata, ampak je vloga sindikata ovrednotena tudi v temeljnih določbah statuta.«

Statut so začeli tudi takoj uveljavljati v praksi.

Šlo je za plače. Ob tisti nemožni inflaciji lani smo pri osebnih dohodkih začeli realno drseti navzdol, čeprav smo bili v povprečju prej vedno tik pod vrhom Slovenije, tudi zaradi težkih delovnih razmer.

Zaropotali smo. Prenehali smo biti podaljšana roka vodstva in postali partner v pogajanju za plače. Uspeha sicer nismo dosegli z enim korakom. V glavnem zaradi takratnega slabega likvidnostnega položaja Save. Dosegli

pa smo, da smo se o plačah pogovarjali vsak mesec. Kmalu nam je uspelo obrniti krivuljo navzgor. Kar pa je najbolj pomembno, uveljavili smo se kot pogajalec, brez katerega se ne določa plač. Dosegli smo uspeh že iz bodočih pravic.

Za novo notranjo organiziranost sindikata ni nikakršnih natančnih navodil. Prepuščeno je sindikatu, da se prilagodi organiziranosti podjetja.

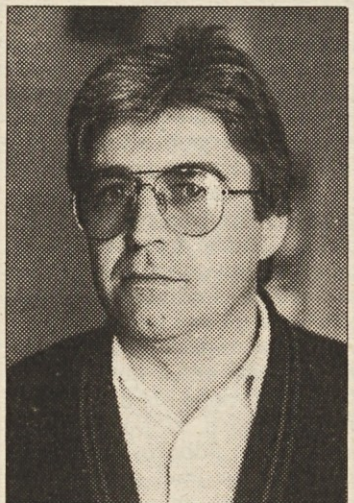
Doslej smo imeli ob 6500 zaposlenih 29 osnovnih organizacij, in tri konference pa še konferenco osnovnih organizacij na ravni delovne organizacije. S prenovi in reorganizacijo smo domislili pravila o organiziranju in program delovanja našega sindikata. Lani avgusta smo vse skupaj vrgli na papir in razmnožili, tako da je po en izvod dobil sleherni delavec. Zanimanje za novo vlogo in organiziranost sindikata je bilo med delavci nepričakovano veliko. To pričajo tudi številne pripombe in razmišljanja, ki smo jih dobili med dvo-inpolmesečno razpravo. Iz osnutka so nastala nova pravila, ki smo jih na konferenci sprejeli. To pa je bila zelena luč za občni zbor in volitve.

Z novo organiziranostjo ima sedaj osnovna organizacija sindikata konferenco osnovne organizacije, predsedstvo z izvršnim odborom in 10 sindikalnih podružnic. Volitve v posamezne organe so bile tajne in za vsako funkcijo sta morala biti vsaj dva kandidata. V večini primerov jih je bilo tudi več. Predsednika so volili vsi delavci Save. Bila sta dva kandidata in vsak od njiju je moral predstaviti svoj program. Vsakega smo natisnili na lepak in obesili po vsej Savi. Tudi kandidati za predsednike podružnic so se morali izjasniti o svojem odnosu do vloge sindikata.

Volitve so bile zanimive, saj so bili rezultati kar se da tesni, udeležba pa kar 95-odstotna od vseh navzočih. Predsedstvo je sestavljeno iz desetih predsednikov podružnic, predsednik pa je obenem tudi mandat, ki si je sam izbral še štiri sodelavce, člane predsedstva. No, mimogrede, če pade predsednik, padejo tudi ti štirje člani. Kot prava vlada.

Občni zbor 28. februarja je potrdil volitve in sprejel pravila. Od 1. aprila tako delamo v novi obliki in po novih pravilih.

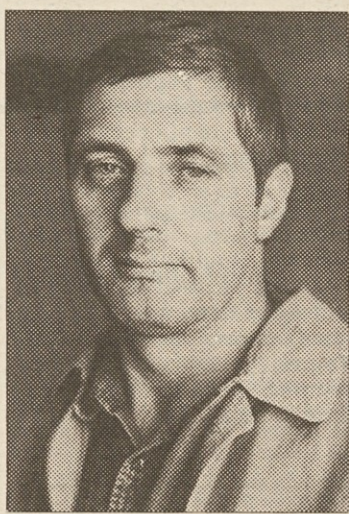
Zavedamo se, da je delo sindikata lahko učinkovito le, če so njegovi funkcionarji učinkovito

Milan Čufer

zavarovali. Varstvo sindikalnih funkcionarjev imamo že v statutu jasno določeno. Tako smo se tudi dogovorili, da sta predsednik in sekretar profesionalca, plačana od podjetja. Člani predsedstva pa imajo v trimesečju na voljo 60 ur za delo v sindikatu, predsedniki podružnic pa po 15 ur. Predsedstvu pripada na mesec še 40 ur dela tajnice.

Na volitvah so bili izvoljeni povsod čisto novi ljudje. Teh nekaj dni so zelo aktivni. Kar naprej zvoni telefon. Zavedamo pa se, da

Janez Pintarič

jih bomo morali izobraziti, jih z vsem seznaniti in oborožiti za uspešno delo.

Kaj nas čaka? Kar precej nalog je, s katerimi se bomo morali spoprijeti kar takoj.

Najprej bomo morali ponovno včlaniti vse delavce. Prostovoljno, seveda, in potem, ko jih bomo seznanili s pravili in pravicami. Ne bomo čakali na pobudo od zgoraj. Se že predolgo dogovarjajo o tem.

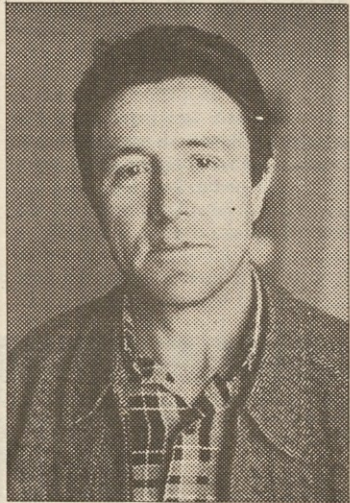
Potem je seveda bitka za kolektivno pogodbo. Pri tem delamo sicer ločeno od vodstva podjetja, vendar le toliko skupaj, da z vsem novim, kar kje pogruntajo, seznanimo drug drugega. V kolektivni pogodbi bo prav gotovo najtežja bitka za najnižjo plačo. Razumljivo, saj so razmerja navzgor bolj ali manj določena.

Omembe vredno je tudi to, da smo z vodstvom podjetja že dosegli, da je moratorij odpušcanja tehnoloških in ekonomskih presežkov do 1. julija.

Še o številnih drugih stvareh v zvezi s sindikatom smo se pogovarjali s predsednikom in sekretarjem. No, pa pustimo besedo še trem delavcem Save.

Najprej nekaj osnovnih podatkov o predsedniku in sekretarju.

Janez Justin, 44 let, zaposlen v Savi že 13 let. Prišel je kot vulkanizer klinastih jermenov, potem pa je delal kot analitik dela in časa. Že takoj po prihodu je postal sindikalni funkcionar: sekretar, pa predsednik osnovne organizacije, član predsedstva in podpred-

Jože Keber

Ustanovljen sindikat odpuščenih delavcev

Upor bataljona odpisanih

Pošast stečajev straši po naši deželi in čedalje več ljudi peha v ekstenčno brezizhodnost. Zdaj so se ti odpisani sklenili organizirati: v Ljubljani oziroma pri sindikatih v šišenski občini zdaj je dober mesec deluje sindikat odpuščenih delavcev. V njem je združenih za bataljon ljudi, blizu 400, ki so se zaradi stečajev znašli na cesti.

V izvršilnem odboru tega sindikata so odpuščeni delavci iz vseh tistih tozdov oziroma tovarn, iz katerih so jih odpustili z dela kot tehnološki oziroma ekonomski presežek. To so predvsem delavci iz Iskre Avtomatike, (trije tozdi), v zadnjem času pa se jim je pridružilo še 54 delavcev iz Iskre Delte v Stegnah.

Beraška nadomestila

Po navadi so v tistih podjetjih, ki gredo v stečaj, zelo slabi medsebojni odnosi, zlasti med vodstvom in delavci. V vodstvenih krogih se pojavlja ta preplah in pa bojazen zaradi izgubljanja svojih pozicij moči. Zaradi še zmerom nerazčiščenih pojmov glede lastnine pa je tudi veliko zlorab pri tolmačenju posameznih zakonov v korist posameznikov.

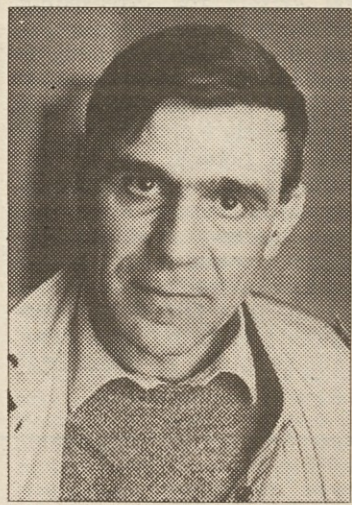
Sindikat odpuščenih delavcev so ustanovili zato, ker menijo, da ustrezne strokovne službe ne storijo praktično ničesar za brezposelne. Pa tudi zato, ker po tovarnah pri odpušcanju po navadi nečloveško ravnaajo z delavci, čeprav bi lahko drugače. Marsikje so delavci prišli z dopusta ali pa z bolniške in so se namah znašli dobesedno na cesti. Pa tudi veljavna zakonodaja je brezposelnim izrazito nenaklonjena.

Zdaj se le stežka preživljajo, saj prejemo – kot nam je povedal **Andrej Cimerman**, predsednik šišenskih sindikatov – zvečine nadomestila v višini od 1.600 do 1.800 dinarjev in to tako nekvalificirani delavci kot tudi magistri znanosti. Kot nam je črno na bellem pokazal eden izmed odpuščenih delavcev, dobi poleg še 80 di-

sednik konference. Lani, na začetku leta pa je že bil predsednik konference.

»Kar ne gre na tajne volitve, ni demokratično. Če se sedaj ne bi odločili zanje, ne bi kandidiral.«

Milan Čufer, 39 let, v Savi zaposlen 20 let. Začel je kot gumar na stroju. Po enoletni šoli CK ZKS je

Jože Copek

1981. postal profesionalni sekretar družbenopolitičnih organizacij v Savi. Zadnji dve leti je bil član predsedstva konference sindikata.

– No, sedaj pa me je predsednik Justin, kot mandat, izbral za profesionalnega sekretarja.

Janez Pintarič, tehtalec elastomerov že 18 let.

»Delovne razmere, v kakršnih delam, so res med najtežjimi v Savi in doslej ni nihče nič naredil, da bi bile boljše. Bomo videli, kaj bo zato storil novi sindikat.«

Da, slišal sem, da se bomo sedaj prostovoljno vključevali v sindikat. Seveda se bom vključil, če le članarina ne bo bistveno večja. Mislim pa, da bi bil težko brez

sindikata. Posebej še sedaj, ko kaže, da se je pobiljšal.

Ko bi le odpravili delovne sote, pa zopet uvedli kolektivne dopuste, saj imamo sedaj veliko problemov ob nadomestjanju.«

Jože Keber, strojnik parne turbine in izmenjski delovodja.

»Moram reči, da so volitve uspeli in dobro odmevale. To pa ni samo moje mnenje. Tudi sam sem bil kandidat za predsednika podružnice, pa je zmagal drugi. Je pač tako na volitvah in dobro je, da je tako.«

Želim jim čimveč uspeha. Program je dober. Važno je, da bodo ostali odločni dedci. Težav z vodstvom najbrže ne bo manjkalo, kar pa je normalno.

Doslej je bil sindikat res le podaljšana roka vodstva. Iz izkušnje vem, saj ko sem bil član disciplinske komisije, me je šef vedno poklical in »poučil«, kaj moram govoriti na razpravi. Tega bo sedaj prav gotovo konec.«

Jože Copek, direktor splošnega sektorja, torej delavec s posebnimi pooblastili, ki po statutu ne more biti več član sindikata. Bil pa je v 27 letih, kolikor je v Savi, tudi predsednik osnovne organizacije sindikata, delavskega sveta, ter funkcionar sindikata v republiških in zveznih organih. Celotno član predsedstva ZSJ je bil.

»Prav je tako, da ne more biti član istega sindikata kot naši delavci. Odpuščati delavce, pa čeprav po vseh pravilih in biti obenem v sindikatu, ki je proti odpušcanju, res ni mogoče. Sem pa vseeno še toliko sindikalno zastrupljen, da me bo veselilo, če bo kdaj zmagal tudi sindikat.«

Naši v Savi so se kar zgodaj postavili na svoje noge, našli so svojo identiteto in funkcijo varstva delavca. Konec je obdobja, ko je bil sindikalni funkcionar gasilec, ne pa aktivist.«

Andrej Agnič

tisti čas, ko so bili v rednem delovnem razmerju, niso dobili izplačanih odpravnin, jubilejnih nagrad, dopustov, nadur in podobno. Zato nameravamo sprožiti sodni spor za vse prizadete prek pravne službe pri mestnem svetu zveze sindikatov v Ljubljani.

V samem stečajnem postopku se je pojavil cel kup nepravilnosti, pravijo delavci. »Stečajni upravitelj je zbral za svoje sodelavce mlade, ubogljive in tihe delavce. Pri tem se spoh ni oziral na kakšno vrhunsko strokovnost,« pravi Karel Lazar, ki je predsednik izvršnega odbora sindikata odpuščenih delavcev in tudi sam brezposeln. Najprej pa so odpustili tiste, ki so se odgovornim zamerili – predvsem zaradi svojega preostrega jezika.

Sicer pa so odpuščali zvečine tiste delavce, ki so bili, po podatkih socialne službe, med najbolj socialno problematičnimi. Zato je po mnenju sindikata odpuščenih delavcev nujno, da za določene kategorije socialno najbolj ogroženih delavcev, ki so na skupnostih za zaposlovanje, vpeljejo določene avtomatizme pri reševanju njihovih težav. Predlagajo predvsem to, da takšnim delavcem po določenih merilih takoj pomagajo pri plačevanju stanarine, vrtecev, elektrike in drugih stroškov.

Dokupovanje let

V svojem programu se sindikat odpuščenih delavcev loteva tudi vseh tistih, ki so se znašli na cesti le nekaj let pred upokojitvijo. Takšnim delavcem naj bi čimprej pomagali z dokupom let. Rešiti pa je treba tudi vprašanje, ali je mogoče dokupiti leta tudi za predčasno upokojitve. Prav tako pa bodo tudi zahtevali od stečajnega senata, da zagotovi vsem odpuščenim delavcem odpravnino po sindikalni listi, kar znese 17.577 dinarjev.

Sindikat odpuščenih delavcev je tudi ugotovil, da delavci še za

Sindikat odpuščenih delavcev tudi zahteva, naj bi v stečajni zakon vnesli določbo, ki bo zelo jasno določila odgovornost vodilnih in vodstvenih delavcev za nastale razmere v Iskri. Po njihovem mnenju so ti ljudje edini odgovorni za nastali položaj, vendar pa nihče ni bil kaznovan. Še več, isti odgovorni ljudje so ostali na istih ali celo višjih delovnih mestih.

Nelogično se zdi, da bi stečajni upravitelj z ekipo, ki je pripeljala do stečaja, lahko tovarno pred stečajem tudi rešil. Po mnenju sindikata odpuščenih delavcev so tudi za stečaj Iskre Delte krivi predvsem vodstveni delavci, ki so se okoriščali z družbeno lastnino oziroma s prelivanjem družbenih sredstev v svoja zasebna podjetja. Svoje pa so prispevali tudi ustanovitelji podružnic v tujini, kar se je dogajalo brez kakšnih tržnih raziskav, pa neplačani računi iz Sovjetske zveze, odpovedi naročil iz drugih delov države in tako naprej. Skratka, Iskri Delti je voda kar nekaj časa tekla v grlo, dokler se ni utopila – kar pa so na svoji koži najbolj boleče občutili delavci.

Po mnenju sindikata odpuščenih delavcev bi zdaj morali takoj izbrati sposobno vodstveno skupino in sicer na temelju javnega razpisa in predloženih programov, nominirati družbeno lastnino, zapreti predstavništva v Avstriji, utrditi odnose z enim proizvajalcem računalniške opreme, kapitalizirati podjetje (morda s prodajo avstrijskih zmogljivosti) in s konkurenčno klavzulo doseči varstvo podjetja.

Toda to bo že skrb drugih. Poglavitna skrb novoustanovljenega sindikata odpuščenih delavcev pa bo seveda ta, da za svoje člane čimprej najdejo takšno ali drugačno zaposlitev. Da bi lahko preživeli.

Marija Frančeskin

Lawrence Godfredsen, ameriški profesor političnih ved, specialist za Jugoslavijo (3.)

Zasebni sektor v Jugoslaviji pred začetkom reforme

Zasebni lastnik zelo zgodaj začuti potrebo po razvijanju stikov z lokalnimi birokrati, ki imajo moč nad življenjem in smrtjo podjetja. Intervjuvanci niso bili zadovoljni z načinom, ki so se ga naučili, da bi se izognili lokalnim birokratskim omejitvam in delovali v samovoljnem sistemu. Pri odmeri davka inšpektor (referent) občasno obišče lokal brez najave in takrat določi, koliko davka naj bi lastnik plačal na leto, pogosto celo na pamet, ne da bi pogledal knjige. Davek morda oceni tudi po tem, koliko zalog ima trenutno lastnik ali koliko strank je bilo takrat v lokalni. Nekaj lastnikov restavracij je znanih po tem, da pošiljajo natakraje pred hišo, da odganjajo potencialne stranke, medtem ko je inšpektor na obisku. Po tem ko je inšpektor samo s stotimi, se pogosto izognejo visokim davkom, saj inšpektor nima nikakršnih osnov za odločitve.

Takšna samovoljnost opogumlja lastnike, da razvijajo domiselne metode za izogibanje obdavčitvi. Nekateri podkupijo inšpektorja, da zmanjša davčno odmero. Skoraj polovica lastnikov, ki so bili zajeti v raziskavi, je tako tudi počela. Eden izmed njih je redno dajal posojila najvišjim funkcionarjem, ki jih nikoli niso vrnil. Pogosto so lastniki vodili dve vrsti knjig, eno za referenta in eno zase. V vsakem primeru so se lastniki še posebej potrudili za tesne stike z inšpektorji in uporabljali svoj vpliv, da bi jim kakor koli pomagali. Vsa ta negotovost v delovanju zasebnega podjetja je precej spodbujala lastnike, da so ustvarili podpirne mreže z drugimi zasebnimi lastniki, državnimi funkcionarji, direktorji državnih podjetij in drugimi. V Jugoslaviji vsakdo dobro razume sistem in spoznava, da so medosebne usluge bistvene za preživetje. Lastniki, ki imajo veliko poslovanja z državnimi podjetji, imajo odločno

prednost pred drugimi. Odvisnost državnih podjetij od kakovosti proizvodov in storitev v zasebnem sektorju zagotavlja lastnikom dodatne prilagoditve in varnost ter jim daje monopol na njihovem področju. Tista podjetja iz raziskave, ki se jim je dobiček od leta 1987 precej povečal (od 100 do 800%), so vsa večino poslovanja realizirala z državnimi podjetji.

Celo s temi omejitvami je sistem ustvaril takšne razmere, da so zasebna podjetja občutila majhno konkurenco ali pa nikakršne. Ko sem jih vprašal, ali je bila konkurenca drugih podjetij ostra, ni nihče odgovoril, da je imela kakšen vpliv na njegovo podjetje. Večina je imela več dela, kot ga je zmogla, vendar se ni mogla razširiti zaradi vladnih omejitev. Vsi lastniki, zajeti v raziskavi, so izrazili željo po razširitvi svojih poslov ali da bi začeli delati kaj drugega, če bi politično-ekonomski sistem pravno priznaval in varoval privatna podjetja (rechtstaat).

Pot do prenove

Omejitve v zasebnem sektorju so resno spodkopavale gospodarstvo, kar je bilo jasno vidno pri konkurenca na spreminjanjem se mednarodnem trgu. Državna podjetja se niso uspela prilagoditi zahtevam trga, proizvajajo izdelke, ki so pogosto slabše kakovosti (npr. Yugo) in so bolj dovzetna za domače in občinske ali republiške interese kot za svoje ekonomsko sposobnost za razvoj. Medsebojna odvisnost državnih podjetij in lokalnih občinskih oblasti se je izražala v ohranjanju podjetij, ki niso bila sposobna sprejemati tržnih pogojev. Napredni ekonomisti vztrajajo, da je treba zasebni sektor spustiti v rivo, da bi tako v sistem vcepili nove ideje in pobude. Eden izmed

ekonomistov, ki je zagovornik tega stališča, piše takole:

(Zasebna lastnina) ima lahko veliko vlogo pri aktiviranju premalo uporabljenih elementov pri proizvodnji in zadovoljevanju potreb prebivalstva. Takšno razumevanje zasebnega sektorja mora biti v bistvu izhod iz krize.

Splitski plenum

Ante Marković je na začetku leta 1989 sestavil novo vlado, da bi začel večje reforme v najkrajšem možnem času in Jugoslavijo popolnoma usmeril k mednarodnemu trgu. Reforme, ki so se začele poleti 1989, so obljubljale, da bodo precej oživile zasebni sektor. Aprila so na plenumu CK ZK v Splitu delegati potrdili cilje, ki so jih predstavili partijski sekretar Stefan Korošec in drugi reformsko usmerjeni člani. Odločili so se, da je treba ovreči dogmatiko in ideološko opozicijo privatnemu sektorju, kar je »najpomembnejša naloga ZKJ«. Plenum je izjavil, da je nujna »popolna enakost med individualnim osebnim delom, privatnim sektorjem in družbenimi organizacijami, vključujoč največjo možno mero deregulacije in odpravo nebitnih pravil«. Še posebej se je konference ustavila ob birokratskih »elementih« v občinski oblasti in njihovih težnjah, da bi odmerili visoke davke zasebnim lastnikom.

Plenum je priznal, da so od privatnih lastnikov, ki so se upirali in izogibali plačilu davkov, zbrali samo desetino odmerjenih davkov. Plenum je sklenil, da »se moramo sprijazniti z dejstvom, da je donosna proizvodnja v privatnem lastništvu boljša kot proizvodnja z izgubami v socialističnem sektorju. Člani so pričakovali, da bo do leta 1992 zasebni sektor imel v rokah četrtno vse proizvodnje v Jugoslaviji. Če bo to izpolnil, bo

postal spodbuda za ustvarjanje stabilnih ekonomskih razmer na posojilnem in denarnem področju.

Dokaz za reformo

Raje kot da bi čakale, da bo zvezna vlada pripravila reformsko zakonodajo, so se nekatere republike premaknile s svojimi. Že novembra 1988 je Vjesnik poročal o otvoritvi prve zasebne tovarne, ki so jo postavili v Čakovcu. Njena lastnina in direktorica je Dubravka Mikulić, ki zaposluje okoli 50 delavcev in 10 vajencev in učencev. Proizvodni program predstavljajo izvozni izdelki v kooperaciji z zahodnonemško firmo.

Slovenija je decembra 1988 sprejela zakone, s katerimi naj bi zrahljala omejitve za podjetniško dejavnost, češ da mora samo delavec v podjetju imeti potrdila za svojo stroko. Davčna osnova je bila znižana na 60%, tako da bi spodbudila podjetniško dejavnost, črtan je bil tudi limit deset delavcev, dovoljeno pa je zaposliti do sto delavcev. Dejavnost, ki je bila tradicionalno pojmovana kot »obrt« ali »rokodelstvo«, je bila preoblikovana v podjetništvo, zasebnim lastnikom pa je dovoljeno opravljati tudi druge dejavnosti. Od tedaj so se morali privatniki držati ene obrti, čeprav so se nekateri ukvarjali z dvema ali več obrtnimi tako, da so lastništvo zapisali na ženo, sina ali hčer. Meja med temi posli je v Sloveniji zdaj izbrisana. Slovenska vlada je uzakonila reforme, za katere meni, da jih bodo sprejeli tudi v Beogradu.

Te spremembe poudarjajo težnje v sistemu, saj razvite republike močno pritiskajo (fats accomplis) na zvezne oblasti, naj sledijo zgledu. V Sloveniji in na Hrvaškem je bila že sprejeta zakonodaja, ki dovoljuje zasebne

turistične agencije, tako da lahko konkurirajo državnim. Zasebne agencije morajo namreč v skladu z zakoni predati devizno prejemke bankam in potem dobijo izplačila v dinarjih. Na Hrvaškem se je Zveza obrtnih zadrug in pogodbenih organizacij odločila, da bo ustanovila mešane banke za drobno gospodarstvo in zadruge. Aprila je hrvaški izvršni svet preklinal omejitve za uvoz delov in strojev za zasebni sektor, čeprav ni uspel legalizirati plačevanja in investiranja v trdih valutah. To je zvezna prerogativa. Rade Maleš, direktor obrtne zadruge, je potrdil, da bi država morala sprejeti ukrepe, s katerimi bi zagotovila pravno varnost zasebnega sektorja.

Zahteva po reformi v Jugoslaviji prihaja iz različnih krogov. Izvršni svet sindikata je aprila pozval k odpravi občinskega nadzora nad zasebnim sektorjem in k uradnemu priznanju zasebne lastnine, tako kot je to v Zahodni Evropi. Zahteval je ustanovitev tisoč podjetij s po 300 delavcev v vsakem. Aprila je zagrebški časopis Večernji list poročal, da so novi zakoni, ki olajšujejo uvoz strojev in delov za privatni sektor, neke vrste »psihološki doping«. Do sedaj zakoni niso uvideli prave potrebe privatnih lastnikov, da bi razvijali svoja podjetja v vseh dejavnostih, zaposlovali toliko delavcev, kot jih potrebujejo, in bili pravno enakopravni z državnimi podjetji.

Marković se je odzval klicu k reformi. Naklonjen je ustvarjanju ekonomskega sistema, v katerem so vsa podjetja, družbena in zasebna. Državna podjetja bodo z reformskim svežnjem ločena ob občinski oblasti in bank ter bodo morala stati na svojih nogah. Ukrepi, ki so šli v skupščino 14. junija 1989, bodo poskušali doseči naslednje spremembe: dati državnim direktorjem večja pooblastila glede zaposlovanja in odpuščanja delavcev; diferenciacijo plačilnih lestvic, ki bi temeljila na sposobnosti in prispevku; prepoved partijskim in upravnim organom, da posegajo v odločitve podjetij; vsa podjetja, družbena in zasebna, bodo imela enake pravice pri sodelovanju v zunanji trgovini in enak dostop do tujih valut (postopno bodo omejitve pri poslovanju s tujo valuto opuščene); morebitna ustanovitev zasebnih bank, v katerih naj bi posamezniki imeli v rokah 99% aktive. Te reforme resnično zadevajo probleme in skrbi zasebnikov v Jugoslaviji. Vendar pa bosta birokratsko vme-

šavanje in nadzor nad zasebnim sektorjem najbrž ostala. Marković priznava težavnost bitke: »Pričakujemo nasprotovanje s strani dogmatikov, konzervativcev in ultralevičarjev – sicer še niso združeni, vendar pa pričakujem, da se bo to zgodilo,« je povedal Financial Timesu. Markovičeva usmeritev je odločno podjetniška. »Osebo vidim prenoveno tako, da bi spodbujala posameznika,« je pripomnil, »in njegovo prevzemanje odgovornosti zase. Daje mu priložnost, da vpliva na svoje okolje. To je problem vseh razvitih družb.«

Jugoslavlani so imeli desetletja dolge izkušnje s posmehovanjem zakonom, izogibanjem davkom in podkupovanjem uradnikov. »Vsi gojufajo,« je pripomnil prijatelj »in iščejo stranska vrata, da bi se izognili pravilom.« Kaj se bo zgodilo, ko se bodo birokrati v partiji in v občinski oblasti odločili, da bodo delali isto, ko bodo njihova delovna mesta negotova in njihov vpliv odvet? Kaže, da bodo reforme zelo neenotne in odvisne od načina, kako se bodo partijski voditelji odzvali na spremembe in od nadzora, ki ga bo imela partija nad gospodarstvom, ko bo postal sistem bolj pluralističen. Če nacionalistični izpadi ne bodo načelnji reform, bo lahko določeno zasebnih podjetnikov za hitrejšo reformo pomemben dejavnik gospodarskega razvoja države.

Čeprav republike sprejemajo prenove, se lahko uresničevanje le-te izkaže za težavno glede na birokratske odpore na občinski ravni. Partijski in lokalni politični voditelji bodo neradi predali oblast nad gospodarskimi enotami in dovolili podjetjem privatnega sektorja delovati v konkurenci s podjetji socialističnega sektorja. Da bi omogočili zasebnemu sektorju rast in razvoj zunaj lokalnega birokratskega nadzora, bi bilo potrebno zmanjšati pooblastila tistih z utrjenimi političnimi koreninami.

Pereče vprašanje je, ali lahko različne republiške zveze komunistov učinkovito vsilijo svoja reformistična hotenja lokalnim članom partije. Ali lahko zveze reformirajo same sebe od znotraj? Skeptičen sem glede tega, da to zmorejo. To bo zahtevalo resnično konkurenčne partijske volitve, na katerih bodo različni partijski voditelji lahko pritegnili volilce, da jim dajo oblast in mandat za potrebne spremembe in za trajni gospodarski napredek na vseh ravneh družbe.

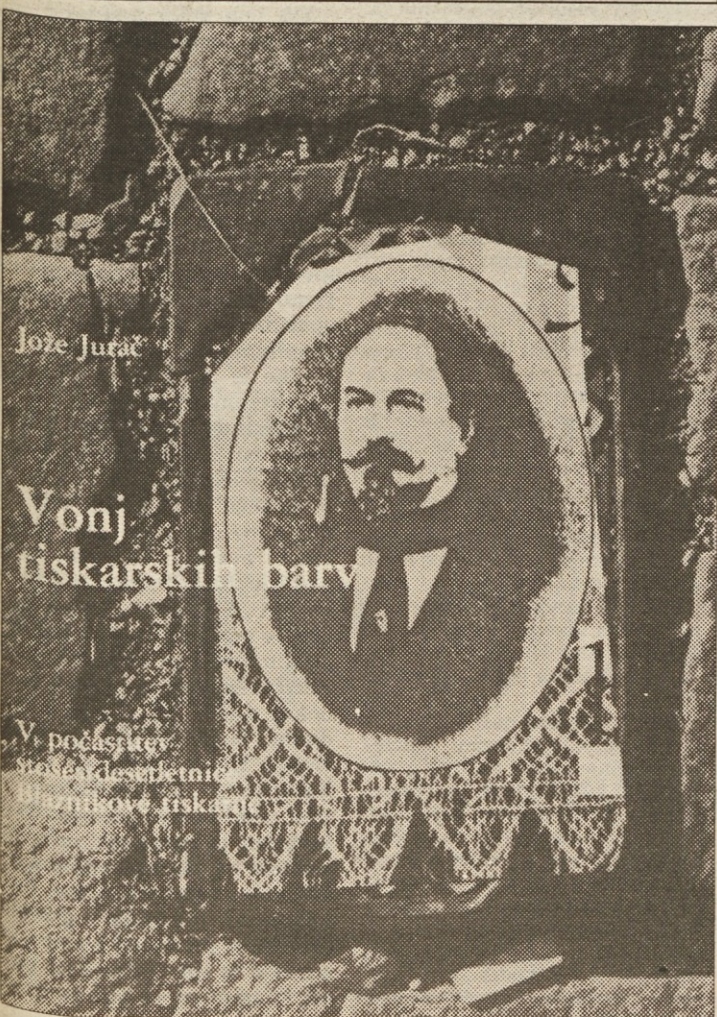
Konec

Jože Jurac

Porumeneli Blaznikovi listi (VII.)

Lani, ob 160-letnici Blaznikove tiskarne, je Jože Jurac izdal publikacijo z naslovom *Vonj tiskarskih barv. Prvi del knjižice je posvetil visoki obletnici grafične organizacije, ki je bila prva strokovna delavska organizacija na Slovenskem in je imela pomembno vlogo pri strokovnem in splošnem izobraževanju grafikov ter pri uveljavljanju splošnih delavskih pravic.*

Iz knjižice objavljamo odlomke iz avtorjeve črtice *Porumeneli Blaznikovi listi*

Nekega dne je Klein omenil Blaznikovo bolezen, ki ga je naredila neodporna in popustljiva, čeprav je še vedno želel, da bi podjetje napredovalo, ne glede na to, da ga je že tako spravil na zaviljivo, celo evropsko raven.

»Zgrbančena jetra ima, hujša, koža je sivo rumena, obraz upadel,« je povedal Klein, Jelovšek pa je prikimal. Vedela sta tudi, da pije karlovarsko sol, alkohola pa sploh ne.

Bolnik že nekaj časa ni prihajal v tiskarno. Poležaval je v svoji sobi in misli so mu uhajale v preteklost.

Spominja se očeta, ki mu je komaj trinajstletnemu dejal: »Ne hodi v svet! Tudi v Idriji ti ne bo slabo.«

Ko je bilo sinu Jožetu osem let, so v Idriji dozidali bolnišnico s kopalščem. Zdravnik je dobil komaj doštudirana pomočnika, lekarnarja, pri katerem je bil oče Blaznik Miha pomočnik, so dodelili zeliščni vrtiček. Mladi Jožef bi se lahko vpisal v gimnazijo in lepo bi mu bilo doma.

Toda mladenič o vsem ni hotel ničesar slišati, zapustiti je hotel ta kotel, v katerem se je prav takrat marsikaj dogajalo.

Ko so francoski vojaki zapustili Idrijo, so prišli avstrijski in njihovo vkorakanje so proslavili z godbo in mašo. Takrat so bili Idrijčani brez dela in jela, zato so revežem razdelili stopeneset hlebec kruha, rudarji pa so zaman terjali izplačilo zapadlih dnin.

Gospoda ni znala domačega jezika, upravitelj je bil plemeniti grof Scharfenberg, za moralno in prosveto je skrbel duhovščina, meščanstvo si je v obrambo ustvarilo svojo gardo, raja pa je bila prepuščena sama sebi.

»Toliko sem že pri pamet,« je nekdo dejal sinu očetu, »da se mi vse to gnusi, garda z grofom vred...«

»Nam ne gre slabo,« je oče opozarjal.

»Nam, da. Hvaležen sem vama,« je dejal sin, bolj obrnjen k materi Barbari, katere bolečina je zaradi njegovega nameravanega odhoda bila večja od očetove.

Nekako nepričakovano se je sin spomnil Valvasorja in smeje dejal: »Kako nam jo je Valvasor zagodel!« Starša sta hipoma pozabila na prejšnje besede, sin pa je nadaljeval:

»Vsemu svetu je povedal, da pri nas strupeni Merkurjevi hlapi vdirajo v človeka in ga tako prepoje, da se mu trese glava, noge in vse telo!«

Oče je oporekal: »Tega pa ne poveš, da je tudi zapisal, da živo srebro ponekod priteče na dan kot studenčnica.«

Po nekaj dneh se je mladi Blaznik poslovil od staršev in Idrije, kamor za stalno ne bo prišel nikoli več. Moral je iti, toda pravega vzroka za to in začrtane poti mladenič ni imel.

O tem je svoji družini že večkrat govoril, zadnje čase predvsem hčerki Franciški.

Ko sta ga obiskala Klein in Jelovšek, so njegove misli tudi segle nazaj. Govoril je počasi in misel se je ustavila daleč tam, ko je prevzel tiskarnico, ko se je poročil z mlado Franciško, ki jo je imel vedno rad.

»Ničesar mi ne morejo očitati. S tiskarno sem prevzel tudi bremana in magistrat se je lahko odahnil. Vedno sem delal za napredek, za družino, za svoje delavce...«

Obiskovalca sta prikimala in v bolnikovo tolažbo je Klein zlasti poudaril, da je treba ohraniti cenzurni odtisk Poezij.

Blaznik pa je utrujeno nadaljeval:

»Žal mi je mladih, ki so odšli pred menoj,« je težko dihaje dejal ter nadaljeval: »Dva moja sinova,

žena, Franciškina polbrata...«

Sin Jožef je v njegovi tiskarni opravljal faktorska dela in nameraval mu je odstopiti na novo pridobljeno tiskarnico v Postojni – pa ga je vzela jetika. Tudi polbrata se nista mogla posvetiti tiskarstvu, ampak zlatarstvu.

Potem je gostoma dejal, da mu je žal, ker ni kupila njegove tiskarne Slovenska matica, ter se spet spomnil sina:

»Če bi živel sin Jožef...«

Klein in Jelovšek bosta glede nakupa kaj kmalu po Blaznikovi smrti ugotovila, da so možje na seji Matice rekli, da se jim glede nakupa lastne tiskarne ni mudilo, saj so bili s tiskanjem svojih knjig pri Blazniku nadvse zadovoljni. S sejo bo Narod poročal, da je odbornik Lesar dejal, da je bil Blaznik izvrsten tiskar in se ni bilo bati, da bi se Matične knjige ne tiskale o pravem času »in tudi konkurenca zoper Blaznika bi bila težavna,« je ugotavljal.

Blaznikovo ime je zares slovelo od Siska do Celovca in od Varažina do Benetk. Tega se je zavedal, ne da bi bil to komu omenil. Bil je vedno pokončen in trditelj celo smeli, da je vse drugo podcenjeval.

Toda v bolniški postelji se je omehčal. Za Mandelca na primer je dejal, da je bil spoštovanja vreden, da je bil uporen, njegovo izgnanstvo iz Ljubljane pa je za preganjalce prava sramota.

»Tudi Retzer ni bil kar tako,« je priznaval. »Bil sem še smrkavec, ko je natisnil Pesmi za pokušino, v kateri je bila tista, meni najbližja: Sa pridne nje lega najprava...« Glede te knjižice je še zlasti cenil natis dela naklade na finem holandskem papirju.

Klein in Jelovšek sta zopet prikimala, bolnik pa je z napoj priprtimi očmi ostajal v daljni preteklosti.

Pravil je, da je nekdo prišel

knjemu Levstik, ki mu je ves plašen ponudil natis svojih pesmi. Preračunljivi Blaznik spočetka ni kazal naklonjenosti, čez čas pa je v veliko veselje mladega pesnika le popustil. Pozneje je bil vedno zadovoljen, da je pesmi natisnil, ni mu pa bilo prav, da je prodajal knjižice umaknil zaradi zgražanja dušebrižnežev, ki so imeli nekatere pesmi za pohujšljive. Pesnik je bil odločen kakor založnik in je raje zapustil samostan, kakor da bi bil pesmi prekljal.

Poklicna tovrša sta se dvignila in se kar najviljudneje priklonila bolniku, ki je komaj dvignil svojo suho roko. Obdržal je Kleinovo ter rahlim nasmeškom dejal, da se je te dni spomnil natisa knjige Porodoslovje v dveh delih, s čimer je prispeval svoj delež k rojstvu slovenskih otrok...

Vse to in drugo bo pozabljeno, čeprav bodo nekoč rekli, da je bil Blaznik obče spoštovan mestjan, da so se njegove tiskovine lahko merile z drugimi v svetu, da je bil do zadnjega neutrudljivo delaven. Vse to je res, res pa je tudi da bo Martin Jelovšek kaj kmalu zlagal črko k črki v rstomer, da bo Narod lahko sporočil:

»Kolikor je tipografija v zvezi z literarnim napredkom kacega naroda, ostalo bode Blaznikovo ime v naši literarni povestnici vedno zapisano.«

Svetloba dneva se je nagibala v noč, v kresno noč. Ker na Nemškem niso vedeli, kdaj se je rodil oče tiska, so mu določili v zameno najdaljši dan, kar so v svetu vzeli na znanje in z njimi tudi vitezi črne umetnosti v Ljubljani.

Ti so na ta dan dvaindesemdesetega leta pripravili slavje na vrtu in v salonu Pri zvezdi, kamor so prišli društveniki in gostje. Ob sedmih zvečer jih je predsednik Makso Armič še z enim odbornikom ob vohodu pozdravil ter se zlasti klanjal gostom iz boljše družbe. Vseh je bilo dvesto, kolikor jih je našel časnikar od Lajbaherice, ki je dostojno stal ob strani, velika beležnica pa je dala vedeti, da gre za pomembno osebo.

V Gorenju še vedno ljubitelji športnih iger

Spet množično za pokal podjetja

V Gorenju v Titovem Velenju so pripravili srečanje športnikov, na katerem so podelili priznanja za dosežke na množičnih športno-rekreativnih tekmovanjih za pokal Gorenja.

Vodja oddelka za rekreativno in kulturno dejavnost Gorenja Miro Pruš je uvodoma dejal, da so si lani prizadevali, da bi delavcev prosti čas, ki ga spričo zapletenih razmer ostaja vse manj, kar najboljše izkoristili za duhovno in telesno sprostitvev in tudi obnovitev moči.

V podjetjih Gorenja v Titovem Velenju in Nazarjih so imeli lani v najemu šest telo-

plakete za zmago v odbojki C in atletiki, športnice pa so bile prve v atletiki, odbojki A in B ter šahu. Moška vrsta Galvane je zmagovalca v nogometni ligi A, ženska v streljanju z zračno puško. Gorenje Eko je prejel plakete za zmage v nogometu v ligi B, šahu ter ženska ekipa v nogometu. V rokometu je zmagala skupina moških Gorenja Notranja oprema, v nogometni ligi B Gorenja MGA Nazarje, v vlečenju vrvi ženska ekipa Gorenja Servis, v košarki moška ekipa B DSSS Gorenje Notranja oprema, v rokometu ženska ekipa B Interne banke, košarkarji Gorenja Elektro-

nike pa so zmagali v skupini A.

Priznanja so podelili še za posamezne zmage v namiznem tenisu (Spasoje Tešano- vič in Branka Friškovec) ter tenisu (Milan Puklič in Stanka Bizjak). Zmagovalec hitropoteznih turnirjev v letu 1989 je Franc Stropnik.

Udeležence je na prireditvi pozdravil predsednik konference sindikata koncerna Gorenja Vlado Rančigaj. Dejaj je, da so športniki Gorenja lahko ponosni na svoje dosežke, vendar niso pomembne le zmage, temveč množična udeležba, kjer se delavci med seboj spoznavajo in krepijo pripadnost kolektivu.

Jože Čas, ki je prišel na srečanje kot predstavnik občinskega sindikalnega sveta, je pohvalil množičnost na športnih tekmovanjih, saj se je, na primer, za nogomet prijavilo kar 40 ekip. Omenil pa je, da bi bilo treba več storiti za telovadbo med delom in preventivnorekreativni oddih.

Priznanja ponavadi podeljujejo vodilni in drugi poslovodni delavci. V Gorenju pa je tokrat ta čast pripadla uspešnim amaterskima organizatorjema rekreativne dejavnosti in rekreativca Martinu Lahu in Biserki Poznič iz Zamrzovalne in hladilne tehnike in štedilnikov. *Hinko Jerčič*

S podelitve priznanj najboljšim športnikom Gorenja. Slika: Janez Sterkuš

vadnic, tri kegljišča, strelišče za zračno puško in balinišče, po ugodnejši ceni pa so omogočili kopanje v petih kopališčih. Organizirali so nakupe smučarskih kart in nalepk za teniška igrišča. V avtokampu Straško na Pagu so organizirali aktivni oddih za več kot 700 delavcev in njihovih družinskih članov. Rekreativskega izleta v Pulo se je med prvomajskimi prazniki udeležilo več kot 300 delavcev. Pripravili so tečaje plavanja, smučanja in tenisa. Zelo uspešne so tudi posamezne sekcije; najaktivnejši sta planinska in tekaška, ki jo po njenih akcijah pozna vsa Slovenija. Gorenjevi športniki so uspešno sodelovali na igrah emajlircev Jugoslavije.

Tekmovanja za prvenstvo Gorenja v letu 1989 so bila v 13 športnih panogah. Skupno je na njih sodelovalo 20 ekip tozdrov, delovnih organizacij in skupnosti Gorenja v Titovem Velenju ter Gorenje Mali gospodinjski aparati Nazarje. V tem pokalnem tekmovanju so ocenjevali uspeh in točkovali množično udeležbo delavcev.

Pokal Gorenja za leto 1989 je prejela Zamrzovalna in hladilna tehnika Gorenja Gospodinjski aparati, ki je postala tudi ekipni zmagovalca v obeh konkurencah. Priznanje za najboljše tekmovalne uspehe so dobili športniki Vzdrževanja, med športnicami pa so bile najboljše iz Zamrzovalne in hladilne tehnike.

Največ plaket za posamezne zmage v panogah so prejeli športniki DSSS Gorenje Gospodinjski aparati, in sicer za rokomet C, nogomet A, streljanje, badminton, kegljanje, košarko C in teniško ligo A, ženske pa za rokomet A, kegljanje in košarko. Moštva Vzdrževanja so prejela plakete za vlečenje vrvi, ribolov, odbojko B ter za balinanje tudi ženska vrsta. Moške ekipe Gorenja Procesna oprema so zmagale v rokometu A, odbojki A in teniški ligi B. Športniki Zamrzovalne in hladilne tehnike so prejeli

Denarja vse manj, organiziranih planincev pa iz leta v leto več

Ravenčani si ne puste vzeti primata

Planinska zveza Slovenije je v svojem srednjeročnem načrtu za obdobje 1986-1990 načrtovala, da bo v svojih društvi združevala konec leta 110.000 članov. Slovenska planinska organizacija je svoj načrt dosegla že dobro leto prej. To je presenečenje. Ob povišanju članarine in padanju realnih osebnih dohodkov je namreč le malokdo pričakoval, da bodo ljudje še bolj množično zahajali v gorski svet.

V 178 planinskih društvih - toliko jih je ob koncu lanskega leta združevala Planinska zveza Slovenije - je že 114.207 planincev, alpinistov in plezalcev, kar je za 7679 več kot leto prej. Tako velikega skoka še ni bilo nobeno leto! Od skupnega števila organiziranih planincev je 69.732 članov (4533 več), 15.660 mladincev (1753 več) in 28.815 pionirjev in cicibanov (1393 več). Člani slovenskih planinskih društev so precej mladi. Kar 42 odstotkov tistih s plačano članarino je starih do 27 let.

Medtem ko je bilo pred letom dni včlanjenih v planinsko organizacijo 5,33 odstotka stalnih prebivalcev Slovenije, jih je danes že 5,72 odstotka. Z največjim odstotkom planincev pa se že dolga leta lahko pohvalijo v Ravnah na Koroškem. Tu je kar 23,68 odstotka ljudi v planinski organizaciji. Zelo veliko planincev imajo tudi v občinah Jesenice (16,43 odstotka prebivalstva), Radovljica (15,90%), Hrastnik (15,84%), Trbovlje (13,60%), Ruše (12,78%), Mozirje (12,24%), Tolmin (11,22%), Trzin (10,79%), Ilirska Bistrica (10,73%), Kamnik (10,49) in Zagorje ob Savi (10,26 odstotka).

Planinska zveza Slovenije torej združuje že skoraj šest odstotkov prebivalcev naše republike, s čimer se seveda niti približno ne more pohvaliti nobena druga športna organizacija. Sicer pa raziskave ljubljanske fakultete za telesno kulturo pravijo, da imamo

Zbirka Razgibajmo življenje spet bogatejša

Novi priročnik za telovadbo na domu

Spremembe v načinu življenja in dela, ki so sad razvoja znanosti in tehnike, ogrožajo in načenjajo najpomembnejše življenjske funkcije človeka. Ob tem sodobni človek dokaj neprizadeto spremlja svoje biološko propadanje, kar velja tudi za njegov odnos do skupnega življenjskega prostora. Zato so ekologi vse glasnejši, ko si prizadevajo obvarovati naravo in jo ohraniti za naše zanamce. Po stopinjah ekolo-

gov bi morali tudi vsi tisti, ki si prizadevajo ohraniti človekove telesne in funkcionalne sposobnosti. Naravo je prizadejalo pospešeno onesnaževanje, človeka pa lagoden in nezdrav način življenja.

Torej ni naključje, da ostaja telesnokulturno življenje s svojimi številnimi in pestrimi oblinami potreba vse večjega števila ljudi, del življenja mladih, srednjega rodu in tudi starejših. Telesna kul-

tura kot integralni del in posebna veja kulture je dobila v naši družbi in našem življenju pomen, kakršnega ni imela še nikoli. Postala je potreba množic in posameznikov, ne glede na spol, poklic, zdravstveno stanje, raven sposobnosti in talent.

Športna rekreacija si je utrla pot v že veliko večjo večino življenjskih okolij. Z njo se srečujemo doma, v krajevnih skupnostih, športnih parkih, v gozdu, gorah, ob vodi, na snegu, v zdraviliščih, okrevališčih, hotelsko-turističnih centrih, celo na delovnih mestih. Res, čeprav se ukvarjamo

planincev v Sloveniji še veliko več. Takih, ki radi zahajajo v gore, naj bi bilo kar 450.000!

Ob tem še tale zanimiva primerjava: vse naše organizacije za telesno vzgojo, šport in rekreacijo imajo nekaj več kot 220.000 članov. Planinska zveza jih ima dobrih 114.000, kar je več kot polovico. To seveda pomeni, da so planinci najbolj množični predstavniki našega telesnokulturnega življenja in da, vsaj na športnem področju, nimajo prave konkurence.

Številne raziskave, ki smo se jih lotili tudi doma, opozarjajo, da je športno udejstvovanje tesno povezano z razgledanostjo oziroma ozaveščenostjo, lahko bi dejali s stopnjo izobrazbe. Tako ima na primer skoraj tretjina naših planincev višjo ali visoko izobrazbo. Osemnajst odstotkov jih ima srednjo ali strokovno šolo, sedem nedokončano srednjo šolo ali osnovno šolo in slabe tri odstotke le nekaj razredov osnovne šole.

Seveda so tesne povezave med množičnostjo in izobrazbo značilne tudi za mnoge druge športe. Med plavalci je denimo kar 43 odstotkov ljudi z višjo ali visoko izobrazbo, z nedokončano višjo ali visoko 37 odstotkov in s štirimi oziroma manj razredi osnovne šole komaj slabe 3 odstotke.

Še zelo veliko možnosti

Bolj kot rezultati omenjenih in podobnih primerjav pa je vsekakor pomembno spoznanje, da je obiskovanje gora oziroma planinarjenje šport številka ena v naši republici. To je dobro z dveh zornih kotov: zato, ker uvrščamo hojo z zdravstvenega vidika med najkoristnejše športne dejavnosti in drugič, ker imamo prav na tem področju telesnokulturnega življenja še zelo veliko možnosti. Kljub omejenim podatkom lahko namreč postane gornišvo še bolj množično in del redne športne dejavnosti večine. Želimo postati športni narod, možnosti za uresničitev želja pa se nam ponujajo kar same. Le izkoristiti jih moramo.

V primerjavi z mnogimi drugimi telesnokulturnimi dejavnostmi sta hoja in planinarjenje tudi zelo poceni športa. Razmerno poceni so tudi storitve naših gorskih postojank. Zato ni naključje, da je povpraševanje po prenočitvenih zmogljivostih v naših gorah iz leta v leto večje, posebno ob koncih tedna in ko gre poletje h kraju.

Zato bi kazalo našim gorskim postojankam, njihovevemu vzdrževanju, obnavljanju, pa tudi gradnji novih, posvetiti vso pozornost. Gre namreč za športno dejavnost, ki ji ne po množičnosti ne po čem drugem pri nas še vedno ni para. In imamo vse možnosti, da napravimo slovensko planinsko organizacijo še bolj množično. V Sloveniji skoraj ni kraja, točneje, bolj malo jih je, od koder se ne moremo skorajda spred svojega praga podati na pot, v planine.

A. U.

Svobodni Sindikati Slovenije

z rekreacijo predvsem takrat, ko nas ne preganja čas, je postala pomembna tudi med delovnim časom. To je takrat, ko smo v službi, za strojem, ob tekočem traku, pisalni mizi ali ob kakem drugem delu.

Ob tem velja poudariti, da se proti utrujenosti ljudje že od nekdaj bojujejo z odmori, to je s počitkom, pri čemer pa že desetletja vemo, da so aktivni odmori veliko bolj učinkoviti od pasivnih. S poskusi so raziskovalci dokazali že na začetku tega stoletja, da programirana telesna dejavnost med delovnim časom pozitivno vpliva na psihofizične sposobnosti človeka. Sodobna fiziologija pa je te zgodnje izsledke le potrdila in jih tudi znanstveno utemeljila.

Marsikdo bi prav rad nekaj storil za svoje zdravje in za boljše počutje, pa ne ve, kako bi se tega lotil. S tem v zvezi naj opozorimo na dva zanimiva zvezka, ki sta izšla v zbirki Razgibajmo življenje. Deveti zvezek omenjene zbirke govori o vadbi med delom, napisal ga je dr. Herman Berčič, enajsti, ki je izšel pred nekaj dnevi, pa o gimnastiki doma. Napisala sta ga prof. Drago Ulaga in Stane Urek, ilustriral pa Danilo Erbežnik. Obe publikaciji predstavljata koristen pripomoček oziroma kazipot za aktivne odmore na delovnem mestu in doma. Vsekakor si ju velja ogledati, predvsem pa začeti minute za zdravje in jim tudi ostati zvesti. Zagotovo to ne bo proč vržen čas. *Andrej Ulaga*

Univerzalna strankarska (protiboljševiška) vadnica (X.)

O naših priporočilih za vstop v Evropo

Vprašanje:
V hudih casih živimo, težav in skrbi vsak dan več, nihče pa o rešitvi noče z jasno besedo na dan. O tem, kaj se dogaja na Kosovu, kroži v javnosti sto resnic, pa nobene prave. Kaj v resnici hoče Milošević, kaj Marković. Ali ni že čas, da se spametujemo? Kaj naj stori Slovenija, ko nas zmerjajo z vseh koncev in nam očitajo vse mogoče »izme«, povrh vsega pa trdijo, da se gremo na Kosovu kontrarevolucijo mi, ne pa Srbi? Naše stranke o vsem tem ne govorijo veliko. Čakajo menda, da bodo prišle na oblast, potem pa bo že kako. Jaz pa mislim...

To je le odlomek, iz dolgega pisma Matjaža M., delavca iz Gornje Straže pri Novem mestu, ki ni zadovoljen s pisanjem našega dnevnega tiska o »naši notranji situaciji« in nas prosi za jasne odgovore na svoje trojno vprašanje: o Kosovu, o prizadevanjih Miloševića in Markovića za Jugoslavijo in o tem, kaj naj po vsem tem stori Slovenija.

Odgovor na prvo vprašanje:
V Pragi sem predstavil 15 strani dolgo gradivo, kjer sem opozoril na vse oblike diskreditiranja Albancev na Kosovu: od zaposlovanja, šolanja, omejevanja natalitete, poskusov kolonizacije Kosova do političnih procesov. Trdim, da ne gre več le za represijo na Kosovu; to kar se dogaja sedaj, je državni terorizem.

Na Kosovu je zaposlen vsak tretji Črnogorec in vsak peti Srb in šele vsak trinajsti Albanc. Leta 1981 je skozi policijske roke šlo okrog 500 tisoč ljudi. To je uradni podatek. Sam admiral Mamula je povedal, da je bilo več kot 1100 mladih albanskih vojakov obsojenih ali kako drugače kaznovanih v času, ko so služili vojaški rok. Kot tajnik Odbora za zaščito človekovih pravic sem vse te primere sam preveril, nanašajo pa se na obdobje od leta 1981 dalje.

Znano mi je, da je v času služenja vojaškega roka umrlo 22 mladih Albancev, ki so bili v glavnem pred koncem služenja. Domov se vračajo v hermetično zaprtih krstah, družina ne dobi nobenega pojasnila, pogreb se opravi v prisotnosti vojske.

Znano mi je, da so specialci vdrli v otroški vrtec v Djakovici pod pretvezo, da so prinesli otrokom čokolado.

Znani so primeri, ko so v okolici Kumanova rušili ne le ograje okrog albanskih hiš, temveč tudi hiše. Na ljudi, ki so se upirali, so spustili službene pse. Sam sem videl brazgotine na ljudeh.

Smrt Albanca v Makedoniji je bila le povod za nove

nemire na Kosovu, telo je že dalj časa, Kosovska delegacija, ZK, ki naj bi zastopala mnenje večine, se je na kongresu obnašala več kot bedno, posebno, če jo primerjamo s slovensko. Več kot 5 tisoč delavcev Ramiza Sadikuja je ostalo brez dela, kar pomeni, da so številne družine brez sredstev za preživljanje. Ljudi je izdalo potrpljenje; nimajo več kaj izgubiti.

Naš odbor je doslej stalno apeliral na jugoslovansko demokracijo, ki pa ni naredila skoraj ničesar za rešitev kosovskega problema. Odslej bomo postavljali zahteve, ki jih bomo pošiljali tudi mednarodnim organizacijam. Prizadeval pa si bom, da se vprašanje kosovskih Albancev sproži pred Združenimi narodi.

Vir: Dr. Zekeria Cana, albancolog s prištinske univerze in tajnik kosovskega Odbora za zaščito človekovih pravic, na posvetu, ki sta ga v Pragi organizirala Mednarodna federacija za človekove pravice in čehoslovaški odbor, Vjesnik, 28. januarja 1990.

Odgovor na drugo vprašanje:
Milošević zavira demokracijo. Ali še vedno verjame, da je možen boljševistični komunizem? V vseh svojih nastopih poudarja, da mora vse kontrolirati država, da se mora država v vse vmešavati, kar v sedanjem položaju ni dobro. V svoja jadra je Milošević ujel srbski nacionalistični veter.

Marković se opira na moč tržišča, Milošević pa na moč države. To pa je bistvena razlika. Zamrzniti to, prepovedati ono... Na ta način pa ni možen razvoj gospodarstva, zlasti ne v tem trenutku. Potrebujemo tržišče in privatno inicijativo. Menim, da Miloševićevi komisiji ni jasno, v katero smer naj krene. Zamrznitev plač in zamrznitev cen pomeni zamrznitev sedanje stanja. Nekateri iz Miloševićevega štaba se bojijo, da bo Srbija plačala račun za reforme.

Markovićeve reforme so dobre, zlasti uvedba tržišča in finančne discipline. Premalo poudarka pa daje Marković aktiviranju energije in denarja naših ljudi, tudi tistih, ki delajo v tujini. Potrebujemo mobilizacijo, vendar ne v vojsko, temveč v podjetništvo.

Markovićeva vlada lahko radikalno zmanjša inflacijo, če bo dosledno izvajala program. Drugo vprašanje pa je, kako bodo podjetja prenesla zmanjševanje inflacije. Vsi so bili namreč navajeni, da sploh niso upoštevali finančnega stanja in so radodarno delili na vse strani. Ljudem je treba previdno pojasniti, kaj jih čakal.

Markovićev program nima alternative. Tudi če bo sedaj propadel, bomo čez tri ali štiri leta naredili enak program.

Pravna negotovost bo tuje investitorje odvrnila od vlaganj v Jugoslavijo. Pri nas se stalno vse spreminja, ne samo zaradi politične negotovosti, temveč tudi iz navade, da vse lahko rešimo z reorganizacijo.

Slovenski razvoj je šel v glavnem v pozitivno smer. Vtis pa imam, da se Slovenci zapirajo sami vase. Slovenci bi morali imeti ofenzivnejši koncept o tem, kako naj bi izgledala Jugoslavija. Samo na ta način sta možna dialog in usklajevanje stališč. V sedanji slovenski situaciji pogrešam nekoliko širši pogled na Jugoslavijo.

Vir: Ljubo Sirca (ekonomist evropskega slovesa, ki je bil v »Nagodetovem procesu« leta 1947 v Ljubljani obsojen na smrt, sedaj pa je direktor londonskega centra za strategijske raziskave Vzhodne Evrope) v intervjuju za Start (Mirko Galić), 17. februarja 1990.

Odgovor na tretje vprašanje:

Jasno in mirno povejmo, da smo prijateljsko in bratsko pripravljene sodelovati z vsemi, ki ne lažejo, ki so poštene do izgovorne besede, ki ne norijo z blokadami in niso konkvistadorsko obsedeni;

Razvežimo se kot zveza, če nas sramotijo in podijo ven; Gospodarsko ne stokajmo, ne nastavljamo še levega lica, stisnimo zobe, zavarujmo se, ekonomsko se povežimo z Evropo - če seveda imamo evropski program;

Skrčimo svoj prispevek za federalni servis z bratskih 21 odstotkov na prebivalstvenih in servisnih 8 odstotkov;

Razglasimo se za nerazvito republiko, kar po evropskih merilih tudi smo, pa če nam je to všeč ali ne;

Pripravimo čimprej svojo lastno ustavo, ki ne bo po dozah tehtala in merila suverenosti;

Ustanovimo lastno zunanje ministrstvo in vsaj enkrat na leto ponudimo Evropi kulturno legitimacijo.

Vir: Dr. Matjaž Kmeclj, član predsedstva CK ZKS in zdaj kandidat ZKS - Stranke demokratične prenove, za člana predsedstva SRS, Dnevnik, 23. decembra 1989.

Opomba urednika: Kot vidite, dragi bralec Delavske enotnosti, piše naš tisk tudi odkrito - le brati je treba pravega. Še naprej nas torej berite!

Tokrat bolj zares kot za šalo uredil ta izobraževalni kotiček vaš Janko Špiček

Aktualni pogovor

Na sedeči meji

Hitim v Trst. V petek, kot običajno. Dan po ženskem prazniku, kar je neobičajno. V Trst grem zasebno, ne službeno. A vendarle aktualno. Kajti v Trstu je mnogo ceneje kot pri nas. Pri nas so poceni le devize. Toda na Fernetičih obstanem. Gneča ljudi sedi na tleh. Nekam znano se mi zdi vse skupaj, tudi ljudje. Ne vem, zakaj, a pred leti, ko je tovariš Stane Dolanc karal naše ljudi, da hodijo v Trst in tam jedo špeh in čebulo, se mi je vedno zdelo, da v Trstu malicajo sede na pločniku. Torej sem se takoj spomnil tudi na tovariša Dolanca. Gledam, pa nikjer špeha ne čebule niti tovariša Dolanca. Ljudje pa kar sedijo na tleh, že pred mejo.

Kdo ste? Od kod prihajate? sprašujem.

Komunisti smo, slovenski, prenovljeni... V njihovem glasu je zaznati ponos, pa tudi odločnost. Skratka, večni komunistični vrtilini.

In kaj počnete pri Marxovi bradi?

Protestiramo, ker hoče zvezna skupščina razširiti obmejni pas s sto na tisoč metrov!

Nenadoma med sedečimi opazim znani obraz, z mroževsko povešenimi brki. Ah, da, saj to je mladi Ribičič, vodja novih slovenskih rdečih. Na tleh sedi skromno, kot prvi med enakimi.

Malce sem presenečen, gospod doktor, ko vas vidim takole na tleh. Kaj komunisti niste več na oblasti? nagovorim Cirila Ribičiča.

Na tleh nismo, pač pa ravnokar sestopamo z oblasti. A le zato, da bomo oblast spet osvojili. Tokrat na volitvah, seveda.

Toda predlog o kilometrskem obmejnem pasu so dali komunisti, tisti iz armade. In o njem bodo v skupščini sklepali spet komunisti, tisti iz skupščine. Torej ste komunisti še na oblasti in zato je tale vaš protest podoben tistemu

mlademu ščenetu, ki navdušeno lovi in grizlja svoj rep.

Toda mi smo zdaj čisto drugačni komunisti, kot so bili tisti nekdaj. In smo tudi drugačni od tistih, ki so v armadi, in večine tistih v skupščini.

Ampak vseeno mi povejte, zakaj takole protestirate?

Prepričani smo, da bo to Slovincem všeč. Všeč pa je tudi nam, da se upiramo oblasti. Naenkrat se spet počutimo revolucionarje.

Pa se ne bojite, da boste dobili volka, ko pa sedite na mrzlih tleh v mesecu, ki ima »r«?

Kam pa bi prišli, če bi se komunisti bali volka?

Ne silim več vanj. A vseeno se mi sedeči protestniki smilijo. Kaj, če bodo zboleli! Tega jim ne privoščim, pa čeprav so komunisti. Torej polgasno zabrudam revolucionarno himno: »Vstanite, v suženjstvo zakleti... Nič! Kar naprej sedijo, čeprav bi morali ob svoji himni šiniti pokonci. In zdaj ne vem, ali so se naši komunisti spremenili ali pa jaz zanje nimam poslušha.

Bogo Sajovic

Humoreska

Za tri S

Gospodje, tovariši, kolegi! Rečem vam: tako je treba. Gledam vam jaz zadnjič srečne obraze, pa zastave in slike, pa transparente, pa klice k orožju na Petrovi gori, in pravim: Tako je treba. Saj to je skoraj tako lepo kot njega dni, ko sem bil še mlad in smo hodili v paradah, povorkah in bakladah. Vzklkali smo: »Živeli! Tito, partija! Dajte nam puške, gremo v Trst!« Nosili smo skoraj enake zastave, slike, transparente. Naši ljubljenci vo-

ditelji pa so nam govorili nad vse lepe besede in prijazno mahali s tribun. Joj, kako je bilo lepo, pa zastave in slike, pa transparente, pa klice k orožju na Petrovi gori, in pravim: Tako je treba. Saj to je skoraj tako lepo kot njega dni, ko sem bil še mlad in smo hodili v paradah, povorkah in bakladah. Vzklkali smo: »Živeli! Tito, partija! Dajte nam puške, gremo v Trst!« Nosili smo skoraj enake zastave, slike, transparente. Naši ljubljenci vo-

ime zvenelo našim obiskovalcem. Počutili bi se, kot da so tu že od devetega stoletja, ko sta daljnovidna brata Ciril in Metod obiskala karantanskega kneza Koclja. Daljnovidna zato, ker sta Slovincem že tedaj priporočala cirilico.

Ampak jaz nisem za miting samo zaradi spominov na stare čase. Jaz sem zanj tudi zaradi enotnosti! Ne razumete? Vam povem dogodek: Stojim zadnjič zvečer pri oknu in kaj vidim? Pridrvi vam takole na lepem skupina naših polovic, ki hodijo k večerni telovadbi, okoli vogala. Drvijo in vpijejo: »Kje je prase? Otrgale mu jo bomo! Prišel je se je s kolesom in nam jo pokazal! Curo je pokazal!«

Soseska se je vznemirila. Z balkona na balkon se je širila informacija, da jo eden kaže. Mame so klicale otroke domov... Le nekateri so vse to mirno, začudeno gledali. Seveda, pokazati jo je za njih nekaj normalnega. Tam kjer so oni doma, si jih kažejo vsak dan, in to javno.

Tedaj, prijatelji, se mi je posvetilo, da smo si neznošno različni. Tudi zato, tovariši, sem za miting. Povejte, a ne bi bilo prekrasno. Prišli bi oni, prišli bi mi. Skupaj bi veselo pili in peli, plesali valček in rajali kolo, jedli rašičke na žaru in ajdove žgance, razpravljali o razlikah med dunajskimi in drugimi kocijazi. O vsem bi se lepo pogovorili in se uskladili.

Najlepše pa bi bilo na koncu. Stali bi tam na eni strani mi, člani sindikata s tremi S, na oni strani oni. In preden bi se razšli, bi si pomahale naše cure na enoten, antibirokratski način.

Bilo bi bomba, vam rečem. To bi bil res pravi in resnični miting resnice. Juhuhu, jodl, jodl.

M. Z.

Turistična specializacija

LIPE SVEDER: STRAH

Če vprašate mene

V pogovorih Evropejcev se stopnjevanje v navduševanju pogosto konča z Ameriko: to je prava Amerika, kakor v Ameriki, ameriško...

Letos sem potoval po Ameriki podolgem in počez.

Je pač daleč ta Evropa in njej daleč ta Amerika. Oboje pa daleč od nas Slovencev, ki smo šli še dlje. Iz svojega jezika smo zmetali vse besede, kot so: najlepše, najboljša, najbogatejša, najbolj svobodno, demokratično, učinkovito... in jih zamenjali s čudovito besedo EVROPSKO.

Na primer ne pravimo več najboljši delovni čas, temveč evropski delovni čas. In če vprašate mene, kakšen je evropski delovni čas, vam ne morem odgovoriti, ker tega pojma preprosto ne razumem.

Kaj, zlodja, je to? V Gorenju in še kje pravijo, da je to delovni čas od 8. do 17. ure, s kosilom vmes. In nenadoma je tudi vsem vse jasno – saj v Gorenju in Evropi že vedo, kaj delajo in kaj je dobro.

Že doslej je bila moja tepežna slabost, da sem rad preverjal tudi navidez samo po sebi razumljive stvari. V času, ki ga začinjamo živeti, to postaja moja prava obsedenost. Poglejmo: v strokovni literaturi o evropskem delovnem času ne najdem nič – torej je to še neobjavljena inovacija ali pa nam ga skušajo podtakniti.

Če vprašate mene, mislim, da gre za slednje in to zato, ker je takšen delovni čas pisan na kožo birokraciji in poslovodstvu ter moškemu načinu življenja in dela, in ker ne znamo in nečemo izkoristiti alternativnih prednosti našega delovnega časa.

Ponujanjem delovnemu času po krivem pritiskamo oznako EVROPSKI, saj vemo (in vedo), da ima Evropa zelo različne delovne čase, povsem prilagojene navadam, podjetniški kulturi in naravi dela.

Bistvo »evropskega« ni togi celodnevni delavnik, ampak različnost in prilagodjenost ljudem, poklicem in delu.

Od Evrope se torej ne razlikujemo po tem, ker imamo drugačen delovni čas, temveč po tem, da o tem in še o čem lažemo.

Če torej vprašate mene, ali sem za evropski delovni čas, vam odgovorjam z DA, vendar ne samo za enega izmed teh od 8. do 17., ker ena sama možnost nima z evropskim načinom mišljenja nič skupnega.

Doro Hvalica

Janko Lisjak, Ruše:

Na cesto so spravili največje reveže

»Še danes ne morem dojeti, kako lahko spraviš na cesto na stotine delavcev in zato nihče ne odgovarja! Opuščenim delavcem Marlesa je na koncu ostal samo še sindikat. Toda tudi mariborski sindikat je v tem primeru nemočen, če republiški odbor le nemočno opazuje...«

»Govorimo o našem, ruškem delu Marlesa, o tovarni hiš v Lovrencu na Pohorju. O Lovrencu, kjer sta bili Marlesova tovarna hiš in tovarna kos edini tovarni. V eni in drugi so bili zaposleni zakonci ali samohranilci. Tovarno hiš so potopili, tovarna kos in srpov pa se še komaj drži na površju.« pravi Janko Lisjak z občinskega sveta.

»Rad bi vprašal vse, ki so danes pametni in se javno trkajo po prsni, kje so bili včeraj, kaj so naredili, da do Marlesove katastrofe ne bi prišlo! Kaj danes delajo, ker jih namreč ni mogoče srečati z opuščenimi delavci Marlesa. Zato je sindikat ustanovil sindikat opuščenih delavcev, da bi ti v teh tragičnih trenutkih ne bi ostali čisto sami. Ne smemo pozabiti, da so na cesto, dobesedno na cesto, spravili največje reveže.«

– Kaj lahko v tem primeru naredi sindikat?

»Žal ne dosti. Pomoč je že to, da delavcem pomagamo s strokovnimi nasveti, da si izborijo pravice, ki jih obstoječa zakonodaja nudi, po drugi strani pa skupaj iščemo zaposlitev za 52 delavcev. Računamo na delavsko solidarnost, da bi ti delavci našli takšno delo, za kakršno so usposobljeni ali sposobni. Tu gre za prizadevanje, da bi ti delavci v novo delovno organizacijo prinesli denar. Gre za kapital, ki ga bodo delavci dobili za brezposelnost in bi ga vložili v novo delovno mesto kot svoj delež. Invalide poskušamo zaposliti v Marlesu, ker drugod ni možnosti, po občinskem odloku pa ima zaposlitev invalida davčne olajšave. Torej gre spet za »kapital«, ki ga ta delavec prinese v podjetje.«

– Toda s tem odvzame kruh drugemu delavcu?

»Ne, daješ ga nazaj temu, ki ga je s svojim delom že zaslužil. Res pa je, da gre za tragedijo prizadetih ljudi kot za tragedijo ruškega gospodarstva. Ne moremo zaposlovati mladih, solanih in sposobnih kadrov, čeprav je izobrazbena sestava zaposlenih v naši občini izredno slaba, položaj gospodarstva pa meji na katastrofo...«

– Toda te razmere niso od včeraj!

»Ne, nikakor ne! Prav zato se v sindikatih sprašujemo, kje so bili ti govorniki in kritiki – včeraj, ko smo v sindikatih opozarjali na preteče razmere, ko smo dokazovali, da delavci ne dobivajo na mizo čistih računov, da gre za »računovodske telovadbe« od bilance do bilance...«

Takrat so nas odpravljali, češ, da to ni skrb sindikata, da preverja številke, da gre za poslovne in druge skrivnosti, da med delavce vnašamo nemir...«

– Govorila sva o 52 delavcih, kaj pa preostalih sto, ki so v Marlesovi tovarni pohištva spet zaposleni?

»V teh razmerah je zaposlovanje v Marlesu izredno težko. Tudi teh 112, ki sicer zdaj v tovarni delajo, nima nobenega zagotovila, da bo tovarno – rešilo.

V Mariboru so trenutno dojele, kaj stečaj v resnici predstavlja, toda s tem še ni nič rečeno. Posojil ni, svežega denarja tudi ne! Ugotavljamo, da na tekočem računu zdaj ni denarja niti za plače! Vsako paro, ki priteče, vložijo v proizvodnjo, da bi z njo rešili vsaj že sklenjene in plačane pogodbe. Nestrpnih upniki in

Nezaposleni so se zbrali

Več kot sto ljudi se je prejšnji petek, 9. marca, zbralo na zboru nezaposlenih, ki je bil v jedilnici hotela Lev v Ljubljani. Pobudnik in organizator zбора Albin Pristovnik je želel s tem pomagati nezaposlenim pri iskanju zaposlitve, hkrati pa jim od pristojnih ljudi priskrbeti ustrezne odgovore na njihova vprašanja.

Zal pa se je zbor kmalu sprevrgel v obtoževanje ljudi, ki so zastopali Skupnost za zaposlovanje, nekaj

oni, ki so doslej to tovarno in Marles oskrbovali s surovinami, tudi dvigajo roke...«

– Kakšno zagotovilo imajo potem ti delavci, ki so v tovarno vložili že omenjen denar iz brezposelnosti, da jutri ne bodo ostali spet na cesti in še brez vloženega denarja?

»Majhne, če se v tej slovenski družbi ne bo nekaj premaknilo! Gre za banke in republiko. Gre za to, kar v sindikatih že nekaj časa trdimo, da nikjer v svetu ni primer, da bi v stečaj potisnili podjetje z dobrim proizvodnim programom, ki ga podpira strokovno usposobljena delovna sila samo zaradi trenutnih likvidnostnih težav in da takšnemu podjetju zabije nož v hrbet banka...«

– Vi se poslavljate od profesionalnega dela v sindikatu.

»Da, vračam se nazaj v mojo delovno organizacijo.«

– Zadovoljni?

»Ne, ne morem biti zadovoljen. Prav tako ne zavidam mojemu nasledniku. To funkcijo sem opravljal v času, ki nas je »prehitel«, v času, ki mu nismo dorašli in bili nanj pripravljeni. Glede na že omenjene razmere v občini pa priznam, da sem potreben »počitka«, to so bila huda leta in nič ne kaže, da bi nam bilo v kratkem – lažje. Mogoče bo za spoznanje lažje, ker sindikat ne bo povsem in praviloma povsod osamljen, ko gre za uveljavitev vsaj tistih pravic in določil, ki si jih je delavec že izboril. Tu mislim na ta širok razmah »demokratičnih sil«, ki v svoje programe vnašajo toliko obljub. Žal mi ni povsem jasno, kako bodo nove stranke svoje programe lahko uresničevale. Sindikat jih je težko in z izredno velikimi napori, mogoče bo zdaj, če strnemo silo, lažje...«

Janez Sever, slika: Lukas

kritik pa je bil deležen predstavnik MS ZSS Ljubljane. Nekateri v svojih čustvenih izjavah niti niso izbirali besed, tako da je bilo izrečeno tudi nekaj grobih žalitev. Na srečo druga stran temu ni namenjala velike pozornosti.

Albin Pristovnik je nato predstavil svoj načrt za razrešitev perečega vprašanja, ki predvideva, da bi z odprtjem pomožnih posredovalnic za delo lahko občutno zmanjšali nezaposelnost. To pa prisotne ni zadovoljilo, saj so zahtevali program s konkretnimi številkami in možnostih za zaposlitev.

Robert Pekljaj

AVTOR KRIZANKE R. NOČ	NEOBREMENJENOST, SVOBODNOST	PREDPOSTAVLJENI, ŠEF	GAJI, GOZDIČKI	MESEC ŽIDOV, SKEGA KOLENDARJA	PREČIŠČEN BOMBAZ	SUMERSKA BOGINJA PLODNOSTI	LOVRENC ARNIC	PUSKINOV JUNAK (JEVGENJU)	SPOJINA GLICE-RINA IN OLJINE KISLINE, GLAVNA SESTAVINA MAŠČOB EUGENE ONEILL	PASTIR DROBNICE	ITALIJ. POPEVKAR (TAUSTO)	NAUK O LEPEM V UMETNOSTI	IGRALVA RINA	REKA NA TAJSKEM
ABORTIV														
NAJBOLJ ZNANA OPERA B. SMETANE														
TEKMOVANJE JADRNIC							VRSTA JABOLK							
DEVANJE IZ KOŽE							JUGOSL. LJUDSKA ARMADA		ANGLEŠKO SVETLO PIVO				GESLO FRANC. REVOLUCIJE (EGALITE)	OKRASNA SOBNA RASTLINA
ŠTEFAN SEME		SREDIŠČE FILIPIN-SKEGA OTOKA PANAY	KRAJ PRI DOMZALAH	POJEM IZ VIŠJE MATEMATIKE	PALICA ZA ČIŠČ. PLUGA									
BERILO						OTOČEK V PRESPAN-SKEM JEZERU				NEKO. TRENER NAŠIH SMUČ. SKALCEV (ANDREJ)	PESNICA SEIDEL			
ORODJE IZ KAMENE DOBE							ITALIJ. TISKOVNA AGENCIJA	GOSTINSKI DELAVEC						
PTICA SEVERNIM MORJU, ALK								OČE	HIMALAJSKA KOZA	JAPONSKO VELE-MESTO				
OSEBNI ZAJMEK				PREKLET-STVO IZ OBČENJE IZ CERKVE ANCONA									ONDRJ NEPELA	IGOR RAVNIKAR
MOČ, JAKOST							PRISTAS STALINA							
KRAJ NA OTOKU PAŠMANU							OREL IZ GERMAN. MITOLOGIE			KOZMETIČNA KOLEKCIJA TOVARNE ILIRIJA				

NAGRADNA KRIZANKA ŠT. 10-11

Rešitev nagradne križanke pošljite do 27. marca na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIZANKA ŠT. 10. Nagrade so 120,00, 100,00 in 80,00 dinarjev

Rešitev nagradne križanke št. 8

SLADKOR, OPTIKA, KIRIL, KONDRASIN, ARARA, VERONIKA, LOB, SB, RAT, AIR; ODIN, RAVNE, SRH, VESELIN, CIA, II, INTRIGA, INDEKS, TD, OPAST, MHAT, ORADA, TNALO, NK, SOLARNA, KENIJA, TNT, IKS, TATRE

Izzrebani reševalci nagradne križanke št. 8

1. Draga Pajnič, Pipanova pot 31, 61210 Ljubljana-Šentvid
2. Marija Živko, Cesta VII/4, 63320 Titovo Velenje
3. Milan Šepec, Rozmanova 24/F, 66250 Ilirska Bistrica

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zasluga za narod z zlato zvezdo

- Izdaja ČZP Enotnost – delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- V. d. direktorja in glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 313-942, 311-956
- V. d. odgovornega urednika: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Člani uredništva: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeskin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Damjan Kriznik (urednik – reportaže), Remigij Noč (urednik – drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Boris Rugelj (komentator urednik – družbenoekonomski odnosi, delitev), Sonja Seljak (redaktorica-lektorica), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in odidi), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Jožica Anžel (tajnica), telefon 311-956, h. c. 310-033
- Naročnina 321-255
- Posamezna številka Delavske enotnosti 6 dinarjev
- Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo
- Poštnina plačana v gotovini
- Tisk Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Časopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Bančič, Franc Berginc, Andrej Coklin, Silvester Drevnšek, Ivo Grič, Vlado Haas, Ivo Janžekovič, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Peklar in Nada Serajnik